

SM
supernova

LINDZI GATERIDŽ

HLADNI RAT U SEOSKOJ BAŠTI

Lindzi Gateridž
Hladni rat u seoskoj bašti

Lindsay Gutteridge
COLD WAR IN A COUNTRY GARDEN
1971

A sada hodim ka Ambisu
te nedokučive Trave
gde ljudi su kao Skakavci
a Skakavci Divovi jesu;
uz drečavi smeh bulje u nas
dok, sićušni, prolazimo
i sa visokih litica
zalenih vlati zovu nas.
(Endrju Marvel)

1

Metju Dilk je stajao na junskom suncu i posmatrao stenje. Sunce mu je obojilo čelo i ramena svetloružičastom bojom; ostatak njegovog golog tela posedovao je belilo radnika u mlinu, na svakodnevnom putu prema moru.

Bio je to snažno građen čovek, nalik rvaču slobodnog stila, sa čvornovitim ramenima i kratkim vratom; uprkos debelom struku, delovao je okretno.

Starost: 37.

Kosa: u opadanju.

Najdramatičnije svojstvo: nos nalik grančici koja štrči iz širokog lica, tanak i raširenih nozdrva. To je njegovom licu davalo izgled nervozne arogancije.

Sitno alpsko cveće je lepo pustilo koren. Zasadio ga je u proleće a ružičasti cvetići Ponosa Londona postali su beli i opadali kao konfete.

Travnjak je žudio za košenjeni; u njegovom odsustvu sasvim mu se oteo iz ruku.

Hodao je duž osnove stolice za ljuljanje, prema zapadnoj strani na kojoj je rastao slez; kada je podigao pogled, opazio je neki pokret na listu. Mrav koji se brzo kretao ivicom lista naglo je zastao; dva druga mrava pojavila su se pored prvog, nepokretnog insekta. Dilki se osećao neprijatno, izgledalo je kao da ga stvorenja posmatraju; odlučio je da se udalji i, kad je to učinio, list se pomerio tako da je duž ivice otkrio još čitavo mnoštvo mrava. Kao po komandi, mravi su se okrenuli, dojurili do mesta gde se list spajao sa drškom biljke i

počeli da se penju uz debelu dršku. Dilki je pogledao na ogromnu kosinu stenja.

U divljem trku stigao je do prve kosine. Opazio je tragove strukova stenovite biljke puzavice i približio se licu stene.

Zatrčao se i popeo do vrha gde se stenje spajalo sa travnjakom. Stopalima je odgurivao zemlju niz kosinu. Penjući se na najuzvišeniju stenu, za trenutak je seo da povрати dah. Daleko pod sobom video je mrave koji su se užurbano približavali u koloni.

Bili su otprilike tridesetak minuta iza njega. Skočio je na noge, okrenuo se i potrčao na travnjak.

Krasuljci su rasli u raskošnom broju i on potrča kroz šumu njihovih stabljika; njihove krune su oblikovale gotovo neprekinuti baldahin iznad njega; sunčevi zraci probijali su se kroz bele latice, bacajući svetlost na površinu zelene močvare prema kojoj je trčao.

Stigao je do prvog ludog kamena i popeo se na njega. Sada, kada je konačno ostavio travnjak za sobom, osetio je suvi vetar koji je blagotvorno delovao na opekotine od sunca. Pogledao je unazad prema stenju, tražeći svoje gonioce, ali se tamo, izuzev kruna krasuljka, nije ništa micalo. Okrenuo se ponovo i zagledao u popločanu stazu koja je vodila do đubriva iza žbuna lovora. Pločnik se pružao pred njim, kaldrma, a svaki pojedinačni kamen od susednog je bio odvojen plitkom dolinom. On pohita ka prvoj dolini, zaslepljen jakim suncem.

Nagazivši na prvi kamen, on se okrete, pogledom tražeći mrave.

U drugoj dolini takođe se okrete, pogledom tražeći mrave.

U trećoj dolini njegovo prisustvo uznemiri Beli Kupus koji se kupao na suncu. Kupus poče da se vrti kao poludeli helikopter; vetar koji su proizvodili njegovi ogromni listovi povijao je vlati trave do zemlje; Dilki se nađe usred vihora; vihor zahvati jednog bezbrižnog leptira i baci ga preko ruba doline.

Kada se popeo na kamen broj tri i pogledao iza sebe, na vidiku mu se ukaza prvi mrav. Penjali su se na prvi kamen kaldrme, putujući mnogo brže od Dilkija, te on reši da ubrza napredovanje. Kada je dotrčao do poslednjeg kamena lude kaldrme, oni su bili samo za jedan kamen iza njega. Ponovo je povećao brzinu a kada se našao na tlu koje je ležalo u senci lovorovog žbuna, on pojuri između brežuljaka smeća koje je ispalo iz đubrišnog stoga; preko ljasaka od

krompira, koturasto sečenih limunova i među slomljenim ljuskama jajeta — tu nađe kapsulu nekog leka. Jedna polovina kapsule beše ispunjena vodom, kapljicom vode, te je on isprazni, zavuče se u nju i pokri se drugom polovinom. Zatvorena kapsula je bila gotovo tri osmine inča duga, što mu je davalo dovoljno prostora da se pokreće i da diše.

Prvi mrav je stigao upravo u trenutku kada je okončan posao oko kapsule. Mogao je lepo da ga vidi kroz providnu stranu kapsule — za Dilkija je mrav bio velik kao poni. Dok je trčao, bojažljivo je spuštao svoje antene, kao da krajnje oprezno ispituje kapsulu. Njegove zubate čeljusti izgledale su ogromne. Potom je bio potpuno okružen mravima; njihov tamnocrveni oklop se presijavao a noge su neumorno ogrebale površinu kapsule. Snažno se obrtala i kotrljala, bacajući Dilkija s jedne strane na drugu. Skliska i poluprovidna površina kapsule upropašćavala je sve njihove napore da se dočepaju zatvorenog čoveka. Još neko vreme su se bakćali sa kapsulom a onda su se istim putem vratili natrag. Zajedno s njim. Međutim, umesto da ga ponesu prema severu, popločanim putem, uputili su se na zapad, stazom preko travnjaka.

Staza isprava nije bila utabana ali je Dilki iznutra opažao sve više i više mrava koji su koristili stazu sve dok se ona konačno nije dovoljno proširila. Na njoj su mravi sada putovali u oba smera; oni koji su išli istim smerom kao i Dilkijevi nosači behu opterećeni plenom, lišćem, grančicama, komadićima krupnijih insekata, živim lisnim vašima. Oni drugi, usmereni suprotno nisu nosili ništa. Bili su u priličnoj žurbi.

Odjednom se sa jarke svetlosti nađoše u mraku. Dilki je osećao da se zidovi kapsule hlade i vlaže; kada mu se oči privikoše na slabu svetlost, on shvati da ga nose kroz dugi tunel, duboko u zemlji. Blago plavičasto svetlo je osvetljavalo prolaz a kada se ovaj napokon proširio, fosforoscentni sjaj je obasjao otvorenu komoru. Pod je bio krcat mravima, zidovi i lučni svod benu prekriveni ćelijskim oblicima, takođe nastanjenim mravima. Nalazio se u Mravljem Gradu.

Njegovo prisustvo u kapsuli dovodilo je najbliže mrave do frenetičnog oduševljenja; pokušavali su da probiju zidove i napadnu ga. Bio je bacakan kao orahova ljuska ali ni ovoga puta nisu uspeli

da ga se dočepaju. Kada su odustali od pokušaja, kapsula je otkotrljana u kratku nišu koja se odvajala od prolaza ka Centru Grada. Kako je vreme prolazilo, hladnoća se sve više probijala kroz zidove kapsule i Dilki je bio prinuđen da bez prestanka trlja svoje ukočene udove da ih zagreje. Misli koje su mu počivale na beznadežnoj budućnosti odjednom behu prekinute zvucima koraka po podu i vučenja tela insekata duž zidova prolaza. Uspravio se i čelom obrisao vlagu sa zida kapsule. Na kraju niše gomilu zelenih lisnih vaši čuvala je nekolicina mrava. Predstavljali su stado! Mravi su zašli među vaške i počeli da muzu kapi meda, povremeno ližući slatku tečnost. Posle muže, mravi su otišli i ostavili vaši zgomilane u niši. Posle nekoliko trenutaka oklevanja, podstaknut glađu koja ga je mučila. Dilki nasilno otvori kapsulu i iskorači iz nje.

Bilo je očajno hladno. U vazduhu se osećala čudna mešavina mirisa nalik na hemikalije, na raskomadano meso i slatkast ukus mleka lisnih vaši. Zelena stvorenja su bila pitoma; Dilkijev izlazak ih nije uznemirio. On se tiho probijao kroz stado, podražavajući postupke mrava, pa je tako došao do znatne količine slatkog ekstrakta. Iako nije ličio ni na šta poznato, ukus biljnog mleka nije bio neprijatan. Napunio je stomak i vratio se u svoju čauru.

Dve stvari su ga impresionirale u ovom mikrosvetu: vetar koji je hujao iznad njega i bučno podzemlje. Podsećalo ga je na podvodni magnetofonski snimak života u moru, koji je jednom prilikom čuo: krkljanje, stenjanje, brektanje, lupkanje, kombinovano sa elektronskim talasima.

Podzemni život je pružao nekoliko znakova protoka vremena ali je Dilki smatrao da je otkrio model aktivnosti. Stada lisnih vaši su dolazila i odlazila a mravi su, kao pravi gradski komunalci, vredno punili i praznili hodnike.

Nije bilo izvesne budućnosti za Metjua Dilkija u ovoj mravljoj nastambi.

Pričekao je dok se buka od transporta insekata nije stišala a onda je otvorio kapsulu i dočepao se glavnog hodnika. Bio je pust. Sa njegove desne strane pritalo je neko brujanje, sa leve je tunel vodio naglo dole. Pošao je levo, lagano i bojažljivo, sada bez ikakve zaštite. Upao je u lavirint tunela i odlučio da stalno bira tunele koji vode nagore. Posle jednog sata laganog napredovanja, svetlo je

postalo slabije a nešto kasnije pred očima mu je bio samo mrkli mrak. Tle ispod nogu postalo je grbavo i puno kamenja; više ni zidove nije mogao da napipa rukama.

Osećao se užasno slabim. Stres koji je dozivao i prinudno gladovanje, kretanje po mraku i bez nade u spas, slomili su mu duh. Zatvorio je oči; glava mu je pala unazad, ruke su opušteno visile niz telo. Posle nekog vremena otvorio je oči; iznad glave je opazio treperavo svetlo Velikog Medveda a negde u daljini, na jedva raspoznatljivom horizontu, nalazila se Zvezda Danica.

2

Spasao se. Iznad njegove glave, blago su se njihale tamne siluete listova; kad su mu se oči priviknule na mutnu svetlost, ugledao je stazu koja je vodila nizbrdo. Potrčao je da se što pre udalji od gnezda, pre jutra koje će vratiti život na mravljem brežuljku. Trčao je sve dok prvi dah jutarnjeg povetarca nije pomerio vlati trave sa staze a hladno svetlo zore ukazalo se na horizontu. Iz stenja je začuo pev cvrčaka, iznenađen što se istovetni pev oglasio u jednom trenutku sa hiljada mesta. Od tog zvuka prosto je odskočio sa staze. Kroz jutarnju maglu ugledao je kreaturu, veliku kao bik.

Cvrčak je pevao, ako se tako moglo reći. Proizvodio je užasnu buku, tačnije. Radoznao da vidi kako kreatura stvara takvu buku, Dilki mu se približi. Cvrčak oseti približavanje čoveka i pesma prestade. Istovremeno, trgnu zadnjim nogama i nestade na osvetljenom nebu.

Na ivici staze rastao je slez; cvetovi su se nadvijali nad Dilkijevom glavom kao Ajfelove kule. Zaključio je da je pobegao dovoljno daleko, te se popeo na stabljiku biljke i smestio se u njenu čašicu, leđima oslonjen na njen zid. Čekao je sunce. Nad zemljom se nadvila magla dok su kapljice rose na lišću podsećale na kristalne igloe. Razmišljao je o situaciji.

Bila je to džungla, nastanjena tako divljim stvorenjima koja do tada nisu bila poznata čoveku. Ako želi da preživi, moraće da nađe skrovište, mesto na kome bi mogao da se zabarikadira: neka obična rupa neće biti dovoljna.

Svetlost rađajućeg sunca prostrla se preko travnjaka, rasterujući maglu. Zraci su se probijali kroz oblačice sićušnih kapi rose i

pretvarali se u dugin spektar. Dilki je bio u stanju da vidi svoju baštu u celini, iako je njen najudaljeniji deo, na kraju travnjaka, još uvek počivao u senci ogromnih stabala. Uspeo se još više na slez; pod junskim suncem spokojno je počivao čitav pejzaž. Bacio je pogled na deo obrađene bašte; nalazio se na padini i pogled mu je klizio po razrovanj zemlji gde je trebalo da zasadi šargarepu. Daleko iznad horizonta dizao se uglasti oblik baštenske šupe.

Napor od penjanja i prvi sunčevi zraci primorali su Dilkija na kupanje; okupao se u rosi skupljenoj na porama lista. Kap rose se razlila po udubljenju kao po koritu; bila je hladna ali mu je veoma prijala; osećao se kao da sedi, u kadi sa ledenom vodom. Kada se okupao, nagnuo se preko ivice lista i pogledao dole. Saobraćaj je bio veoma gust; mravi su prekrili stazu koja je vodila pokraj samog slezovog stabla. Jedan pauk se iznenada spustio na list, u brzom skoku po tek istkanoj niti. Na sreću, nastavio je da plete mrežu u drugom pravcu.

Dilki je ponovo usmerio pažnju na udaljenu šupu. U njoj su bile razne stvari koje je čovek upotrebljavao, te bi mogao da nađe neku kutiju ili sandučić u koji bi se sklonio. Doneo je odluku: šupa se nalazila na pola dana hoda — ako bi krenuo smesta, stigao bi do uveče, nema sumnje. Napio se vode i spustio niz dršku; onda je pričekao pauzu u prolasku mrava i pretrčavši stazu, obreo se na razrovanj zemlji.

Načinio je prvi korak uz dugu uzbrdicu prema zidu od zelenog lišća koje je označavalo ivicu zasada šargarepe. Površina je bila vrlo grbava, sa ogromnim grudvama zemlje i kamenjem, kao i jarugama koje su se pojavljivale čitavim putem. Hodao je dnom jaruga da bi se sakrio od mrava koji su marširali prema njemu. Napokon je prebrodio ovaj odvratni teren; s druge strane baštenskih leja pred njim se, pružala ravna zemlja.

Potrčao je ravnicom, ostavljajući za sobom oblak prašine.

Zaravnjenost tla beše narušena kraterima. Kada je stigao do prvog, zastao je na ivici i oprezno pogledao nadole; u tom trenutku krajičkom oka uhvatio je neki pokret; jedan mrav ga je sledio u oštrom lovačkom kasu. Mrav je takođe ostavljao za sobom oblake prašine; takođe je s naporom pretrčavao odvratni teren i dospeo do ravnice na severu. Mora biti da ga je već duže vreme sledio. Dilki je

oprčao ivicu kratera, uzeo stenu veličine svoje pesnice i hitnuo je prema zveri, kao kad plaši psa. Ali, to ga je samo izazvalo; isturivši antene, mrav je skočio prema njemu, došao do ivice kratera i počeo da se, nešto sporijim korakom, približava. Krater je bio oivičen manjim stenama koje nisu imale uporišta u tlu i mrav je najednom izgubio ravnotežu. Kliznuo je niz zid rupe; tamo ga, nalik vulkanskom gejzeru, dočeka mlaz peska. Mravlji pokreti postadoše izbezumljeni: padao je, okretao se i očajnički mlatarao udovima. Iz peska se promoliše dve ogromne štipaljke i otkinuše mu glavu jednim potezom. Za tili čas i glava i telo nestadoše u pesku. Dilki je za trenutak stajao šokiran a onda je potrčao prema zasadu, polukružno obilazeći krater koji su mu se isprečili na putu.

Zavukao se pod prvu biljku; prašina koja ga je prekrivala od glave do pete, beše pomešana sa znojem. Grlo mu je bilo sasvim suvo, čelo i ramena opaljeni suncem ali mu je mozak grozničavo pratio svaki obližnji zvuk i pokret. Postepeno je dolazio do daha; opružio se i počeo da razmatra dosadašnji put. Otkrio je da su šargarepe zasađene u pravilnim, paralelnim lejama. Leje su se prostirale u pravcu severjug, te on pođe jednom udolinom. Na jednom usponu koga nije mogao zaobići, on zastade i baci pogled kroz najviše lišće šargarepe: levo se videla šupa, sa svojim sivim daskama, posivelim od sunca i kiše i vratima skinutim sa razorene kuće. Vlasnik šupe umro je prošle godine. Njegov zet nije bio baštovan, pa je preko vrata navukao dve pohabane ponjave da ih zaštiti od dečurlije.

Dilki napokon napusti zasad. Šupa mu je ispunjavala čitavo vidno polje.

Popeo se na dasku praga i provukao se ispod vrata. Svetio je bilo tmurno. Duž zidova i po uglovima prostorije behu naslagane raznorazne alatke i gomile otpada. Ašovi, grabulje, motike, pribor za pecanje, pumpa za bicikle, baštovanske posude... Kada se potpuno privikao na svetio, ugledao je i police sa kutijama i teglama pekmeza. Svežanj zarđalih ključeva visio je na jednom iskrivljenom klinu. Svetlost je brzo nestajala. Brzo je lutao pogledom po prostoriji, tražeći mesto za novi dom. U jednom uglu, položen na hrpu praznih vreća, nalazio se drveni sanduk. Izbočina pri vrhu sanduka privuče njegovu pažnju: mesingana brava, sa otvorom za ključ i kapkom koji je prekrivao otvor.

Našao je pravu tvrđavu.

3

Spavao je pod komadićem slomljenog glinenog lončića i probudio se u času kada je sunce prelazilo preko prednje površine sanduka. Sanduk se preobrazio u divnu vizantijsku građevinu žute, zelene i crvene boje, dok se brava sijala kao zlatna kapija. Lepota sanduka ga je očarala, za trenutak je paralisano posmatrao igru sunca i boja a onda je počeo da se penje uz vrpcu. Sanduk je bio visok oko dvadeset pet santimetara ali je strana kojom se penjao ležala lako nagnuta napred, što mu je omogućilo da se bez mnogo napora nađe na vrhu. Oduševljavala ga je pomisao da je našao bezbedno utočište. Uskoro se našao na otvoru brave.

Debeli kapak preko otvora za ključ nije bilo moguće pomeriti. Kapak je imao gumeni oblog i savršeno je nalegao na okvir otvora. Povlačio ga je sa obe ruke ali je ubrzo shvatio da bez neke alatke neće biti u stanju da oslobodi svoja vrata. Pogledao je na zidove. Police su bile pune eksera, morskih školjki i semenki. Nalazila se tu i vrećica sa šećerom u kockama i usna harmonika. Mora biti da je starac mnogo vremena provodio u šupi.

Dilki pogleda na pod.

Tabakera za duvan beše puna čioda; tabakera je očito pala sa police, otvorila se i rasula svoj sadržaj. Čiode su bile vrlo oštre na jednom kraju, dok su se na drugom nalazile crvene glavice. Spustio se dole i uzeo jednu čiodu koja je, kad ju je uspravio, bila njegove visine. Kada se okrenuo nagore, da ponovno započne penjanje, ovog puta sa teškom alatkom u ruci, opazio je kap prosutog ulja. Uzeo je polovinu ljuske jednog semena i zahvatio malo ulja. Svojoj bravi se vratio sa polugom i mazivom. Očistio je prašinu sa okvira otvora za ključ, nauljio ga i, umetnuvši čiodupolugu između gumenog obloga kapka i okvira, pritisnuo svom snagom. Vene na vratu i rukama behu mu iskočile od napora.

Metal se lagano pokrenuo: pred Dilkijem se pojavio otvor za ključ, rupa dovoljna da se kroz nju provuče. Unutrašnjost je nalikovala na stari mlin. Ogromna zrna pasulja behu potpuno prekrivena žućkastom prašinom. Godinama je ključ bio guran u bravu i okretan levodesno, pojedini delovi metala na mehanizmu behu izlizani i

izgrebani. Uzeo je najbliži opiljak metala i stavio ga na dlan, izlažući ga suncu.

Nasmejao se glasno i, pljeskajući prašnjavim rukama, skočio na platformu.

Bio je to prelomni trenutak. Svet je bio pun užasnog terora ali, Dilki je sada, gledajući na pod šupe sa svoje visoke osmatračnice, po prvi put shvatio da može da preživi. Sav njegov napor beše usmeren na otvaranje brave tako da i nije pomišljao na hranu. Kasno popodne ga je zateklo u mirnom snu bez večere i bez punog stomaka. Napravio je kratak izlet do poda i prošetao se prašnjavim pukotinama između dasaka. Tu je našao semenke koje su ispale iz vrećica i kutijica: semenke paradajza, rotkvica, zelene salate. Bile su veličine kokosovog oraha. Neke je uspeo da otvori uz pomoć poluge. Sadržaj im je bio nekako neutralan, behu prilično suve istovremeno, ali glad je bila velika; bio je srećan što je nekoliko jezgara uspeo da prenese da police gde je seo i žvakao ih, posmatrajući noć, doba pojavljivanja insekata. Iz podnožja njegove tvrđave izmилele su bubašvabe. Začuo je užasno zujanje komarca na crnom krovu.

Ispljunuo je sažvakane ostatke hrane preko ivice platforme i prisetio se poslednjeg sastanka u Glavnoj Laboratoriji. »Nakon minijaturizacije, držite se dijete, kapetane Dilki. Ovi lekovi su strogo testirani u laboratoriji i smatram da smo izbegli sporedne efekte, ali, mogu ipak nastati teškoće ako vaša ishrana ne bude uravnotežena. Uzimajte odgovarajuće proteine. Pazite na šećer.«

Dilki se upitao kako mleko lisnih vaši i upravo prežvakane semenke deluju na režim ishrane. Osetio je iznenadnu želju za dimom i obećao sebi da će sutra potražiti duvan starac je sigurno bio pušač i neki parčići duvana moraju se nalaziti na policama. U sumrak je ušao u svoju komoru i zatvorio vrata. Zaspao je uz nesnosni bruj insekata napolju.

Sledećih dana nije imao problema sa nalaženjem hrane i pića: semenki je bilo u dovoljnom broju a voda je isticala iz bureta izvan šupe. Delio je izvor sa susednim insektima; približavao mu se oprezno, uvek sa mogućim prisustvom istrebljivača na umu.

Na pod je pao paketić semena šargarepe. Ogromna slika šargarepe sa paketića podsećala ga je na bioskopske reklame. Bio je otvoren a potom zatvoren prostim savijanjem ivice papirnate

vrećice. Džinovska slova su reklamirala prošlogodišnji proizvod: Provereno Karterovo seme: šargarepe Zlatna Slava. Ali, vreme je učinilo svoje: rupice na kesici bile su velike kao Dilkijeva šaka. Zlatna Slava se raspadala. Zagrizao je jednu semenku: bila je bljutava. Načinio je eksperiment i sa mesom insekata, sa njihovim jajima i larvama. Larve su bile veličine zeca. U rožastim ljušturama ovih stvorenja našao je belo meso, ne mnogo različito od mesa jastoga. Sedeći jednog jutra na osunčanoj platformi, rascepio je jedan zglavak noge insekta. Sirovo meso nije baš naročito otvaralo apetit ali ga je on strpljivo žvakao i posmatrao spoljni svet. Toplo sunce grejalo ga je kroz prozor šupe. Jedan zrak se poigravao sa tečnošću u boci; vinsko sirce je koncentrisalo spektar boja u jednu tačku. Sirće! Roštilj!

Spustio se na pod i svojom polugom ubio insekta. Potom ga je odneo do grlića boce u kojoj je sunčev zrak pretvarao sirće u svojevrsnu bazu koja je na površini ključala. Otkao je jednu paukovu nit sa grlića boce i, privezavši insekta za drugi kraj, spustio je do površine tečnosti. Činilo se da insekt oživljuje na toploti, telo i udovi su se trzali u grčevima, sve dok iz zglavaka nije procurila neka tečnost. Iz boce se širio dobar miris. Posle nekog vremena izvukao je insekta i okusio sadržaj iz ljušture. Bio je prvoklasan. Dok je čekao da se ostali delovi ohlade, načinio je drugi eksperiment. Spustio je paukovu nit na samu površinu tečnosti. Nit se smesta zapalila ali ju je on brzo izvukao i ugasio plamen, ostavljajući žar. Onda je odvuкао nit u svoj sanduk, nakupio komadiće drveta i zapalio ih na niti koja je još tinjala. Sedeo je kraj lepe vatre i uživao u pravoj večeri. Kada je došlo vreme za počinak, premestio je žar na površinu žice i ostavio ga tamo da sačeka jutro.

Sada su mu dani prolazili uobičajenim ritmom: paljenje vatre, traženje semenki, odlazak po vodu za piće i pranje, hvatanje insekata i priprema roštilja.

Jednog dana je primetio da bubašvaba polaže jaja: polagala ih je u prozirnim ljuskama koje su se lagano stvrdnjavale i preobražavale u čvrste omotače. Pratio ju je na maloj razdaljini, uzeo jaja i preneo ih do vatre na platformi. Skuvao ih je i u slast pojeo.

Raskoš prirode u minijaturi naterala ga je da misli na imućne ljude u njegovom svetu. Za čoveka tri stotine puta manjeg od prirodne

veličine, zemlja bi bila tri stotine puta veća — i tri stotino puta bogatija.

Dok je jeo, zamišljao je svet mikroljudi. Ogromna, nalazišta jaja insekata i semenki. Nove i još nepoznate vrste hrane, spore plesni, veće bakterije, život unutar voćnih plodova, unutar jabuke, na primer, nalik crvu. Podzemno društvanje, zauzimanje gnezda i stada lisnih vaši. Progon termita iz njihovih ogromnih stalagmitskih staništa: već izgrađeni oblakoderi, sa ćelijskim zidovima koji omogućuju povećavanje ili smanjivanje prostorija, instalirani liftovi. Viseća gnezda pčela i osa, prostorije podeljene na odeljenja za med i za ljude i prolazom do uskladištene hrane.

Dilki je obedovao i naslonio se na suncem obasjana vrata.

Parazitski život u telima životinja, slonovima i krupnoj stoci. Hiljade ljudskih bića u slonu, prilagođenih njegovim pokretima, kao mornari na more. Čitava društva pod kožom bika, sa anestezijom tog životnog prostora, u cilju sprečavanja nadražaja koji bi mogli da dovedu do češanja i uništavanja parazitskih naselja. Okruženi magacinima živih proteina, mesom i krvlju svog domaćina. Ubrizgavanje njihovih otpadaka kroz filter, pravo u venu životinje, do glavnog odvoda otpadaka.

Životinje bi mogle da se ukrote i održavaju preko džinovskih ljudskih stvorenja, morona, doslovno dovoljno velikih da preuzimaju uputstva i žive u sujevernom strahu od svojih malih gospodara, užasnutih njihovom moći povrede i kažnjavanja. Ta stvorenja bi mogla da štite i stada pripitomljenih, slonova i stoke, od divljih zveri: jedan jedini bik koji bi završio u utrobi tigra odneo bi živote stotine ljudi iz mikrosveta.

»Minijaturizacija nas može spasiti od najveće opasnosti dvadesetog veka — prenaseljenosti.«

Dilki se prisećao duguljastog lica profesora Matisa.

»Ovo što mi radimo, kapetane Dilki, izvrsno je, mada sam Bog zna zašto. Poslali su Vas k meni pošto ste uključeni u tajni posao i Vaše Vas iskustvo preporučuje za ovaj posao — mi želimo uvežbanog komunikatora koji će moći da nam pruži povratnu informaciju. Ako želite da pomognete ovom projektu, Vaše odeljenje je voljno da Vas oslobodi.« Matis je skinuo naočari i protrljao oči prstima. »Biću iskren. Usavršili smo tehniku na laboratorijskim životinjama ali biste Vi bili prvi čovek koji prolazi kroz proces minijaturizacije. Bili biste

prvi čovek u pionirskoj grupi, prvi u novom društvu koje neće poznavati teritorijalne ratove i glad...«

Dilkijevo prisećanje na razgovor sa profesorom Matisom bi prekinuto nekim grebanjem pokraj ostataka hrane. On počeo da se penje uz zid kupaste naslage i ugleda insekte koji su se s druge strane približavali hrani. Najupornija je bila jedna vaška: Dilki je nije oterao, nije se bacio na nju kamenom, ne zato što se bojavao već zato što je zaboravio da su svi insekti opasni, što je, zapravo, bio radoznao da vidi šta će učiniti insekt. A kada se sasvim približila, zgrabio je kamen i zavitlao ga; pogodio ju je pravo u glavu. Telo se otkotrljalo niz kosinu kupe sa hranom i skljkalo na pod.

Shvatao je da je opasnost koja mu je pretila u mikrosvetu stvarna i stalna.

A onda je postao svestan da je prvi deo njegove misije bio okončan. Došlo je vreme da stupi u kontakt sa Odeljenjem 7A.

4

Krenuo je na put pre izlaska sunca. Zabarikadiravši vrata i spustivši se niz prednju stranu kutije, on, pipajući rukama i nogama, pronađe put u mraku, među poznatim naslagama, uze jednu od šipki koje su ležale na podu. Dok se provlačio ispod vrata, osetio je noćni vetar; a onda je na bledom nebu ugledao mesec i zvezde. Nekoliko oblačića na horizontu imalo je ružičastu boju, od sunca koje se rađalo. Dan će biti vreo.

Ušao je jednu od prašnjavih leja sa šargarepom i započeo svoj dugi marš. Vremena je imao dovoljno; razmišljao je o poruci koju je nameravao da pošalje, povremeno zastajući da posmatra sunce koje se rađalo na horizontu i divi se otvaranju lepih cvetova. S vremena na vreme je prebacivao polugu na drugo rame; iako je poluga bila skromno oružje, osećao je izvesnu utehu u njenoj hladnoj težini. Sredinom prepodneva stigao je do svoje bašte, napuštajući zasad, ravnicu i odvratno prekopano tle. U podne je stigao do oboda stenja; kliznuo je niz padinu i kroz pukotinu između zatvorenih francuskih prozora ušao u svoju kuću.

Ta soba u kojoj je živeo, sa tačkastim tepihom i švedskim nameštajem, izgledala mu je sada bezlično i strano. Prošao je kroz šumu stubova, kroz cestar nogu stola i stolica na kojima je nekad

sedeo i obedovao. Stigao je do ugla tepiha; put ka njegovoj radnoj sobi vodio je dijagonalno preko tepiha koji ga je nervirao svojim ogromnim dlačicama.

Na podu radne sobe, ispod stola u plastičnoj kutiji ostavili su mu akumulator. Dilki se popeo na akumulator, pronašao minijaturni Morzeov odašiljač na površini zaštitne kutije i priključio ga. Bez obzira na umanjenost instrumenta, on je u Dilkijevim očima izgledao velik kao kamion. Da bi manipulirao glavnom ručicom, morao je da je povlači svom svojom težinom. U tri časa i 45 minuta, kako je pokazivao njegov zidni sat, otkucao je cifre za povezivanje sa odeljenjem: Dva puta 0, zarez, dva, pet.

0025: POZIV ODELJENJU 7A. SPREMITE SE DA PREUZMETE PORUKU SUTRA U 7.00 izgubio je račun u datumima i danima. Ponavljao je poruku u pravilnim intervalima sve do deset časova.

Tokom dana misli su mu se vraćale na naoružanje: primitivna oružja kakvo je koplje nisu bila dovoljna za odbranu od insekata. Nešto moćnije, kao, na primer, ronilački harpun? Ne, ne, ni njegova brzina nije dovoljna. Ali, samostrel bi već bio dobar, a njega bi mogao da načini sam, od priručnog materijala.

Setio se srednjevekovnih samostrela iz Britanskog muzeja... Kad bi bar imao jedan uzorak... Zaspao je pored odašiljača. Spavao je dobro i sanjao da trči pokraj oznaka za ogromnu, dimeću mašinsku pušku, kalibra 14, prema bataljonu mrava u stenju.

San se pretopio u javu; štektanje mašinske puške pretočilo se u otkucavanje poruke na telegrafskom prijemniku. ODELJENJE 7A JAVLJA SE 00.25... ODELJENJE 7A JAVLJA SE 00.25... ODELJE... Da bi zaustavio poziv, Dilki je odgovorio sa: 00.25 ... ODELJENJU 7A. BUDITE SPREMNI ZA... pogledao je na sat i otkucao: ZA 07.15. To mu je davalo 15 minuta za pripremu poruke.

U 7 i 15 počeo je da šalje izveštaj. 0025. ŠALJE IZVEŠTAJ ODELJENJU 7A. MISIJA USPEŠNA. DOKAZANA MOGUĆNOST PREŽIVLJAVANJA. SLEDI DRUGI STEPEN. ISPORUČITE OPREMU I PERSONAL KAKO JE NAVEDENO: JEDNOG ENTOMOLOGA. JEDAN PORTABL DVOSMERNI RADIO. DVE MAČETE. FOTOGRAFIJE SVIH SAMOSTRELA IZ BRITANSKOG MUZEJA I SASTAVLJENIH I RASTAVLJENIH. NEKA FOTOGRAFIJE SAMOSTRELA BUDU TRISTO PUTA UMANJENE.

ISPORUČITE NA POZNATU ADRESU PUKOTINA NA PROZORU. STUPICU U KONTAKT RADI DATUMA ISPORUKE ZA TRI DANA. KRAJ PORUKE. PONOVI TE LAGANO.

Uz bolove u grudima, diktirao je poruku trideset minuta. Ponavljanje poruke sa druge strane trajalo je šezdeset sekundi.

Naredna tri dana proveo je tumarajući po kući. Otkrio je dobru rutu od poda do procepa na prozoru: kroz taj prostor prolazio je antenski televizijski kabl a bilo je dovoljno mesta za prolazak napolje. Satima je kroz novootkriveni procep posmatrao svoju baštu. Pogled je bio isti kao i ranije, pre nego što je bio minijaturizovan. Gotovo da je zaboravio da je sada visok samo 0,25. Međutim, u kući i bašti behu vidljivi znaci promena; travnjak nije šišan više od mesec dana, na prozorskoj dasci ležao je debeli sloj prašine, staklo je bilo prljavo i delom prekriveno paučinom. Nikada više nije mogao da posmatra baštu istim očima: sada je morao da brine o stenju, o biljčicama koje su bile veće od eukaliptusa, o opasnoj armiji mrava.

Trećeg jutra, tačno na vreme, prijemnik je otkucao poruku iz Bezbednosti.

Sadržavala je datum prenošenja poruke. Obećavala je da će se njegovi zahtevi ispuniti. Sadržavala je i datum isporuke.

Dilki će imati novog čoveka i opremu kroz tri nedelje. Odlučio je da se vrati na mesto o kome je sada razmišljao kao o domu: brava na sanduku napuštene šupe. Tri nedelje je spavao, pio, jeo, istraživao šupu, penjao se na zidove i lutao policama. Našao kutiju sa mnoštvom pecaroškog pribora, udicama, najlonom, olovom. Sve je to takve veličine da nije moglo da mu koristi ali je on ipak uspeo da prilagodi pribor; na najtanje parče najlona privezao je veliku udicu, olovnu kuglu koja je mogla da zateže najlon; tako je dobio mali sistem užeta koje se zatezalo i opuštalo, a moglo je i da se diže i spušta — alternativni put do skloništa, u slučaju neposredne opasnosti.

Kada se približio datum prispeća novog mikročoveka, Dilki je postao vrlo nervozan. Veče pre putovanja na sastanak krenuo je u šetnju do vrata šupe. Dugo je ostao tamo, zagledan u večernje nebo, ne mogavši da dočeka izlazak sunca.

Izašao je pre zore, sa polugom na ramenu. Ovog puta putovao je bez zastajkivanja, nezainteresovan za otvaranje cvetova na jutarnjem suncu. Prošao je kroz pukotinu na francuskom prozoru i pohitao niz antenski kabel.

Trebalo je da se po prvi put susretne sa čovekom nakon dva meseca. Stojički se suočio sa rizicima sveta iza granice normalnosti a potreba za preživljavanjem usmeravala je njegovu pažnju na dnevne probleme. Bio je to tipičan usamljениčki život; nije čak ni osećao potrebu za društvom. Ali, sada je bio očaran mogućnošću da sretne nekoga svoje nove veličine.

Sunce mu je zapljusnulo oči: kada je podigao glavu iznad ivice prozorske daske. A onda je opazio ispruženo ljudsko telo, sa rukama ispod glave. Bio je okružen gomilom hartije i pribora, kao student koji se odmara u parku univerziteta. Ležao je na leđima i posmatrao pauka kako plete mreže u uglu prozora.

Približio mu se.

Čovek se lagano pridigao na noge. Bio je visok, koščatih ramena, tamnook, sa osmehom na licu. Pružio je desnu ruku i spokojno rekao: »Gospodin Dilki, pretpostavljam?«

Dilkijevo lice beše ukočeno.

Šta li su kog đavola sad uradili? Tražio je čoveka a oni su mu poslali dečka. Od kakve će mu koristi biti stvorenja nalik motki? Mora biti da je tek navršio dvadeset jednu — poslat pravo iz školske klupe u mikrosvet.

Glavni štab je pun idiota, zaključio je ljutito.

»Zovem se Henri Skot-Miln.«

Dođavola!

Dilki je pružio ruku a onda bez reči uzeo deo pribora i odneo ga dalje, do paukove mreže. Skot-Miln je doneo ostatak pribora, spustio ga na pod i sa nekim iščekivanjem pogledao Dilkija. Dilki je, stišavši bes, počeo da razgleda poslate uređaje i napokon rekao: »Proverimo ove stvari.« Skot-Miln se smesta sagnu i odveza jedan paket u kome se pokazашe dve mačete. Dilki uze jednu u zabode je u pod. Stajala je uspravno. Bila je kvalitetna.

»Radio?«

Skot-Miln raspakova plastičnu vreću. Radio je bio primitivan i ne baš naročito prenosan ali je delovao bolje od telegrafskog odašiljača.

Dok je Dilki vrteo aparat, Skot-Miln je odvezao veliku foliju, otvorio je i izvadio gomilu fotografija samostrela. A onda je sa vrha gomile uzeo jednu fasciklu i pružio je Dilkiju. »Oh, trebalo je ovo ranije da Vam pokažem. Moji akreditivi.«

List je zapravo bio mikrofilmovano pismo iz glavnog štaba, sa slovima velikim kao jaje. Sadržavao je kratak uvod majora Prajsa, šefa Odeljenja 7A i biografiju SkotaMilna.

Dok ga je Dilki čitao, predmet pisma je slagao fotografije samostrela.

Ime: Henri Skot-Miln

Broj šifre: 00.25/2

Starost: 25

Mesto rođenja: Bat, Engleska

Obrazovanje: Samerhil, Kembridž

Specijalizacija: Zoologija, Matematika

Porodica: Otac — profesor Vilijem Skot-Miln, biolog, Deda — Džozef Skot-Miln, saradnik T. H, Hakslija.

Porodica je imala raznovrsnu obrazovnu istoriju sa posebnim interesovanjima za nauku i biologiju.

Opšte napomene: Prva knjiga, Društveni insekti i njihova ekološka sredina, objavljena u sedamnaestoj godini. Bio je i predavač.

Zoolog na Kembridžu. Antarktičke ekspedicije: 1965, 1968. Dilki je podigao pogled sa pisma.

Samostreli su bili preslikani na tankim listovima koje je trebalo prisloniti na prozor i posmatrati pri spoljnoj svetlosti, to je učinio Skot-Miln.

»Fascinantne slike...«, reče iznenada mladić.

»Samo, čemu treba da posluže?«

»O tome ćemo razgovarati kasnije«, reče Dilki. »Najpre, Henri, da ti kažem ovo: ako me smatraš pomalo nedruštvenim, To je zbog činjenice da sam živeo sam...«

Skot-Miln ga je pažljivo slušao, ne pokazujući nimalo promena na licu.

»Zovem se Metju a možeš da me zoveš Met, ako hoćeš. A sada da ti kažem šta sam radio ovde...«

Da su krenuli odmah, možda bi uspeli da stignu do šupe pre mraka; ali, Dilki je odložio put za sledeći dan, dajući sebi vremena da sazna

nešto više o Henriju SkotuMilnu i pripremi ga za novi život.

Njegov je kolega bio radoznao da vidi mikroskopski svet iznutra; jasno je da je njegovo znanje bilo enciklopedijsko, kao nekog starca, ali su mu oduševljenje i humor bili nezreli, dečački. Dilkiju je bio potreban neko čije će poznavanje mikroživota omogućiti rad i preživljavanje; ali i čovek koji će umeti da se brine o sebi.

Dilkija su interesovali Skot-Milnijeve antarktičke ekspedicije, te se neko vreme raspitivao o njima. Kao zoolog, Skot-Miln je vodio pse i hranio ih morskom hranom. Tako su se njegove dužnosti, zoološke i entomološke, proširile i na dužnosti kerovođe i mesara, delimično i kuvara. Dok su razgovarali tokom večeri, Dilkiju je raslo samopouzdanje — sve se više pokazivalo da je Henri Skot-Miln znanjem bogata i originalna osoba.

Dilki je opisao neka svoja iskustva. Pokazujući kroz prozor sada zatamnjen pejzaž, objasnio je Skot-Milnu rutu kroz baštu do kolibe. Kada se sasvim smračilo, otišli su na počinak, uvijeni u male platnene pokrivače, delove tepiha.

Dilkijeva konverzacijska barijera sada beše srušena; sedam nedelja usamljenosti stvorilo je u njemu model komunikacije u kome je bez prestanka opisivao sve događaje, počev od dana minijaturizacije.

Ležali su na podu, zagledani u noćno nebo.

Dilki je, srećan zbog društva, opisivao zatočeništvo kod mrava i bekstvo iz njihovog gnezda. Skot-Milnovo oduševljenje raslo je posle svake rečenice; život mrava beše njegova specijalnost. Nije se libio da prekida Dilkija i ispituje ga. Jasno da je Dilki ponudio da ga odvede kod mrava, Skot-Milni bi vrisnuo od sreće i pošao istog časa.

Njegovo znanje o mravima i poštovanje mrava postalo je jasno iz njegove dobre deskripcije različitih vrsta, složenosti njihovih društava, inteligenciji. Opisivao je njihove farmerske metode; kultivisanje tla u blizini gnezda, sađenje semena na tom tlu, skladištenja lišća u gnezdu radi bakterija koje će poslužiti za ishranu kolonije...

Dilki je bio razoružan Skot-Milnovim nedostatkom parlamentarnosti u razgovoru — koristio je jezik koji je bio gotovo namerno oslobođen žargona i tehničkih termina. Reči »insekt«, »žena« i »skakavac« upotrebljavao je tek s vremena na vreme.

»Jesi li znao, Metju, da mravi postoje trideset pet miliona godina? To je gotovo trideset i pet puta duže od ljudskog prisustva na Zemlji. Mravi su možda najstarija živa stvorenja. Rasprostranjeni su po čitavom svetu, izuzev Arktika i Antarktika.«

Naposletku su zaspali.

Dilki se probudio i izvukao iz svog prekrivača. Henri je još uvek ležao nepomično; Dilki je znao da su lekovi imali sedativni efekat, te ga je pustio da spava. Tiho je pakovao pribor za put. Henrija je probudilo oštrenje dve mačete. Ostao je još neko vreme da leži i posmatra Dilkija. Krupni smeđi čovek je razgledao oružje, stavljao dršku među kolena, vitlao njime kroz vazduh, prstima prelazio preko sečiva... Takvu zadivljenost nepoznatim oružjem Henri je viđao kod Eskima i nekih urođenika.

Mladić je odjednom postao svestan blage jeze na sopstvenoj koži; setio se maratonskog razgovora prošle noći i potpune neizvesnosti u budućnosti.

Ritmički zvuk oštrenja imao je hipnotički efekat i on oseti kako mu kapci ponovo padaju. Zatresao je glavom i protrljao oči prstima.

»Zdravo«, reče on.

Dilki se okrete i mahnu. »Danas je veliki dan.« Primećivao se irski akcenat. »Hoćeš li da se spremiš za izlazak u baštu?«

Podelili su pribor na dva ravnopravna dela i krenuli. Vetar koji je duvao preko stenja pravio im je prilično problema ali su se hrabro nosili s njim sve dok nisu stigli do ruba šume cveća. Šuma se izmenila od njegovog prvog prolaska kroz nju. Vlati trave i stabljike cvetova štrcali su visoko nagore dok su gomile suve trave, zaostale od poslednjeg košenja, razvukli insekti. Hodali su prolazom između redova stabljika; Dilki je išao napred sa svojim novim oružjem u ruci. Mačeta je fijukala kroz vazduh i presijavala se na suncu. Dilki je bio spretn sa njom. I ponosan. Okušavao se u rušenju prepreka; stabljike cvetova padale su kao od šale.

Zaobišli su ravnicu sa mravljom nastambom da bi izbegli konvoj mravalovaca i domogli se što pre zasada šargarepe. Henri je išao korak iza Dilkija i nosio radio; bilo mu je teško i dugo hodanje ga je zamorilo. U leđima je osetio prve bolove.

Obojica se behu pošteno oznojila. Kada su se našli na uzvišici, osetili su dašak svežine. Dilki je zatražio da neko vreme zastanu i

uživaju u osveženju. Spustivši teret, pogledali su niz iskrivljeni red biljki, nalik na aveniju sa drvećem na nekom luksuznom bulevaru. Iza krivine staze opazili su neko crvenilo između lišća; ponovo su krenuli napred — kada su stigli na dno doline, jer sada su se spuštali, Dilki je podigao pogled sa užasne staze i ugledao nešto što mu je paralisalo korak. Londonski dupli autobus. Stajao je u zasadu kao da je sleteo s glavnog puta.

Znoj se slivao Dilkiju u oči; zažmurio je i nestrpljivo ga obrisao rukavom. Henri je, stenjući, spustio svoje breme.

Linija 73: Park Lejn/Marbl/Arč/Oksfordski trg
ššššvvvveeeppppssss, pisalo je krupnim slovima sa strane.

Obojica su buljili u crveni autobus a onda je Dilki lagano krenuo prema njemu.

Henri je bio potpuno dezorijentisan, otvorenih očiju, kao da je upravo doživeo pustinjsku halucinaciju.

Kroz prozore donjeg nivoa zbio se nagli pokret.

Iluzija je bila potpuna: autobus broj 73 — sa putnicima — skretao je s glavnog puta. Međutim, nije se čuo rad motora niti se videlo bilo šta čudno u njegovom izgledu.

Dilki mu se približavao kao da će mu bus svakog časa eksplodirati u lice; onda je spustio zavežljaj sa leđa, zabacio glavu unazad i prasnuo u glasan smeh.

Henri je gledao zapanjen; Dilki se popeo na spoljnu stepenicu autobusa i udario drškom mačete po limu. Svaki udarac isterivao je desetine mladih paukova koji su, kao uplašeni majmunčići, trčali prema šargarepama.

Autobus je bio od čvrstog olova.

Henri je krenuo za Dilkijem u unutrašnjost; bila je to jaka školjka, sa zidovima kakve imaju krstarice i razarači. Sada im je sve bilo jasno. Legli su na pod da se odmore.

Po prvi put je Henri Skot—Miln shvatio koliko je zapravo bio mali: manji — mnogo manji — od dečje igračke. Okrenuo je glavu prema Dilkiju koji je ležao zatvorenih očiju i žvakao parčence travke.

Kada su stigli do kolibe, sunce je već zalazilo. Dilki je osećao umor a Skot—Miln je bio oduševljen. Ostavili su teže stvari na dnu kutije; Dilki se popeo sa pokrivačima i svojom mačetom a mladić za njim;

vatra se ugasila, prostorija je bila hladna te su se uvili u pokrivače i legli da spavaju.

Sledećeg dana Henri je zahvalio Metjuu za stan; Metju ga je odmah poveo na put; niz stranu od kutije, preko vode za umivanje i piće, ispod vrata šupe u razgledanje šume šargarepa, kroz koju su inače putovali prethodnog dana. U podne, kada je sunce bilo visoko odskočilo na nebu, uputio ga je u tajne svog solarnog roštilja.

Nakon obeda, prženih nožica uholaže, popeli su se uz stranu kutije i ponovo zapalili vatru na platformi; dok je Dilki petljao oko radija, Henri je tražio drvca za vatru. Dovukao ih je na platformu i složio ih u blizini vatre. Ljudi bi u tome videli drvca ali za njih su to bili pravi balvani.

Radioaparat nije davao glasa od sebe; Dilki je izgubio mnogo vremena dok ga je osposobio za rad. Sledećeg jutra uspostavljen je kontakt sa kontrolorom Odeljenja 7A.

Izgledalo je da je major Moriš Prajs minijaturizovan pre Dilkija. Dok su razgovarali, Dilki je zamišljao majorovo lice: malarijski žuta koža, debele obrve, krupni brkovi koji prekrivaju čitavu gornju usnu. Kabinetski ratnik koji je imao sezonsku kartu za svaku Izložbu Poslovne Efikasnosti. Pored zida sa kartom Analize kritičkog plana i takozvanog »drvenog Prajsa« držao je dve devojke iza leđa, kao podsetnik za proceduralne sitnice. Na stolu mu se nalazio čitav niz lula, što je trebalo da pokaže kako je on čovek koji razmišlja: Dilkiju se nikada nije dopadao.

Dilki je diktirao telegram gospodinu Vilijemu Olsenu — prvom pomoćniku Nadzornika igre, Rezerve igara u Keniji, Kenija. Bio je to poziv da vidi veliku igru kakvu Olsen nikada ranije nije video, tražio je njegovu pomoć i upućivao da se, radi daljih informacija, obrati majoru Prajsu. A majoru Prajsu je poslao molbu da ubedi Olsena da se priključi njemu i Skot-Milnu.

Obojica su se potom bacila na pravljenje samostrela. Iz fotografija samostrela izabrali su luk najjednostavnije konstrukcije i počeli da ga kopiraju u materijalu koji im se našao pri ruci.

Luk koji se zatezao načinili su od finog drvenog uloška sa prednje strane kutije; Dilki ga je grubo obradio mačetom a onda ga uglačao komadićem noge insekta. Žicu za luk, dužine milimetar i po, uzeli su sa kotura ribolovačkog najlona.

Gotovo su vriskali od oduševljenja kada je luk bio dovršen. Jedva su dočekali sledeće jutro da ga isprobaju. Smestili su se kod izvora vode i čekali odgovarajuću žrtvu.

Zvuci tekuće vode i jutarnji zuj osa ispunjavao je vazduh. Na pojilo je došlo jato skakavaca; sunce se interesantno presijavalo na njihovom ugaonom oklopu. Dilki je nanišanio u sredinu najbližeg skakavca. Strela je krenula dobrom brzinom ali je pogodila nisko; stvorenje se zanelo i palo u vodu, stvarajući oblak talasa. Insekt je bio iznenađen strelom — kada se snašao u vodi, odskočio je i nestao. Drugi hitac je bio bolji ali, pošto je pogodio insekta pravo u grudi, nije uspeo da ga probode. Stvorenje je palo u stranu ali je samo uznemirilo svoje drugove kraj izvora. Drvene strele bile su suviše lagane i Henri je sugerisao da se odseku pločaste čiode na dužinu koja bi mogla da bude efikasnija.

Jedna gusenica je lagano prevaljivala svoj put preko lista koji se nalazio iznad izvora. Dilki je odapeo strelu u mekokožno stvorenje a strela joj je skroz probola telo; pokreti gusenice su se zaustavili, a telo se lagano skotrljalo sa gravirane površine lista. Njena zelena leđa i bledezeleni trbuh svetlucali su dok se kotrljala. Pala je u senku vodenog mlaza. A onda se, na njihovo zaprepašćenje, ponovo uspravila i počela da se kreće malo sporije, ali bez neke druge vidne promene. Međutim, nije sve ostalo na posmatranju same gusenice; osa koja je došla da pije na izvoru odjednom je preletela mlaz vode i uz šišteći zvuk sjurila se prema gusenici. Žaoka se svom silinom zabola u meki stomak gusenice; ova je samo zadrhtala i potpuno se umirila. Osa je nekoliko časaka razmatrala situaciju a onda je vesto zakačila nogama nepomičnu gusenicu i podigla je u vazduh.

Henri je progovorio prvi. »Za ime Božje! To je ono, Metju! Tu je odgovor! Čak i ako probušimo ova stvorenja, ona neće skapati od jedne strele. Moramo postupiti baš tako...« On pokaza mesto gde se sakrila osa.

Razmatrali su problem; jasno, nisu bili u stanju da koriste žaoke osa, ali su mogli da načine sopstvene. Umesto tečnosti koju je sadržavala žaoka, treba da koriste otrov kopriiva koje su rasle pokraj šupe.

Vratili su se u skladište ispod stare paukove mreže, gde su čuvali desetak cevi — to su bili ostaci nogu insekata. Potom su preneli cevi

do izvora. Potom su jedan kraj svake cevi umočili u ilovaču i ostavili cevi na suncu, da se ilovača stvrdne i zatvori ulaz s jedne strane. Popeli su se na lišće koprive i napunili cevi; Dilki je sekao bodlje kopriva tupom stranom svoje mačete dok je Henri pažljivo sipao tečnost iz unutrašnjosti bodlji u cevi i zatvarao otvore pripremljenim čepovima od ilovače. Seli su na list i pričekali sledeću žrtvu.

Balegar je ispružio svoju ogromnu sisaljku do vode. Otrovnna strela bila je izvanredno efikasna. Težina otrovne tečnosti pružila joj je dodatnu probodnu snagu i insekt je bio ubijen ili paralisan gotovo trenutno. Bio je to slučaj ubedljivog testa, s obzirom da je buba imala debeo oklop. Nastavili su da gađaju grupu skakavaca i lisnih vaši. Rezultati su bili dobri.

Ironija je što je jedna od žrtava bila i osalovac. Trebalo joj je malo vremena da umre.

Tokom rasprave o pravljenju samostrela Dilki je otkrio da njegove ideje o veličini i udaljenosti jesu haotične. Razmišljao je o udaljenostima na osnovu predstava koje je stekao kao čovek normalne veličine. Sada mu je bašta, koja je i služila za merenje, bila duga nekoliko kilometara i o tome je trebalo i te kako povesti računa.

Iako je Henri povremeno ustanovljavao da emocionalno prilagođavanje novom rastu ide teško, on se ipak dobro prilagođavao; život posvećen razmišljanju o milimetarskim bićima dobro ga je pripremio za mikrosvet.

»Nama je potreban domet od barem stotinak jardi, ako želimo da strela bude efikasna«, rekao je Dilki.

»Jardi?«, nasmejao se Henri. »Nama treba standardni sistem mera ako želimo da posedujemo valjani metod razgovora o razdaljinama. Evo šta mislim: ako nameravamo da povežemo glavni štab sa našim svetom, onda ćemo morati da koristimo mere koje će biti zajedničke u oba sveta a dovoljno precizne da ih koristimo i ti i ja. Mislim da je tipično za Britance što smo šifrirani kao 00,25 — to je 00,25 od inča! Kladam se da major Prajs stoji iza toga.«

»Hajde da pogledamo metarske mere. Pogledaj, Metju, mi smo otprilike oko tristotog dela naše originalne veličine — ti si bio visok šest stopa a sada si 00,25 od inča, što je četvrt inča. Četvrt inča stane u šest stopa tačno 288 puta. To je skoro 300. Drugim rečima, jedna stopa našeg sveta sada je 300 stopa. Tvoja bašta, za koju

pretpostavljam da je bila duga 30 stopa, sada je za nas duga 9000 stopa.« Henri je napravio pauzu da bi mogao da se preda računu. »Recimo grubo da je milja oko 5000 stopa. Znači da je tvoja bašta duga negde oko 2 milje. A ako je šupa udaljena 75 stopa, to znači da je od tvoje kuće negde oko 7 milja. Za nas.

Ali, ovo je interesantno: ti si bio visok šest stopa a sada šest milimetara. Ako računamo u milimetrima umesto u stopama, dobijamo lakši način izračunavanja razdaljina.. Na primer....« Henri pokaza preko ivice platforme na pod šupe.«... pod je oko 150 milimetara ispod nas — to bi bilo 150 stopa po starim standardima.«

Henri je sada govorio brzo, kao na predavanju, nestrpljivo vraćajući kosu koja mu je padala na oči.

»Mogli bismo ići na centimetre i decimetre ali je bolje da se držimo milimetara, ja sam negde oko 5,95 milimetara...« Zastao je da uzme dah. »Brzina našeg hoda je oko 15000 milimetara na sat a brzina trčanja oko 50000 milimetara na sat. Čovek normalne veličine hoda tri milje na sat ali bi nama izgledao kao neko ko prelazi za jedan sat oko 1000 milja!« On izvuče zapaljenu drvce iz vatre i na žutoj površini vrata sanduka nacrtava shemu:

OBJEKAT	stvarna brzina	prividna brzina
normalan čovek	3 milje/sat	1000 milja/sat
vozilo	30 milja/sat	10.000 milja/sat
mlazni avion 2TP	1000 milja/sat	300.000 milja/sat

Henri se osvrtao po sanduku a onda je isod sheme napisao krupnim slovima: JEDAN MILIMETAR JEDNA STOPA, pa se okrenuo prema Dilkiju sa širokim osmehom. »Kako kažeš, Metju, mi želimo samostrel dometa od najmanje 300 milimetara.

Sledeće večeri Dilki je proverio svoja razmišljanja o mogućem obliku života mikroljudi.

»Nema uskraćivanja hrane, to je sigurno.« Dilki je gledao u lonac načinjen od oklopa bube, iz koga se izvijala para. Kuvani su semenke i jaja insekata. Prisećao se nekih pogleda profesora Matisa na mikropopulaciju i njegovog uverenja da bi masovna minijaturizacija mogla rešiti problem prenaseljenosti.

»Mislim da je Matis sangvinik.«, komentarisao je Henri suvo. »Ako ne spuste stopu rađanja, porast će uskoro poništiti rezultate snabdevanja hranom. Ali, mogli bi da uštede na vremenu ako smanje pritisak do kraja veka, što će im pružiti priliku da pronađu nešto drugo.«

»Ne zvučiš baš optimistički, Henri.«

»Ne, nego realistički, Metju.« Henri baci štapić u vatru i sede. »Ovi populacioni trendovi su zajednički svim formama života: na grafikonu dolazi do uspona kada su uslovi dobri a do pada kada nisu — premda ja mislim da čovek ima više zajedničkog sa suicidalnim leminzima nego sa drugim životinjama.

Veliki skok u ljudskoj populaciji počeo je, negde oko 25000 godina pre nove ere, izumom glinenog čupa i projektila... što upravo mi sada radimo...« On pokaza rukom na čup i samostrel. »Pre toga je vladala ogromna smrtnost, zbog pijenja krvi, jedenja svežeg mesa.... A oružja su smanjivala smrtnost preko lova opasnih životinja... U čupovima se kuvalo meso... Od tada je populacija narastala a sada je pedeset miliona godišnje.«

»Znači, nešto moramo da pokušamo.« Dilki ga je oštro gledao kroz paru.

»Naravno. Ali, ne brini, Metju, ako to ne uspe, uvek postoje rat, glad, bolesti... dela i ljudska i božja. A ja nisam pravi pesimist. To je vrlo spor posao. Čak i ako bombardujemo jedan drugoga ne možemo uništiti sva zabeležena saznanja.«

»Zašto si se kog đavola upustio u sve ovo?«, upita iznenada Dilki.

»Želeo sam da budem prvi entomolog koji će se naći licem u lice sa *Aculeata formicidae*.«

Dilki slegnu ramenima.

»To je mrav, Metju.«, objasni Henri.

6

Sledećeg dana javio se glavni štab.

Olsen je želeo da im se pridruži. Biće spreman kroz deset dana, kada se uguši pobuna.

Henri je nacrtao deset linija na vratima i precrtavao po jednu svakog dana. Veće pre randevua Dilki je gotovo sve vreme posvetio Olsenu.

Bil Olsen: Anglo-Danac, sin bankrotiranog uzgajivača duvana. Prvi put su se sreli u jednom baru u Lagosu, kada je Dilki bio čuvar Poljoprivredne delegacije Narodne republike Kine a Olsen se odmarao u društvu bogatih Američkih Lovaca na Trofeje. Kada je kineska delegacija otišla, dva čoveka su krenula na put po unutrašnjosti i neko vreme se bavila safarijem. Nekoliko godina kasnije, Dilki je proveo odmor sa Olsenom. Obojica su volela vrućinu, divlju zemlju i lov. Kada ih lov u istočnoj Africi više nije opčinjavao, Olsen se zaposlio u Kenijskom Rezervatu za rezervne igre kao stariji nadzornik –lovac je postao igrač i žalio se Dilkiju u pismima da mu je šef pravi nemački orah.

Henri se upitao da li će moći da izađe na kraj sa Olsenom.

Dilki je sedeo kraj vatre i umotavao dršku svoje mačete u pecaroški najlon. Pričao je o seljacima sa visoravni Gorila; o načinu života tih seljaka i njihovoj ljubaznosti; o piću, bubnjanju i plesu. Dok je govorio, pažljivo je zamotavao najlon oko drške, tek povremeno ga zatežući; a onda je, odjednom, ispustio nož iz ruke i viknuo iz sveg glasa:

»Bile!«

Onda je skočio na ivicu platforme i pogledao na pod. Dole se nalazila jedna figura i iz sve snage pljeskala rukama, podražavajući ritam o kome je do malopre Dilki govorio. Potom je nastupila pauza a jedan odmeren glas prolomio se u tišini:

»Nakusalimu ndugu yangu. Nimekuja kwako kwa salama na amani«.

Dilki je prepoznao pozdrav na svahiliju.

Pozdrav je bio propraćen provalom smeha; ne čekajući, Dilki je zgrabio uže i požurio da se spusti na pod.

Svetlost je već bila gotovo prigušena ali je Henri video kako Dilki trči po podu u susret bubnjaru. Dva čoveka su se rukovala i potapšala po ramenima a onda su se okrenula i pošla prema kuli. Henri je mogao samo da čuje neodređeni smeh i neprestanu bujicu reći. A onda je jedna tamna ruka uhvatila ivicu platforme.

Olsen je ćutke gledao Henrija, bez ikakvog izraza na licu. To je trajalo sve dok se na platformu nije popeo i Dilki. »Henri, ovo je Bil Olsen, Bile, ovo je Henri Skot-Miln«. Onda je Olsen koraknuo napred i pružio Henriju ruku. Bio je mnogo niži od Dilkija ali jednako širok.

Imao je izlupano lice Žana Gabena, preveliko za njegovo telo; kosa mu je bila svetla, protkana belim pramenovima.

Najupečatljivije na Bilu behu njegove boje. Lice mu je bilo ciglacrveno, spaljeno od afričkog sunca ali je ostatak kože predstavljao mešavinu tamnog i belog. Bela košulja i krakte pantalone iste boje čuvale su mu kožu od sunca. Nosio je samo jednostavne sandale. Duboki ožiljak vodio je od vrata do sredine grudi — kao da je bio proštepao na šivaćoj mašini.

»Kako si do đavola stigao ovamo?«, upitao ga je Dilki.

»Peške. Niz Park Lejn, samo pravo, a poneo sam čak i svoj prtljag!« Bil Olsen je pokazao rukom na plastičnu kutiju.

»Da, ali kako si nas našao?«, navaljivao je Dilki.

»Pratio sam vas. Jednooki Kafir sa glavom u vrećici mogao je da vidi vaše tragove. Evo, starče...«, reče on i otvori veliku plastičnu kutijubocu, predavši je Dilkiju. Ovaj prinese nos grlicu i podiže je ka ustima. Henri je posmatrao kako mu se Adamova jabučica diže i spušta; potom Dilki obrisa usta dlanom, obrisa grlicu i predade bocu njemu.

Henri stavi otvor na usta i srknu sadržaj. Viski poteče u grlo a on odmaknu bocu i zakašlja se; na oči mu pođoše suze.

Bil Olsen zgrabi bocu i prijateljski ga pogleda. »Trebalo je da uzmeš malo vode s tim, stari družo«.

»Ali, zašto si došao dan ranije? Nisi bio obavezan do sutra«.

»Danas je subota a ja sam im rekao da me spuste u petak uveče, kako bih momka koji je za to bio određen oslobodio za vikend. Hriste Bože! Bio si u pravu u pogledu igre, Met! Mesto je krcato! Milioni mrava i čitava stada onih zelenih stvari! Kako stojite s puškama? Trebaće vam Blok&Steiner 470. da biste zaustavili neke od tih grubijana! Imaju na sebi ploče kakve su i na prokletim tenkovima!«

Henri donese samostrel i dade ga Olsenu; ovaj ga sa zanimanjem pregleda, premda je, očigledno smatrao da to nije odgovarajuće oružje. Oni mu objasniše korist od otrovnih strelica te on ponovo uze oružje u ruke. Posle nekoliko trenutaka kaza: »Vrlo dobro. Je li to jedini kojim raspolazete?«

»Jedini«, odvrati Dilki.

»Sutra počinjem rad na broju dva«, reče Olsen.

Sa platforme predoše u unutrašnju prostoriju i tu preneše i vatru. Dva starija čoveka se smestiše na podu te, uz bocu, predoše na zajedničke uspomene. Kako su sati prolazili, bivali su sve tužniji; razgovarali su o prijateljima i mestima kao da su još uvek tu, oko njih, živi, u svetu koji im je dobro poznat. Zaspali su sa glasom Bila Olsena u ušima; engleski, obojen danskim i američkim, ključao je od opscenosti.

Henri se probudio rano i u prostoriji opazio samo zaspalog Dilkija. Olsen se nalazio na ivici platforme, napolju. Kada je primetio da je Henri budan, ušao je i bacio luk u vatru.

»Ide?«, upitao ga je Henri.

»Ne, uopšte ne ide, Henri. Ove strele su veliki problem«. Bio je tiši nego prethodne noći, iako je izgledalo da mu nije pozlilo od mnogo popijenog pića.

Zamolio je Henrija da mu pomogne oko ponovnog sklapanja novog luka. Bacili su se na posao sve dok iz prostorija nisu začuli glasno zevanje i krkljanje. Bil Olsen doviknu: »Diži se, ti prokleta lenštino!« Dilki izađe na platformu i zatvori oči pred jakim jutarnjim svetlom. »Kako se osećaš?«, upita ga Bil Olsen oprezno. »Ukočeno«, stiže odgovor.

Potom odoše do potoka gde Dilki, nakon rashlađivanja, živnu; kad su se vraćali u šupu, ugledaše u daljini kutiju. Jutarnje sunce otkrivalo je ponoću njene vizantijske lepote, upravo onako kako ju je prvi put video i Dilki. Sva trojica zastadoše. Olsen istupi napred i reče: »Hajdemo, ljudi, vratimo se u Kremlj, gladan sam«.

Posle doručka Bil i Henri pođoše da pronađu delove za samostrel i strele. Pronašavši dosta sirovina, uslovno rečeno, jer je u pitanju bio lov na delove živih životinja, oni se baciše na posao. Drugi samostrel je po opštem izgledu bio nalik prvom ali sa dve značajne razlike: sama drška luka bila je mnogo veća, gotovo dva milimetra široka a Olsen mu je dodao i vizir.

Dilki je pokušavao da opravi radio koji je, kako se činilo, za svagda ućutao. Dok je petljao oko instrumenta, posmatrao je dvojicu kolega. Bilo mu je drago što vidi da je hladnoća između njih nestala i da su sada odlično radili zajedno, uprkos različitim karakterima. Henri je obezbedio lepak koji je Olsenu bio potreban da pričvrsti vizirnu cev za luk; činio je to tako što je ubijao sitne pauke i uzimao tečnost iz

rezervoara za pletenje niti. Konačno su pričvrstili vizir, pa su se sva trojica spustila na pod šupe da isprobaju novi luk i pripreme malo takmičenje u gađanju.

Samostrel Mark II imao je domet za dve stotine milimetara veći od prvog, Dilkijevog samostrela, što je ukupno činilo preko pet stotina milimetara. Ustanovili su da je vizir nepraktičan, pa su ga otklonili i vratili se primitivnijem metodu koji je osmislio Dilki. Radeći dalje na usavršavanju života u ovim uslovima, Bil Olsen je pokazivao svoju profesionalnost na različite načine: racionalizovao je Kremaljske kuvarske aranžmane — on ih je tako nazvao — tako što je do ivice platforme dovlačio kontejnere sa vodom i u nizu ih privlačio vatri, kao kazančice u kojima se stalno grejala voda. Poslao je Hernija da nađe školjke insekata u kojima je vatra mogla da se zagreva i uz njegovu pomoć načinio užad od paukovih niti. Henri ga je posmatrao kako vešto plete niti i vezuje čvorove — šake su mu bile tamne, debele i snažne ali pokretljive, kao gumene, kao u vajara ili virtouznog klaviriste. Čak i kada ništa nije radio, kada su stajale opuštene niz telo, njegove ruke su izgledale kao nezavisna stvorenja, željne da se nečega dočepaju i daju tome novi oblik.

Izvadio je predajnik iz kutije, zavrnuo svaki šraf koji je mogao da vidi i naposljetku uspeo da uspostavi vezu sa Prajsom. Vičući kroz pravo more statike, on se požali što nije bio upozoren na izmenjeni datum Olsenovog dolaska a tada otkri da je glavni štab pokušavao da mu javi ali nije uspeo uspostaviti vezu. Sugerisao je da će na dogovorenom mestu ostaviti predajnik radi popravke, ukoliko to ne uspe sam da učini. Prajs je odgovorio da bi voleo da pošalje nov i bolji radio.

Tri čoveka su napokon sela; Olsen je dovršio organizaciju životnog prostora i poželeo da krene u lov sa novim lukom.

Dilki je objasnio svoj plan. Želeo je da načini uputstvo za preživljavanje, da uz pomoć Henrijevog znanja i Bilovog lovačkog iskustva sačini listu resursa i klasifikuje insekte po stepenu opasnosti za život mikročoveka. Krenuli su u čitav niz istraživačkih ekspedicija; ponekad su odlazili zajedno, ponekad u paru ili je pak Olsen išao sam. Novi samostrel je bio moćno oružje, premda njegova stabilnost još nije bila savršena; načinili su i treći, tako da je svako od njih bio naoružan. Svake večeri, nakon dana provedenog u zasadima i

šumama, upošljavali bi se po sopstvenom nahođenju. Dilki se borio sa radijom, Henri je sastavljao spiskove semenki, plodova i insekata, Bil Olsen je bio okupiran svojim planovima za supersamostrel.

Zaključio je da je stabilnost sa ručno izrađenim strelama, pogotovo korišćenim, nemoguće postići, pa se bacio na crteže metalnog oružja koje će izraditi na osnovu njegovih specifikacija. Tablica relativne brzine koju je Henri iscrtao na vratima bila je ubrzo precrtana Olsenovim škrabotinama i dijagramima mehanizma samostrela.

Olsen je otkrio nešto što su francuski samostrelci naučili nekoliko vekova ranije kada su se suočili sa dugim engleskim lukovima: da je samostrel neobično moćan ali opasno spor za punjenje. Zato je izmislio samostrel dvadesetog veka, moćan, stabilan, brzopuneći.

Njegovo konačno rešenje, skicirano preko fotografije milanskog luka iz četrnaestog veka, bilo je delimično samostrel a delimično vinčesterka, delom lovačka puška, delom revolver Getling. Naglasio je da ga treba izraditi od anodiranog aluminijuma, u matmaslinastoj boji. Strele su morale biti cevi, debele kao njegov palac, sa komadićem olova na jednoj strani i kapičom na zavrtnje na drugoj; naprava se lako mogla puniti otrovom.

Dilki je načinio kombinovanu listu potreština.

Za njega:

- novi radio telefon
- priručnik za popravku i uputstvo za korišćenje telefona
- pribor za opravku radija

Za Skot-Milna:

- pribor za prvu pomoć
- semaforsko ogledalo
- pribor za pisanje,
- Mikrofilmovane kopije:
 - Evropske flore i faune, od Hačinsona
 - Enciklopedije artropoda, od Pendenisa komplet logaritamskih tablica

- dijapozitiv aparat
- kamera
- elektronska baklja

Za Bila Olsena:

- tri kompleta za samostrel, po specifikaciji
- sekira
- mačeta
- svrdlo
- komplet metalnih fascikli
- testera za drvo
- testera za metal
- koloturnik
- 1000 mm galvanizovane žice, prečnika 0,005 mm

Dilki je proverio listu i pročitao je u predajnik, određivši datum isporuke.

Te večeri su otišli u šetnju do praga kolibe, ne bi li bacili pogled na baštu koja se kupala u svetlosti zalazećeg sunca. Ova vrsta šetnje postala je ritualna; bilo je to vreme za razmatranje dnevnih događaja i planiranje sutrašnjeg programa. »Želim da vas dvojica načinite lovnu kartu koja će pokazivati gde treba loviti insekte, u koji deo tela gađati pojedinačne primerke a posebno, one opasne, u trenucima napada. Da li bi, Henri, hteo da napraviš kratki spisak omiljenih insekata, večeras? Mrava, osa, stonoga i slično... sutra bi mogao da započneš sa proučavanjem...«

Bil Olsen ga prekide — stavi mu ruke na rame i pokaza na mesto ispod drvenog praga.

Pokret se javio u maloj udubini pokraj staze kojom se obično hodali kada su napuštali šupu. Dok su gledali, udubina je postala dublja i šira, kao da je zemlja usisavana odozdo.

»Mravlji lav!«, reče Henri, teško dišući. Lava jedne vrste muva. Video sam ih u Srednjoj Evropi, u severnom pojasu, gde je Finska otprilike... a eto, ima ih i ovde. Iscediće sve iz tebe i ispljunuti kosti!« Udubina se proširila u krater od dvadeset milimetara.

»Poću baš sa ovim razbojnikom. Doneću luk i maknuti ga ujutru«, reče Bil Olsen. »Ne volim kada se šunja pored ove staze.«

Olsen je krenuo već u zoru. Videli su ga kako puca u mladu bubašvabu, onako usput, i nestaje ispod vrata sa lukom pod miškom, mačetom za pojasom i ubijenom bubom na ramenu.

Trideset minuta kasnije, dok su pripremali doručak, začu se povik sa poda; konopac na ivici platforme bi povučen, što je predstavljalo signal da ga povuku gore. Dva čoveka su uložila prilično napora da podignu teški objekat. Dobro su se oznojali dok se na ivici platforme nije pojavila razbijena glava mravljeg lava: iz rasekotine na vratu isticala je zelena tečnost a uvijeni delovi usta, naviknuti na usisavanje sokova žrtve, visili su niz čeljusti. Dilki je po prvi put video izbliza užas mravljeg sveta. Čeljusti su bile ogromne, raširene kao dva roga, veličine raspona ljudskih ruku. Na vrhu strele bilo je nabijeno jedno oko.

»Zar nije lep!«, uzviknu Bil Olsen kada se pope na platformu. »Gde ćemo ga staviti?«

»Na okvir kamina«, odvrati Dilki suvo.

»Dobra ideja, Met«, viknu Olsen i odvuče šipku sa trofejnom do vatre. Kolege su ga posmatrale sa ironijom; stajao je i klimao krupnom glavom: »Moćno je, Henri.... zar ne?«

»Dobro je, tim pre što ne zalazi u moju oblast«, odgovori Henri sa neodređenim smeškom.

Posle doručka, Henri i Olsen krenuše u celodnevni lov da prikupe podatke za lovnu kartu. Otišli su kroz sporedni izlaz gde, u senci kolibe, naleteše na jato cvrčaka koji su jurili kroz travu. Buka je bila razarajuća; svako stvorenje ispuštalo je krike sopstvenog peva, potom zvižduk i onda se smirivalo, čekajući odgovor. Olsen je nanišanio cvrčka u blizini, ciljajući mu abdomen. Strela ga je pogodila kada je bio u najvišem zanosu pesmom. Sa mesta gde je stajao, Henri je video probijanje velikog trbuha i odletanje na drugu stranu. Pesma je najednom prestala, nekoliko sekundi je potrajala tišina dok je insekt stajao nepomično. A onda je ponovo počeo da peva. Iz predela abdomena čuo se zvuk nalik zvuku alarma na metalnoj ploči. Začudeni insekt se vinuo u vazduh i nestao u travnatoj džungli.

Bil Olsen je načinio grimasu. Njegov drugi cvrčak je takođe prešao sa baritonskog glasa na kastrato i takođe nestao. Olsen se okrenuo Henriju i promrmljao: »Do đavola!«

Henri je pažljivo nanišanio, u sledećeg pevača ali u leđa; cvrčak se nekoliko puta prevrnuo i ukočio se.

»Izgleda da mu je pesma zamukla... u čemu je trik, Henri?«, upita Olsen namršteno. Umesto odgovora, mladić uze nož i razreza kraj abdomena, otkrivajući šupljinu, sasvim praznu. Gurnu ruku i prstom izvuče čvor mišića i nerava. »U tome je trik. Ovo je obična zvučna kutija — ako ga pogodiš tu, samo si napravio rupu u zvučniku, Bile: Ali, ako ga pogodiš više, razaraš mu nervni centar.«

»Dobro. Neverovatno dobro. Sviđa mi se!«, zabruna Bil. »Hajde da i Meta uvučemo u ovu igru — samo nemoj da mu kažemo o čemu se radi.« Potom pokaza rukom na deo izvađenog droba. »Ovim bismo mogli da napravimo besplatnu menzu... ili kupatilo.«

Umorni od napadne pesme cvrčaka, oni napustiše travu, predoše ravnicu i nađoše se u šumi žutog cveća gde zastadoše da ručaju i odmore se u hladovini.

Olsen zadrema a Henri se zagleda u deliće plavoga između zelenog lišća i žutih cvetova. Visoko na avgustovskom nebu krilati insekti bez prestanka su zujali i krstarili; Henri je s uživanjem posmatrao sev njihovih krila pri izvođenju kojekakvih letačkih bravura. Svetlost koja je padala na tle poprimila je sada zelenu boju lišća; vazduh se gotovo potpuno umirio.

Okrenuo se na stranu prema zaspalom sadrugu i potom i sam zatvorio oči.

Slamanje lišća iznad glava probudilo je obojicu istovremeno. Krilato stvorenje je upravo propadalo kroz lišće i grane i napokon palo ispred njih. Bila je to velika ženka muve. Na njenim leđima manja muva — vatreni džokej uticao je na pad sa neba. Veća muva je s naporom načinila nekoliko koraka, uzlepršala krilima i ponovo se skljkala. Ljudi su netremice buljili u nepomična stvorenja.

Manji mužjak se naposletku povukao. Njegova podrhtavajuća antena ispitivala je glavu ženke.

Henri se približio Olsenu. »Upravo si video parenje safirne muve.«

Antena je delikatno istraživala ženkin vrat ali je ona ostala ravnodušna. Njegova milovanja postajala su sve napadnija; antena

je lagano lupkala po njenim ramenima i ona je naposljetku popustila. Podigavši glavu i oborivši rep, izvrnula se na stranu a njena vulva se pojavila između dva poslednja segmenta abdomena. Ljubavnik joj je prišao otpozadi i stegnuo je u ljubavnom zagrljaju. Odnos je trajao dugo i bio je praćen serijom klimaksa, sve do konačne ejakulacije. Ljubavnik je još neko vreme ležao mirno a onda je ženka podigla stomak sa zemlje i pokušala da uzleti — zaletela se u zelene grančice, odbila i ponovo pala dole. Zaključila je da je najbolje da otpešači na sunčanu visoravan odakle se, dobivši zalet, otisnula u zrak u nestala u plavetnilu.

Olsenova pažnja je bila usmerena na ljubavnika koji je ležao na boku, sa vibriranjem čitavog tela; posle nekoliko dodatnih grčeva ljubavnik se odjednom pridigao na noge, zadrhtao i srušio se u samrtnom ropcu.

»Posao je očigledno bio pretežak za tog razbojnika«.

»Jedan sat veličanstvenog seksa...«, dodao je Henri, »... jeste filozofija safirne muve. Rađa se ujutru, a umire uveče. Ni ženka neće živeti mnogo posle polaganja jaja.«

Olsen je prišao umirućem mužjaku i prešao dlanom preko cevčice za disanje. »Nadam se da je seks bio vredan smrti.«, reče romantično.

»Lep je, zar ne?«, reče Henri, razgledajući dugin spektar boja na krilima.

»To je srceparajuće za tebe, Henri.«

Henri se složi uz osmeh.

Olsen izvadi mačetu iz korica. »I može se reći da je imao dobru glavu«. On zamahnu i odseče obe antene; potom ih uzeše i uputiše se ravnicom prema kući.

Dilki je priznao trofej i smestio ga pored velike glave mravljeg lava. Gledano spolja, Kremelj je počeo da liči na lovačku trofejnu sobu.

Glavni štab je javio da će narudžbenica biti isporučena kroz osam dana. Tražene stvari će se naći na dogovorenom mestu — sve tražene stvari, kao i nešto plus — stručnjak za elektroniku i oružje.

»Šta hoćete da kažete, majore Prajs?«

»Šaljemo vam čoveka koji će manipulirati radiom i biti savetnik za oružje.«

»Nisam tražio stručnjaka za elektroniku i oružje.«

»Uređaj je vrlo komplikovan a taj čovek će biti u stanju da ga servisira.«

Dilki isključi predajnik.

U slobodno vreme Dilki je zaneseno posmatrao strele u uglu platforme.

»Henri, u čemu je razlika između otrova ose i koprive?«

»To je interesantno pitanje, Metju. Iako su se otrovi biljaka i životinja razvili na različite načine, čudno je da su često slični. Otrov koprive je verovatno proteinski a otrov ose je proteinskoenzimska mešavina sa visokim sadržajem histamina. Otrov ose je najvirulentniji, što se tiče kvaliteta— ali, u pogledu kvantiteta — nisam siguran.«

»Utvrdimo to«, reče Dilki. »Bile, voleo bih da pokušam sa otrovom ose u strelama. Pogledaj da li možeš da ga nabaviš«.

Bil Olsen klimnu. »Mislím da postoji jedno gnezdo u saću, sutra ću se popeti i pogledati. A kad sam već tamo, otići ću na krov i pogledati svet odande. Henri, hoćeš li sa mnom?«

Krenuli su rano ali lagano, povremeno se zaustavljajući radi odmora. U podne su legli na list sa kog se videla polovina pčelinjeg gnezda i ručali. Posmatrali su saobraćaj pčela koje su uzujavale u gnezdo i napolje. Onda su nastavili penjanje i stigli do oluka kasno popodne. Oluk je bio prekriven prašinom u kojoj je nikla fina trava. Uvukli su se među travke, zavili u prekrivače i spremili se za počinak.

Probudio ih je slap prašine i stenja. Otkotrljali su se do ruba cestara i pogledali šta se zbiva; jedan vrabac je u prašini oluka obavljao svoje jutarnje kupanje, mašući svojim ogromnim krilima i kljucajući vaške koje su ispadale iz perja. Neke vaške su se spašavale, panično trčeći pokraj skrivenih ljudskih tela. Bil i Henri nikada ranije nisu iz takve blizine gledali pticu; kljun joj je nalikovao na pramac broda!

Vrabac je, naravno, bio izuzetno opasan, te se oni popeše na krov i zastadoše na krivini senovite doline koja se blago dizala nagore. Krenuli su blagim usponom i zastali na litici; odatle su mogli da vide čitav krov koji se protezao u talasima od po nekoliko stotina milimetara. Pošto je krov bio metalni, jutarnje sunce je dobro došlo da zagreje površinu prekrivenu jutarnjom rosom. Još uvek

podrhtavajući od hladnoće koja se u njih uvukla tokom noći, krenuli su prema ivici krova. Ličio je na kraj sveta.

Okomita strana kolibe ispod njih protezala se nekih dve hiljade milimetara do tla. Tokom jutra ostali su u dolini i sunčali se. U podne, kada je metal postao nepodnošljivo vreo, vratili su se niz padinu i sklonili se od sunca, ispod samog saća koje se nalazilo na krovu. Tu su našli nekoliko latica i stabljika koje je, kako se činilo, naneo vetar. Henri je pokazao rukom na cevčicu koja je bila otrgnuta od drške. Pravilan rez je otkrivao nešto drugo.

»Vidiš ovo, Bile? Osa je ovo pregrizla«. On pokaza na stabljiku sa koje je pao cvet; na mestu gde je otkinut nahvatao se sada već osušeni nektar.

»Da bi se dobio nektar«, nastavi Henri, »obavlja se usisavanje kroz tunel cveta, uz usputno polenizovanje. Međutim, neke ose skraćuju postupak tako što žvaću čitavu glavu cveta i dobijaju isti nektar«.

»Mala kopilad!«, progundā Olsen.

»Pokazaću ti.«

Henri se pope na glavu cveta. Olsen približi nos mestu na kome je stajao Henri i omirisa.

»Miriše na arapsku javnu kuću.«

Duga stabaoca prašnika izroniše iz unutrašnjosti cveta, a Henri ih poseče mačetom. Zrnca polena behu istresena iz prašnika i dokotrljaše se na pesak kao pozlaćene fudbalske lopte. Olsen se takođe pope, pa zajednički krenuše u istraživanje unutrašnjosti cveta. Kada stigoše do kraja zida, Henri zabode mačetu u tkivo a iz njega poteče debeli mlaz guste supstance. Olsen uze malo tečnosti na kažiprst i liznu.

»Hm, nije loše. Slatko, dobro...« On melodramatski zakoluta očima, protrlja stomak i ponovo liznu tečnost.

Potom u hladovini načiniše logor i pripremiše obed. Dok su u podnožju tražili ogrev za vatru, pojavi se jedno mnogonogo stvorenje. Ubiše ga i staviše sve te silne noge na ražanj iznad vatre. Potom Henri odseče debele komade prašnika, uvi ih u delove lista i zajedno sa zrnom polena baci u vatru — tečnost poteče iz srca vatre i još više je raspali.

Izlomiše noge, otvoriše lopticu polena i odmotaše list sa komadima kuvanih odrezaka.

»Meso i dva povrća.«, reče Olsen punih ustiju. »Svaka čast, šefe«.

Kad zvršiše s obedom, baciše nožne ljuštire i omotač polena u vatru, obrisaše masne ruke o lišće a onda legoše i zadremaše.

»Ovo sad zahteva konjak i cigare... Zašto, Henri, nisi doneo grog? ili bar mene da podsetiš... do đavola...«

Ostatak popodneva proveli su u tumananju oko logora. Sa dolaskom noći zahladnelo je, te oni, uvijeni u prekrivače, sedoše kod vatre.

»Mislím da ću spavati u glavi cveta, Bile. Tamo je sigurno suvo i toplo.« Henri je bacio svoj prekrivač u otvoreni cvet i popeo se. Raširio je tkaninu i legao da spava.

»Ujutru češ mirisati kao prava dama«, doviknu mu Olsen, ugasi vatru i uvuče se u prekrivač, zajedno sa samostrelom.

Lepo su spavali.

Olsen se probudio pored živog pepela vatre, sa prekrivačem koji je upio rosu. Ustao je i proteglio se, drmusajući Henrijevu cvetnu spavaću sobu. Henri je ubrzo sišao, lenjo zevajući. Doručkovali su hladno meso i svež nektar.

»Ovo izgleda kao voda«, reče Olsen, trljajući dlan o dlan. »Kako bi bilo da se okupamo?« Međutim, Henri je bio umoran od penjanja na krov, te se bez mnogo komentara vrati u cvet radi odmora posle doručka.

Dilki je raširio svoje prostirke da se osuše a potom okačio samostrel o rame i prošao ispod puzavice, prema svetlucanju vode. Spustio se u rov ispunjen travom i išao olukom sve dok se nije našao u strmoj plaži.

Koliko je mogao da vidi, voda je potpuno ispunjavala oluk.. Kleknuo je na ivicu, zgrabio malo vode u šaku i prineo je ustima. Voda je bila gorka; ispljunuo ju je a onda se popeo na ram zardalog oluka. Očekivao je jezero u kojem bi mogao da se okupa ali je ono bilo kao neupotrebljavani kanal, žuta skrma oksida plutala je u mrljama na njegovoj površini dok su udaljene naslage peska blokirale južni kraj. Nepokretna larva komarca zabola je glavu ispod površine.

Iznenadni pokret u dubokoj, mirnoj vodi začudio je Olsena.

Nešto sivo, ostavljajući za sobom muljni oblak, zaroni u crno kanalsko dno. Vodeni škorpion je zgrabio crvenog crva u čeljusti a onda nestao u mulju. Čitav događaj trajao je samo sekundu. Oblak

mulja se lagano slegnuo na dno a larva komarca nastavila da gnjura u smirenoj vodi.

Lovačka senzacija natera Olsena da požuri ivicom oluka prema dinamama, gde se pope i ostavi jezivi kanal za sobom.

Čitav lanac malih bazena, isprekidan hemijskim otpacima, pružao se pred njim; on odabra jedan veći, skide samostrel i skoči u čistu vodu, zatvorenih očiju. Neko vreme je plivao a onda izašao na peščanu obalu, prućio se i zaspao pod toplim suncem.

Kada se probudio, setio se da je voda pitka; popio je dosta a onda uzeo svoj luk i uputio se ka logoru.

Logor je bio pust; pokrivači su još uvek ležali oko ugašene vatre. On dođe do cveta u kome je spavao Henri. »Diž' se, ti lenjo kopile!«

I zastade.

Kroz providni zid cveta nazirale su se dve tamne figure: mala na kraju cevi i velika u blizini ulaza. Veća figura se lagano pomicala napred.

Olsen je ispalio šest strela u pokretnu senku. Pucao je kao mašina, puneći i nišaneći u trku. Posle drugog hica iz cveta se začu zujanje. Stvorenje koje se nalazilo unutra borilo se svom snagom; uputio je treću, četvrtu i petu strelu. Mogao je da oseti podrhtavanje velikog tela. Posle njegovog šestog hica, kroz jedan od otvora koji su načinile strele ispade jedna noga. Koprčala se neko vreme a onda naprosto ukočila.

On zaviri u ždrelo cveta. Čeljusti i krila su blokirali ulaz.

Kap otrova lagano se cedila iz žaoke mrtve ose.

»Henri!«, viknu on.

Odgovora nije bilo.

On oprčča dršku cveta, mačetom odreza parče tkiva i proturi glavu u hodnik.

Henri je sedeo na kraju tunela, očiju uprtih u insekta.

Iako je stvorenje bilo mrtvo, njegove višećelijske oči su i njega i Henrija primoravale da drhte od straha. Olsen dodirnu Henrijev zglob.

»Hajde napolje, dečko.«, reče nežno. »Sad je mrtav.«

Henri izađe iz cveta, bled u licu, sa jezom u čitavom telu; Olsen naloži vatru, te mladić, umotan u prekrivač, leže kraj nje.

Olsen čučnu kraj vatre i prodžara je prutom. »Sve me to podseća na jedno putovanje iz pedeset devete. Pošao sam sa jenkijem u potragu za slonom. Bili smo pošteno opremljeni — tri kamiona, šatori, frižider, dovoljno burbona i kokakole.«

Henri se kiselo nasmešio.

»Prve noći nam je u logor došao leopard, nanjušivši mog psa. Probudio sam se u trenutku kada mi se leopard nalazio na grudima. Lajanje psa i rezanje leoparda su probudili »Frenka Baka« koji je iskočio iz kreveta, dohvatio prvu pušku koja mu je bila pri ruci i opalio.«

Bil Olsen se zacenio od smeha. »Napravio je rupu u šatoru — jednim hicem je pogodio psa, mene i leoparda. Ovaj ožiljak je od te pucnjave.«

Henri se bezglasno nasmejao.

Olsen pogleda na cvet iza svog kolege i opazi kako tečnost iz tela insketa curi kroz otvor koji je načinio na stabljici. Hitro se podiže i reče: »Rasturamo logor pre nego što gomila mrava obrati pažnju na tvog mrtvog prijatelja.«

Pokupiše prekrivače, ugasiše vatru i krenuše. Olsen pruži Henriju samostrel. »Ovo uvek drži na ramenu.«

Pređoše nekoliko udolina i onda podignuše novi logor. Dok je Henri palio vatru, Olsen pođe da ulovi nešto za večeru. Pravo rečeno, vratio se u stari logor i popeo u otvoren cvet; crna osa bila je načičkana strelama kao Hrist mučenik kamenjem. On ih iščupa i napuni otrovom iz osine žaoke, a to isto učini i sa strelama koje je nosio.

U Olsenovom odsustvu, Henri je načinio sklonište pod krivinom opalog lista. Vatra se nalazila na samom ulazu, na neki način potpuno zatvarajući ulaz u sklonište; međutim, lepo je osvetljavala i grejala unutrašnjost.

Kasnije, kada se Olsen vratio, jeli su i legli da spavaju.

Sledećeg dana su ponovo otišli u dolinu koja se nadgledala baštu. Olsen je legao na stomak i virio preko ivice krova, tragajući za bilo kakvim novim znakovima u osunčanom pejzažu.

Henri je ležao na leđima, zatvorenih očiju. »Insekti imaju nešto čudno u njihovim navikama, moral i psihologiju ovog sveta, kao da potiče s druge planete, čudovišnije, neosetljivije... Juče sam zaista

shvatio šta je Meterlink mislio pod tim. Osa koju si ubio poseduje izvanredan način reprodukcije. Gradi sferni oblik od blata, sa rupom na vrhu. Nalazi žrtvu, parališe je žaokom a onda je spušta u ćup. Kada je dno ćupa napunjeno žrtvama, ona pečati ulaz. Kada se mala osa razvije iz jajeta, biva bačena na paralisane žrtve i žive ih jede.«

»Odvratno!«, reče Olsen.

»Ali, moraš da priznaš njenu neverovatnu genijalnost!«, branio se Henri.

»Prokleta genijalnost! Ubiću sve što mi se približi!«, mumlao je Olsen. Prevrnuo se na leđa i zagledao u nebo. »Postoji nešto što mi je stvarno čudesno: kako su uspeli da nas prebace u ovu veličinu.«

»Za neolitskog čoveka bi današnji čovek na biciklu predstavljao pravo čudo.«, Uzvratila Henri.

»Da li ti znaš kako im je to pošlo za rukom?«

»Verovatno hormonalno. Razgovarao sam sa doktorom koji je bio za to zadužen, pravio se prilično tajanstven ali je ipak dao neki nagoveštaj. Verovatno postoji mogo načina da se to postigne; mislim da su hormoni prilično sirova baza, te verovatno istražuju druge metode.«

»Koje?«

Henri se osmehnu. »Hoćeš predavanje?«

»Ceo dan je pred nama a ja uvek na predavanju mogu da zaspim.«

»Čudo bi bilo najprivlačniji način — treba ti poseban oproštaj grehova. Bilo bi to nešto kao hodanje po vodi ili po užarenom ugljvlju. Najveće čudo — zamisliš da si mali i odjednom si mali.«

»Nadao sam se da ćeš biti ozbiljniji.«

»U redu, Bile. Pogledajmo to na ovaj način — problem je: kako smanjiti čoveka.

Evo analogije: kako smanjiti kuću. Najpre bi to mogao da učiniš deljenjem — brisanjem manje suštinskih delova, garaže, kupatila, na primer. Ili smanjivanjem broja cigala.

Ako koristiš kontrakciju — umanjuješ veličinu cigle a time i proprociju čitave kuće.«

»Do đavola s analogijama!«

»Najsirovija forma deljenja bila bi smanjivanje čoveka hirurškim putem. Prosto odsečeš višak delova. Čovek može sa jednim plućnim krilom i jednim bubregom — mnogi ljudi žive bez dvojnih organa...«

»A testisi?«, upita oprezno Olsen.

Henri se osmehnu. »Jednoj devojci u Americi su odrekli kosti noge za dvadesetak centimetara.«

»Imaš okrutne ideje, Henri.«

»Međutim, ovakvo grubo hirurško deljenje ne bi mnogo uticalo na veličinu. Ali, ako smanjiš broj telesnih ćelija, svodeći ih na minimalni broj koji je potreban telu da funkcioniše, to već igra neku ulogu. Pedeset odsto redukcije u ćelijama smanjuje čovekovu veličinu i istom procentu — kao smanjivanje broja cigala kuće.«

»Ali, mi smo tri stotine puta manji!«

»To je zato što je kontrakcija odabrana, kao rešenje. Morala se smanjiti čitava struktura, proporcionalno. Kladam se da mnogo specijalista sada radi na tome, hemičara, biologa, genetičara, fizičara, astronoma...«

»Astronoma!«

Henri se pridiže i zamišljeno pogleda u dolinu. »Najmoćniji radio teleskopi otkrili su Crne Zvezde — kvazare — neverovatno koncentrisan svemir, tako gust da ne emituje svetlost; njihova gravitacije je kondenzovala milijarde tona materije u veličinu ovog...« Henri ispusti šljunak, na Olsenove grudi.

»...astronaut koji potpadne pod uticaj kvazara mogao bi da bude kondenzovanih dimenzija... Druga vrsta vremenskoprostorne manipulacije konvertovala bi ljudsku masu u energiju — Ajnštajn kaže da je to moguće — čime bi se dobio čovek u formi elektromagnetskih talasa. Redukuj potom talase u masu, pa ponovo konvertuj talase u masu i dobićeš malog čoveka.«

Olsen se skeptički osmehnu.

»Pa, modža je sve ovo pomalo spekulacija; ali, jedno je izvesno — jedan deo organizma, mora upravljati svojom konačnom veličinom — ako se taj deo izoluje, postiže se kontrolišuća veličina. Šta stvara razliku između patuljaka i džinova? Ili Pigmeja i Vatusa? Muva i slonova? Mislim da materijal kojim su nas napunili verovatno jeste koncentrat neke supstance koja stvara patuljke, pigmeje i muve.

Ali, još prefinjeniji način minijaturizacije verovatno je opet sa DNA — deziribonukleinskom kiselinom.

DNA sadržava misteriju transmisije karakteristika sa roditelja na decu.«

Henri podiže šake sa povijenim dlanovima i ispruženim prstima.

Sastoji se od dva stabla, jednog koji se nasleđuje od oca i drugog od majke. Oni deluju kao otisak za osnovnu fizičku i mentalnu građu a svaka ćelija u telu poseduje svog parnjaka. Duž svakog stabla su bezbrojni čvorići a svaki čvorić kontroliše neki čovekov deo: veličinu glave, boju očiju, tip krvi, sklonost ka dugom ili kratkom životu.

Jedna od tih majušnih kontrolnih tačaka reguliše rast.« Henri uzdahnu, koncentrišući se na predmet predavanja. »To je područje koje bih želeo da istražujem. Najmanja stvorenja moraju takođe imati svoje otiske. Ako bi se izmenio čvorić koji kontroliše rast insekta sa ljudskim, možda putem mikrohirurgije — onda bi taj čovek mogao da nasledi veličinu koja je prirodna za insekte...«

»I tako postane pravo pravcato čudovište!« Henri se iznenađeno okrete prema Olsenu.

»Samo nastavi, Henri. Fasciniran sam.«, reče Bil Osen ležerno.

»Alternativno, ako se izgubi mnogo vremena, mogao bi se odgajiti majušni narod (enormna varijacija u veličini je moguća kod selektivnog odgoja, pogledaj samo razliku između bernardinca i čivave). Odgajanje, kombinovano sa dijetom, moglo bi vrlo dobro da deluje. Ali, to bi trajalo čitavu večnost...ukoliko metabolizam ne poraste sa smanjivanjem generacija... voćne mušice imaju kratak životni ciklus tako da se dobija pedeset generacija godišnje. Samo, kakva bi bila korist od čoveka koji je za nedelju dana prošao ciklus od detinjstva do zrelosti,« Henri se ponovo okrenuo na leđa i zagledao u mali beli oblak koji je visio na praznom nebu. »Mogli bismo manipulirati s majmunom; zar ne bismo mogli da mu produžimo život tako što ćemo mu smanjiti veličinu?« Ućutao je, kao da čeka potvrdu.

Olsen je buljio u njega.

Stavio je prst na čelo, ćutke razmatrajući problem minijaturizacije. To isto je radio i Henri, najverovatnije lutajući zamršenim lavirintom teorije. »Da... to bi moglo da se izvede...«, reče tiho.

»Dobro si obavešten o tim medicinskim stvarčicama, Henri.«, reče bil Olsen, pridižući se.

»Sasvim malo,« osmehnu se Henri. »Moj ujak Džordž je biohemičar.«

Olsen zavitla šljunak prema udaljenom logoru. »Bolje da se vratimo. Hajde, dečko, sutra nas čeka naporan dan. Biće nam teže da se spuštamo nego kad smo se penjali.«

Bil Olsen je bio u pravu. Da bi se spustili na zemlju, trebalo im je dva sata više nego pri penjanju. Krenuli su pri mutnoj svetlosti zore, prošli veliko osinje gnezdo u podne a na vratima Kremlija pojavili se u vreme kada se već spuštao mrak.

Dilki se beše povukao u svoj viseći krevet. Olsen je banuo bučno i podneo izveštaj. Uspeh ekspedicije proslavljen je poslednjom bocom viskija.

Kada su se Henri i Dilki ujutru probudili, Bil Olsen je već sedeo kraj vatre na platformi i nešto petljao oko svojih strela.

»Danas ćemo imati malu zabavu, sinko.«, pozdravio je Henrija.

Nakon doručka, obavili su pripreme za celodnevni lov, spustili se na pod kolibe i krenuli prema izvoru.

Nad vodom se beše nadvila magla, te su morali neko vreme da pričekaju na prve insekte. Sunce još nije bilo izašlo, te im je iz usta izlazila para; Henri je drhtao.

Prvi skakavci su doleteli sa zasada i povili glave ka vodi. Dilki i Henri su nanišani — dva skakača su smesta umrla dok je jato u panici odletelo.

»Hajde da nađemo nešto krupnije,« progundā Olsen.

Otišli su na krivinu pojila i opazili ogromnu vodenu bubu. Ležala je na površini i žvakala komadić zelene alge.

Olsen je nanišanio u oklopljenu stranu.

Buba se prevrnula i ispustila algu.

»Pokazaću ti nešto, Henri,« reče Bil.

On ih povede ka bubi, te sva trojica pokušaše da je prevrnu. Kada im je to konačno, uz mnogo napora, pošlo za rukom, Olsen joj mačetom razreže trbuh.

Efekat pogotka strelom bio je eksplozivan; cev strele eksplodirala je unutar tela a otrov se razlio i prosto ispržio mesta koja je dotaknuo.

»Osinji Otrov Bila Olsena Dum Dum!«, cerekao se Olsen. »Traži se patent... Zvaćemo ga OOBODD ili možda samo BO?« On baci parčiće eksplodiranog tkiva u blatnjavu vodu i reče nehajno: »Nađimo nešto veće!«

Ušunjali su se u zasad.

Rosa je počela da isparava na prepodnevnom suncu, stvarajući na sve strane laku sumaglicu. U podnožju brežuljka naiđoše na stazu koja je vodila severno, prema kući. Na mestu gde se zasad završavao, iz otvorene pustinje zapravo, štrčale su samo retke stabljike trave mišnjakine. Lovci su došli pod okruglo mesnato lišće i potali na zemlju.

Tek što su se izvalili na leđa, opaziše da im se približava smeđa figura čija je površina bleštala na suncu. Onda su shvatili da je to ogroman insekt.

»Šta je to, kog đavola?«, upita Olsen.

Henri protrlja oči. »Jelenak.«

Dolazio je ravnomernim korakom, uspravan, ostavljajući dvostruki trag na ravnom tlu, tek ponegde narušenom kraterima mravljeg lava.

Dočekalo ga je nekoliko mrava. Što se buba bližila, mravi su sve hrabrije kretali u drugom smeru, pored ljudi sklonjenih u zasadu.

Buba je bila stari mužjak, oklopljen i snažan; jedna noga mu je bila kriva u odnosu na ostalih pet; šištao je i zujao kao parna mašina. Sa tridesetak koraka su se lepo videle zle oči ispod rogova. Telo je bilo zaštićeno oklopom koji je bio izguban i načet u mnogim bitkama.

Dilki je kleknuo i stavio samostrel na rame.

»Pusti ga, Met! Moj je!« Olsen koraknu napred i pričekao da mu se stvorenje još malo približi; kada je prednja noga pošla nazad, otkrivajući donji deo toraksa, on pusti strelu. Strela fijuknu i nestade u lako oklopljenom truhu. Šištanje prestade.

Buba se teturala još neko vreme a onda ispružila prednje noge, pa zadnje i kleknula uz riku koja je podsećala na struganje metala.

Neko vreme su nemo buljili u zver.

Jedna plava muva spusti se u brišućem letu na bubu i dotaknu drhtavim rukama nepomično telo. Bil Olsen reče tiho, gotovo za sebe: »Baš si lepa!«

Nakon ovoga uputiše se kući; na polovini brežuljka se okrenuše — buba se videla na kraju leje sa šargarepom. Sada je sedela, a rogovi su joj bili upereni u nebo. Podsećala je na bronzanu skulpturu, Spomenik Veličanstvene Smrti.

Ka skulpturi su puzale još dve crne tačke.

Tri čoveka se okrenuše prema jugu.

Bilo je kasno kada su stigli kući i povukli se na svoje ležaljke.

»Želim toplu kupku!«, viknu Bil Olsen iznenada.
»Moraćeš još malo da pričekaš!«, odvrati mu Dilki.
»Nikad se ne zna, Met!«, reče Olsen, namigujući na Henrija. Odmah potom on počeo da udara šakom u zid, u poznatom afričkom ritmu.
»Prilično si dobro raspoložen, a?«, upita ga Dilki.
»Nikad se ne zna, Met!«, ponovi Olsen. »U koje vreme sutra treba da pokupimo mehaničarskog momka? Hajde da krenemo ranije.«
»Henri, znaš li ti šta mu je?«, upita zabrinuto Dilki.
Henri umorno zavrte glavom.

7

Sledećeg jutra požuriše, željni da pakupe isporuku, premda je Dilki bio malčice uznemiren idejom o novom čoveku.

Na svojim lovačkim izletima Olsen je našao nekoriscenu mravlju stazu koja je uglavnom vodila putem od kolibe do kuće; stoga su u brzom hodu prešli ovaj put, stižući na procep francuskog prozora pre podneva.

Čovek je sedeo na kutiji, obučen u plavu uniformu avijacije.

Sedeo je s glavom među šakama, usred hrpe torbi, kutija i paketa, kao putnik koji je celu noć proveo na železničkom peronu.

Olsen mu je uputio svoj Bantu poziv a čovek je skočio, udarajući kolenima o prtljag; nemo je buljio u figure koje su mu se približavale.

Sva trojica behu preplanuli od sunca a usto i prekriveni prašinom s puta; behu naoružani lukovima i strelama kao divljaci.

Čovek u plavom je imao izrazito belo lice; gledao je neodređeno, kao da je nesposoban da odluči hoće li pobeći s lica mesta ili isturiti belu zastavu. Dilki mu pruži ruku.

»Ovo je Bil Olsen... Henri Skot-Miln... ja sam Metju Dilki... «

Ćutke su očekivali da čuju ime pridošlice.

»00,25/4, poručnik Čarls Voliš, gospodine.«

Sva trojica su ga netremice posmatrali dok je on pogledom prelazio sa jednog na drugog, beznadežno pokušavajući da izbegne njihovu golotinju. On odjednom pritisnu dugme na džepu, izvadi zvanični koverat i dade ga Dilkiju. »Ovo je od majora Prajsa, gospodine.«

Dilki otvori koverat; dok je čitao pismo, Bil Olsen se ćutke privuče poručniku Volisu i stade sasvim uz njega. Kroz prašinu na

Olsenovom telu se još uvek razaznavao trag košulje, gaća i sandala, nekada beli delovi tela sada su smeđi, okruženi mahagonija crvenim; ispružio je ruku i pritisnuo dugme. Voliš se nervozno uzvrpolji. Smeđa ruka dohvati rukav prstima i tiho opipa tekstil; potom se trgnu i bez reči ode do ugla prozora, zavukavši se ispod zavese.

»Da vidimo«, reče Dilki, pročita službeno pismo i poče da pregleda pošiljku. Henri je tragao za svojom kamerom i aparatom za dijapozitiv. Dilki je zastao pred velikom zapakovnom kutijom na kojoj je pisalo: Ova strana gore.

»Šta je ovo, kog đavola?«, upita poručnika.

»To je bila moja ideja, gospodine.«

Voliš koraknu bliže, sa nekom vrstom strahopoštovanja prema Dilkiju.

»To je električni motor. Mislio sam da nam može pomoći kao izvor...«

»A pogon?«

»Mogli bismo da tražimo baterije ako ne budemo mogli da koristimo njegov pogon.« Voliš je pokazivao dobru dozu podređenosti.

»Marširali smo pola dana; kako ćemo ga odneti? Mora biti da je težak celu tonu.«

Voliš obori pogled. »Mogao bih da ga rastavim, gospodine.«

Dilki mu okrete leđa. »Gde li se Bil denuo?« Dok je govorio, Olsen mu priđe s druge strane sa dve plastične boce u rukama i jednom pod miškom.

Izraz na Dilkijevom licu naglo se promeni; on prasnu u smen i zgrabi ponuđenu bocu. »Živeli!«, reče Olsen, dodajući treću bocu Henriju. »Oh, izvinite poručnice, na vas sam zaboravio! Evo vam, trgnite malo viskija iz moje!«

Čarls Voliš učtivo odbi piće i sede na svoju kutiju. Nakon toga, svi zajedno počeše metodično da raspakuju uređaje; novi samostreli behu upakovani zajedno, svaki u nauljenom omotu — momci smesta razdeliše oružje, kao da dele poklone ispod božičnog drveta.

Samostreli su bili maslinastozeleni, sa okidačima koji su kao munje reagovali na najmanji pritisak; Olsen je odmah isprobao strele — zarivale su se u drveni ram prozora. Cikao je od sreće i ljubomorno ih ponovo složio u tobolac.

Dilki je bio očaran kvalitetom pribora, kao i vinom i viskijem. Okrenuo se prema novopridošlici — poručnik Čarls Voliš je sedeo na kutiji, sa kapom zadenutom ispod epote na ramenu, otkopčanim džepom i razbarušenom kosom koja je, lepo se videlo, ne tako davno bila premazana briljantinom.

Sedeo je sklopljenih šaka između kolena i buljio kroz prozor. Kao ekspert za oružje pokazivao je začuđujuće malo zanimanja za samostrele; Dilkiju je, po prvi put, palo na pamet da je čovekova ravnodušnost prouzrokovana bolešću.

Kada mu se obratio, poručnik je ustao.

»Da li se dobro osećate?«

»Umoran sam, gospodine, i nešto bolestan.«

Dilki sede na kutiju naspram njega i ponudi mu takođe da sedne.

»Vidite, poručnice, dok ste ovde nemojte mi se obraćati — »gospodine«. Ovo nije vreme za formalnosti i činove. Sve je to glupost. Zovem se Metju — kako vas da oslovljavam?«

»Čarli, gospodine.«

Dilki opazi da je Čarli ponovo upotrebio reč: »gospodin« — kao i da je to činio onako kao kad Olsen nesvesno govori »prokleta« i »do đavola«.

»Pa, Čarli, predstoji nam dobar komad puta do baze a ja želim da ponesemo što više možemo. Znači, nećemo putovati brzo. Da li se osećaš dobro? Možemo li odmah da krenemo?«

»Da, gospodine.«

Čarli shvati da je upotrebio Onu Reč, te obori pogled uz osmeh.

U tom trenutku priđe im Henri sa dijapozitiv aparatom i zabrinutim izrazom na licu.

»Metju, nisu nam poslali kameru.«

Dilki načini sažaljiv izraz ali pre nego što bilo šta izusti javi se poručnik Voliš: »Oh, da, gospodine, rekli su da je to teško. Tehničari još uvek rade na tome. Mislim da ih zadržava problem optike.«

»Zar je staklo problem?«, upita Henri oštro.

Čarli izvinjavajuće pogleda Dilkija. »Ali, radi se o složenim sočivima za kameru... Mislim da će pokušati sa plastikom, a ne sa staklom.«

»Prokletstvo!«, uzviknu Henri i strpa aparat u kutiju.

Dilki se utešno osmehnu a potom poče da organizuje poslednje pripreme za polazak. Porazgovarali su o uređajima koje treba odmah

poneti sa sobom; složili su se da to budu oružje, radiotelefon, električna baklja/sekira i veće parče žice.

Dilki se preko predajnika javi Odeljenju 7A, izveštavajući da je oprema stigla bezbedno; potom se natovariše i krenuše put baze. Četvrti samostrel beše poslat za Čarlija Volisa, te je sada svaki čovek imao sopstveno oružje o ramenu; Dilki je na leđima natovario radio-telefon i sitni pribor; Čarli se sa oklevanjem spuštao niz žicu, čizme su mu klizale po uglačanoj žici a kada su se spustili i izašli iz kuće, uspon mu je bio još teži. Povremeno su se odmarali ali je Dilki bio prinuđen da u jednom trenutku uzme od Čarlija tobolac sa strelama i smanji mu breme.

Za Čarlija Volisa je putovanje predstavljalo pravi košmar. Videlo se da ulaže poslednje napore da održi korak sa ostalima. Nalazio se na trećoj poziciji, praćen Olsenom koji je išao poslednji; disanje mu je postajalo sve ubrzanije, glava mu je pala na grudi, koračao je kao da tetura kroz morske talase. Svi njegovi napori behu uloženi u naredni korak; jedva da je i primetio prisustvo autobusa u Park Lejnu.

Kada su konačno stigli do kolibe, uniforma mu je bila skroz mokra a noge u ranama.

Dilki je sa zebnjom gledao čoveka sivog u licu i pitao se kako će se uspenirati do brave. Kada su došli do podnožja sanduka, Voliš je pogledao nagore i panično se osvrnuo prema trojici. Odmarali su se desetak minuta; malo su ćaskali a onda se Dilki obratio teško dišućem poručniku:

»Osećaš li se bolje, Čarli? Bolje da krenemo pre nego što se sasvim smrači.«

Čarli klimnu.

Dilki pokaza na put uz sanduk i stazu kojom će morati da se penju; išli su lagano, stalno obraćajući pažnju na Čarlijeve nesigurne korake. Stigli su kada se već sasvim smračilo. Na platformu je prvi stupio Dilki. Okrenuo se i povukao iscrpljenog Volisa.

Henri je zapalio vatru a Bil Olsen pripremio večeru; Dilki je pokazao Čarliju apartman. Čim mu je pokazao četvrtu ležaljku, zatražio je da se Čarli popne i legne, te da će mu jelo i piće doneti kasnije; Čarli je popio malo vode, uzeo nekoliko zalogaja povrća a potom pao na leđa i zagledao se u tavanicu.

Tri čoveka su ostala u trpezariji, razgovarali su šapatom, kao da se u susednoj sobi nalazi težak bolesnik; Voliš je u međuvremenu zatvorio oči i zaspao. Čuli su ga kako ravnomerno diše.

Usred noći probudili su ih Čarlijevi krici.

»Ne! Da! Ne! Da! Ne! Da!

Dilki je skočio iz ležaljke i upalio baklju; čovek je spavao, oči su mu bile zatvorene a vilice su mu приметно podrhtavale.

Dilki je ugasio baklju.

8

Dilki se probudio kada je prva svetlost prodrla u spavaonicu. Čarli je stajao na platformi i buljio u provaliju ispod; kao da se bojavao da načini i najmanji korak. Izvukavši se iz ležaljke, Dilki mu priđe.

»Dobro jutro, Čarli. Kako si spavao?« Poručnik Voliš se brzo okrete. Oči mu behu širom otvorene. Niz obraze su mu se slivale suze.

Dilki je bio iznenađen; praveći se da ne gleda, mirno je prošao kraj čoveka na platformi. Voliš je dlanovima obrisao suze i krenuo za Dilkijeni. »Žao mi je ako Vam pravim neke probleme, gospodine. Ne znam šta se događa sa mnom. Nisam baš najbolje spavao. Možda zbog lekova.«

Voliš je upravo izrekao ono u šta je Dilki sumnjao od trenutka kada ga je video da sedi na kutiji i gleda u baštu.

»Možda je sve to zbog dugog marša od kuće i završnog uspona. Hajdemo na doručak. Posle toga će ti sigurno biti bolje. A najbolje bi bilo da se danas odmaraš. Sutra ćemo zaviriti u radio. Voleo bih da mi objasniš tu spravu.«

Voliš se nekako pribra; sede kraj vatre i baci u nju nekoliko prutova. Kasnije, kada su izašli Olsen i Henri, protežući se i zevajući, on im nazva dobro jutro i osmehnu se. Oni odoše na plivanje a on ostade kod vatre; kada su se vratili, on beše postavio radio u ugao prostorije i čekao, spreman da pruži prve lekcije o njegovom funkcionisanju.

Mirnoća i ljubaznost su trajali sve do poslepodneva, kada je zapao u letargiju i pospanost. Rano se povukao na spavanje. Cele noći su slušali kako škrguće zubima i prevrće se u ležaljci.

Bilo je jasno da je Čarls Voliš bolestan čovek. Novi svet ga je plašio; strepeo je od spuštanja na pod kolibe a punu životnu zaposlenost insekata posmatrao je sa fasciniranošću i ukočenošću.

Dilki je zaključio da bi Čarli mogao da bude najkorisniji kao celodnevni radiooperator i čuvar svete vatre. Time bi drugima omogućio da se koncentrišu na svoj posao.

Sledećeg dana su se otisnuli na isti put i vratili se sa ostatkom uređaja i pribora; u kući je ostao samo motor, kao i nekoliko boca koje je Olsen namerno ostavio tamo.

Čarli je već pripremio večeru kada su se oni vratili; sledećeg jutra je ustao rano i pripremio doručak; izgledao je nekako srećniji ali mu se ponekad vraćala plima melanholije. Najviše bi živnuo kada bi govorio o delovanju radija i upućivao Dilkija u sve njegove funkcije; sedeli bi jedan kraj drugoga, sa instrumentom u rukama, i proučavali mapu kontrola. Čarli je detaljno objašnjavao svako dugme i svaku polugu, a jednom prilikom ga je i otvorio. Dilki je bio impresioniran složenošću uređaja, posebno štampanim kolima.

»Izvanredno! Kako li su ga samo napravili, Čarli? Ovo je sto puta bolje od mog starog uređaja!«

Čarlijeve oči su sijale od ushićenja.

»Pravili su ga postepeno. Čak ni najmanji japanski uređaj ne bi mogao da bude tako fino napravljen, a to se odnosi i na pripadajući pribor!«, reče Čarli i podiže kutijicu sa minijaturnim odvijačima, maticama i kleštama.

»Rad je bio podeljen u tri faze. Bila su tri tima inženjera i tehničara; prvi ga je smanjio na veličinu od oko trideset centimetara — oni su izradili najmanje alatke koje se mogu zamisliti. Druga grupa je obavila dalje smanjivanje, na oko pet centimetara. Smanjili su i precizne alate. Naposletku je treći i najmanji tim — visoki su bili oko centimetar i po — izradio radio ove veličine, kao i samostrele i Henrijev dijaprojektor, moju uniformu, čizme...«

Čarli je sijao.

»Ne bih voleo da sam na njihovom mestu«, izjavi iznenada Dilki.

»Gospodine?«, začudi se Čarli.

»Šta je posle bilo sa njima? Pre ili kasnije mi ćemo sami izrađivati sve što nam je potrebno a njih će staviti na policu«.

»Oh, ne.«, reče Čarli. »Tada bi mogli da nam se pridruže. Kada posredni stupnjevi ne budu više bili potrebni, njihova minijaturizacija će biti dovršena.«

»E, to je pametno.«

Dilki se zavali unazad i načini izraz podrške Čarlijevom oduševljenju.

»A laboratorije rade na DeMinu, gospodine.«

»DeMinu?«

»Na Deminijaturizaciji. Tehnokrate su obećale da će biti u stanju da vrate...« Čarlija je dekoncentrisao Dilkijev pogled. »Minijaturne ljude na njihovu pravu veličinu.«

»Ko ti je to rekao?«

»Inženjer treće faze, gospodine.«

»Vade se.«, uzvratila Dilki. »Zvuči lepo. A tako se inače najbolje regrutuju novi dobrovoljci.«

On pozva Henrija da im se pridruži.

Henri je bio skeptik u pogledu DeMina. »Nisam čuo za to. To mora biti izuzetno dug proces... možda godinama...«

Novi raspored je usvojen; Dilki, Henri i Olsen odlazili su svakog jutra a vraćali se naveče, na večeru koju bi pripremao Čarli. Činilo se da se Čarli prilagodio ulozi radiooperatora i kuvara. Ali, Dilki je bio zabrinut zbog besanih noći koje je ovaj čovek provodio. I njegovo disanje postalo je astmatično. Javili su mu se i jaki bolovi u ušima, zbog čega je napustio obavezu održavanja telefonskih veza. Da bi se zaštitio od zvukova koji su mu pričinjavali bol, nosio je šlem načinjen od nekoliko slojeva krevetskih prekrivača. Appetit mu je slabio.

Jedne večeri nije ni pipnuo večeru. Krenuo je na spavanje ali je pred vratima sobe zastao, zaljuljao se i kao klada pao na pod platforme. Pre nego što je, klizeći, dospeo do ivice i survao se u ponor, prema podu kolibe, Bil Olsen je skočio sa mesta kraj vatre i ščepao ga za ruku.

»Zamalo da odletiš, Čarli!«

Dilki ustade, te ga zajedno otpratiše do kreveta.

Olsen se vratio večeri.

»Henri«, reče on, mirno žvaćući pečenu nogu insekta. »Koliko nam života daje minijaturizacija?«

»Zašto to pitaš?, Bile?«

»Pitam se koliko dugo ćemo živeti, s obzirom na dejstvo veličine...«

On pokaza rukom na trofejnu glavu koju je odrubio safirnoj muvi.

»Ljubavnik nije trajao dugo, zar ne?«

»Ljubavnik je poseban slučaj.«, reče Henri. »Tačno je da je životni vek obično u vezi sa veličinom organizma, ali postoje izuzeci: štuka može da živi dve stotine godina dok mnogo veći konj može da se nada životu samo tridesetak i, bogami, ništa više.«

»A šta bi se dogodilo tom prokletom konju ako bi bio smanjen na našu sadašnju veličinu?«

»Trebalo bi da bude sve u redu. Životni vek životinja je obično pet puta duži od perioda sazrevanja. Grci su mislili da je veći osam puta a Firentinci su to korigovali.

Naš fizičkohemijski vremenski časovnik navijen je pre nego što smo bili smanjeni tako da možemo da se držimo odgovarajućeg modela — sazrevanja po pet puta toliko.«

Henri se nasmeši pri pogledu na glavu muve koja je visila na zidu iznad njih.

»U svakom slučaju, ti nisi podložan takvom ograničenju kao on.«

»Bilo bi lepo da nije tako!«, reče Olsen i zagradi meso insekta u jednom zalogaju.

Vreme je nekoliko dana bilo lepo; ali, jednog jutra su se probudili sa pogledom na oblačno nebo. Zidovi kolibe bili su vlažni od kondenzacije a atmosfera je bila vlažna i prilično lepljiva.

Dilki je odlučio da i sam krene u lov po južnoj strani zasada. Mahnuli su Čarliju sa poda kolibe i krenuli prema zapadu, ka ogromnoj šumi ravna.

U početku je bilo dovoljno svetla ali su se negde oko sredine prepodneva tamnoplavi oblaci navukli na nebu; kanulo je i nekoliko kapi kiše. Život insekata podređen je teškoj atmosferi; skakavci su umuknuli dok su se zelenocrne muve primirile ispod lišća.

Nalazili su se nadomak šume ravna a Dilki je hteo da se vrate kući pošto im je iznad glave gremelo. Iz daljine se čuo približavajući pljusak, pa su potrčali prema ravenu da nađu zaklon. Kapljice kiše su se zarivale u prašinu pokraj njih. Bile su tako velike da su s lakoćom mogle da ih obore.

Stigli su do lisnatog zaklona u trenutku kada je kiša počela da pljušti. Smestili su se u podnožje ogromne stabljike i pogledali pejzaž, zatamnjen teškim kišnim oblacima. Bil Olsen se izvalio na leđa i buljio u ogroman lisnati kišobran čije su se žbice širile iz centra

kao lukovi na tavanici gotske katedrale. Čitava šuma tresla se od snažne kiše dok ih je buka zaglušivala.

Kiša je najednom prestala ali je atmosfera i dalje ostala depresivna; munje su sevale na horizontu. Bil Olsen je ležao nešto dalje od Henrija i Dilkija; osetio je jaku glavobolju od teške atmosfere, pa je zatvorio oči i počeo da masira slepiočnice, čelo i vrat.

Tako je ležao nekoliko trenutaka, svestan intenzivnog elektriciteta u atmosferi. Zatim je zevnuo, sklonio ruku sa lica i otvorio oči.

Na nekoliko koračaja od njega stajao je ogromni mrav, dug dvanaest milimetara, svetlojubičaste boje, nalik na stabljiku ravena.

Intenzivni zvuk koji je podsećao na zujanje zubarske bušilice poticao je iz njegove unutrašnjosti. Činilo se da je krupna mehanička zver u šoku. Trup mu je podrhtavao, dok su se antene klatile levodesno. Mrav je odjednom krenuo prema njemu, pa ponovo zastao. Olsen je shvatio da je to učinio nesvesno, ili pak da nije bio svestan ljudskog prisustva. Mrav se lagano uputio ka stabljici pod kojom su ležali Olsenovi drugovi.

Henri se upravo okrenuo. Zanemeo je kada je video Olsenovo lice i ruku ispruženu prema približavajućoj zveri. »Za ime Boga!«, uzviknuo je. »Formica rufa!«

Pedeset milimetara dalje pojavio se drugi mrav, po svemu sličan prvom.

Sva trojica su sada sedela nepokretno i buljila u tamnu unutrašnjost šume odakle su mravi očigledno izronili. Tamne senke su mestimično bile narušene trakama svetlosti i kapljicama kiše koje su se presijavale kao srebrnasti kristali.

Sada su svi osećali električni naboj u vazduhu. Iz šume se pojavilo još mrava; svi su, u epileptičnim skokovima, prilazili stabljici ravena. Kretali su se u određenom pravcu, od gustog spleta lišća preko čistine, prema ivici šume. Nešto ih je privlačilo upravo tamo.

Ljudi su se okrenuli i pogledali na drugi kraj čistine. Prema šumi ravena, na isti, epileptični način, bližila se armija ogromnih crvenih mrava. Crveni mrav koga je Olsen prvi opazio izvukao se ispod lista koji je bacao senku. Zastao je na ivici čistine, šišteći i pišteći, zagledan u predvodnika crnih mrava.

Odjednom su se dva predvodnika okrenula i prešla nekih desetak koraka nazad, svaki prema svojoj armiji; a onda su se zaleteli i

sudarili glavama, uz prskanje i pucanje oklopa. Svako čudovište je pokušavalo da prevrne protivnika, čeljusti su im se sklopile oko udova a noge besomučno trupkale o tle. Sukob ih je vodio čas napred, čas nazad, najpre na ravnicu, u oblak prašine, pa pored stabljike gde su se nalazili ljudi.

Crni mrav je sticao izvesnu prednost nad protivnikom; prebacio je čeljusti na prednju nogu crvenog mrava, gotovo otkidajući ud na mestu gde se on spajao s trupom. Sa jednom onesposobljenom nogom, povređeni mrav beše potisnut u stranu. Neko vreme je još uspevao da se održi na tlu, grčevito se opirući udovima a onda se skljkao, dvadesetak koraka od stabljike ravena. Pobednik se smesta bacio na mesto između glave i grudi. Zubi crnog mrava žvakali su uz groznu grmljavinu — kidali oklop crvenog mrava čija je glava bespomoćno visila unazad.

Henrijevo i Dilkijevo lice odavali su gađenje; iza njihovih leđa sevuio je samostrel a strela je nestala u usisnoj cevi pobednika. Pobednik je zakrkljao i pao preko umiruće žrtve.

Bil Olsen je uputio čedan osmeh iznenađenim drugovima.

Shvatili su da su svedoci pravog pravcatog rata.

Čistina je bila pekrivena ratobornim crvenim i crnim mravima; neki su se borili pojedinačno ali bi ponekad i nekoliko mrava jedne armije napadalo usamljenog mrava protivničke; bitka se nastavila i tokom popodneva; ljudi su bez prestanka slušali zvuke sudara, lomljenja udova, krckanja čeljusti i elektronskih krikova. Miris kiseline visio je u vazduhu; mravi su je ubrizgavali jedan drugom, zaklonjeni oblakom prašine. Buka je podsetila Dilkija na tenkovske vežbe u Solzberiju.

Popodne je prošlo a električna oluja koja je prouzrokovala rat utihnula je; sunce je zalazilo, kupajući u crveno groteskne insekte koji su se borili. Pred sam suton borba je dosegla vrhunac a onda se lagano utišala; oblaci prašine su se slegli na zemlju. Crni mravi su pobedili; crveni su se povukli u šumu. Vukući neupotrebljive udove, padajući i umirući putem. Jedan mrav sa dubokom ranom na glavi zastao je kraj ravena gde su bili ljudi i naslepo počeo da se penje uz stabljiku. Srušio se posle nekoliko trenutaka, uz očajnički krik.

Dilki, Henri i Olsen lagano pridoše bojištu. Bili su naprosto šokirani silovitošću bitke kojoj su prisustvovali. Ravnica je bila krcata mrtvim mravima i otkinutim udovima. Kiselina im je nagrizala oči.

Oklopi crnih i crvenih mrava presijavali su se na zalazećem suncu; sve se kupalo u crvenoj boji. Crvena boja je bila boja smrti. Oni krenuše put kuće, stalno se osvrćući. Bojali su se razdražljivosti i zaslepljenosti preživelih. Strah je bio opravdan. Jedan crveni mrav mahnito je okretao glavu, ispuštajući surove elektronske krike. Izgledao je kao da je neko zaboravio da mu isključi motor, s obzirom da je bio prikovan za tle. Olsen uze jednu strelu i pogotkom u glavu prekрати mu muke.

Te noći nije bilo mesečine. Vraćali su se kući trčećim korakom, plašeći se potpunog mraka. Noćni grabljivci im nisu mislili dobro. Ali, kada su stupili na platformu, noć je već uveliko carovala. Vatra je gorela.

»Draga domaćica je zapalila vatricu«, reče veselo Olsen.

Kremlj nikada ranije nije izgledao tako sigurno i toplo mesto.

Nedelju dana nakon toga Dilki se vratio u Kremlj rano popodne. U lov su otišla sva trojica ali je Dilki krenuo ranije da bi se okupao u hladnoj vodi. Popeo se na platformu; vatra je bila ugašena a vrata zatvorena. Iznenađeno je pogledao bravu a zatim gurnuo vrata i koraknuo unutra.

U početku nije ništa video; kada su mu se oči privikle na polutamu, primetio je da su sve stvari na svom mestu ali da od Čarlija nema ni traga; tada jedan lagani pokret iz najudaljenijeg ugla sobe privuče njegovu pažnju. Iz hrpe prekrivača virila je bleđa ruka. Čarli je pokupio sve prekrivače sa ležaljki i umotao se u njih od glave do pete. Dilki mu oprezno priđe.

»Čarli! Čarli! Jesi li dobro?

Ruka nestade među prekrivačima. Smotuljak je ćutao.

»Čarli, ja sam Metju«, reče on i dodirnu rame figure. Ruka se ponovo pojavi i povuče prekrivač sa glave. Čarli Voliš s teškom mukom sede i nasloni se na zid.

»Kako si, Čarli?«

Čarli nije odgovarao ali se osmehnuo. Nije nosio svoje naočari, pa je Dilki odmah video da su mu oči raširene i crvene. Prepoznavši Dilkija, on se ponovo osmehnu ali potom gotovo nesvesno zatvori oči.

I još nešto.

Smešak se video samo na desnoj strani lica. Leva strana je ličila na vosak, bila je bleđa i sasvim nepomična.

Dilkiju počeo srce ubrzano da kuca.

Pogledao je Čarlijevu ruku. Čitava težina tela počivala mu je na desnoj ruci dok je druga ležala opušteno i beživotno, kao ruka leša.

Kada je podigao pogled, Čarli je buljio negde pored njega; poluosmeh je bio zamenjen grimasom užasa, jedno oko je bilo otvoreno a glava iskrenuta u stranu, kao da se spašava od vetra. Dilki se brzo okrete; sunce je sijalo kroz otvorena vrata a groteskna senka glave mravljeg lava ležala je na podu. On premesti Čarlija na mesto odakle nije mogao da vidi senku trofejne zveri.

»Kako je sada, Čarli? Šta si radio? Osećaš li se bolje?«

Strah je nestao; izraz lica sada nije govorio ništa.

»Jesi li gladan? Pričekaj da se Bil vrati i ne zatekne večeru!«

Poluosmeh se ponovo javi na Čarlijevom licu a neki neodređeni zvuk začu se iz grla.

Dilki začu bučne glasove i istrča da dočeka Henrija i Olsena na platformi.

»Nešto se dogodilo u našem odsustvu. Čarli je bolestan, uplašen je do smrti i ima neku vrstu paralize. Nije u stanju da nas razume ali mu se ipak obraćajte na normalan način.«

Oni uđoše i kleknuše kraj Čarlija. Bolesnik je pokušavao da se smeje. Uzvratiše mu osmesima.

Vratiše se na platformu da odluče šta da preduzmu.

»Mora biti da je to od lekova.«, reče Dilki. »Nešto ga je šokiralo i preusmerilo dejstvo lekova... šta bi to moglo da bude, Bile? Kada sam došao, bio je zatvoren u sobi.«

»Ovde je bila muva«, reče Olsen i ode do vrata, pokazujući prstom na bezbroj tačkica koje su prekrivale stare nacрте samostrela i račune. »Ovde se vide otisci njenih nogu a osim toga ja umem i da namirišem tu gaduru. Pogledajte, krila su oduvala mnogo pepela sa ognjišta.«

Dilki zaključi da Čarli neće moći dobro spavati u ležaljci, te on i Olsen prionuše da mu načine krevet. Henri počeo da priprema hranu. Nešto kasnije, Dilki pozva radiom glavni štab.

Na dužnosti se nalazio samo dežurni operator.

»Major Prajs dolazi ujutru, gospodine, šta da kažem, ko je zvao?« Dilki reče da mu hitno i smesta treba major Prajs. Operator reče da ne može dati privatni telefonski broj. Dilki opsova a posle sat vremena javi se major Prajs.

Major sasluša Dilkija i reče da će se posavetovati sa štabom i laboratorijom, te prekide vezu.

Henri poče da sipa supu u usta bolesnika, sa polovičnim uspehom. U međuvremenu, Olsen je pripremio krevet, te nakon nekoliko kašika supe preneše Čarlija. Ječao je od bolova, okupan znojem, obalavljen slinama koje su mu curile iz nosa.

Niko od njih nije dobro spavao. Čarli je bez prestanka krkljao, mumlao i znojio se, temperatura se penjala i grozničavo ga potresala.

Budni prijatelji su ležali u svojim ležaljka i osluškivali. Čarli je ličio na umirućeg bolesnika.

U osam nula nula major Prajs je rekao Dilkiju da laboratorije pripremaju antialergijski lek. Trebalo bi da bude gotov kroz dvanaest časova.

»Majore Prajs, treba mi čitav dan dok ne preuzmem lek i vratim se natrag. Mogu vas lepo uputiti da ga ostavite pred našim pragom.«

Prajsov odgovor je sadržavao službeno žaljenje.

»Bojim se da uputstva glase da vam se lek isporuči na propisanom mestu, kapetane Dilki.«

»Poručnik Voliš će umreti ako ne dobije brzo lek.«

»Lord Raglen je javio da vaša tačna pozicija nije otkrivena — čak ni ovoj kancelariji.«

Dilki je bacio mikrofona i tresnuo rukom polugu za uključivanje transmisije.

Bil Olsen je spokojno sedeo sa prekrštenim nogama.

»Ko je Lord Raglen?«

»Lord Raglen je šef MI5.« Dilki se okrenuo i pogledao u sobu.

Bil Olsen se smeškao na svoj spokojan način.

Krevet su izneli na platformu. Bio je to divan septembarski dan, sunce je sijalo kroz prozor kolibe i ispunjavalo vazduh nekom neobjašnjivom radošću.

Čarli se nakašljavao. Kao da mu je pri svakom udahu nešto zastajalo u grlu.

Henri je sedeo naslonjen na krevet. »Čarli ima problema sa čulom mirisa kao i sa svim drugim čulima.«

Kada je sunce zašlo, uneli su ga unutra a u deset sati Dilki je bio obavešten da lek čeka da ga preuzmu. Disanje bolesnog čoveka postalo je sporije, udovi su mu se opustili a oči zatvorile. Dilki mu se obratio tihim glasom: »Čarli, kako ti je? Prikupljamo lek koji će ti pomoći da se bolje osećaš. Uskoro ćemo se vratiti.« Teškom mukom bolesnik podiže obrve i otvori oči.

»Nećemo se dugo zadžati, Čarli. Henri će ostati s tobom.«

»Hladno mi je, gospodine.«

Dilki mu stavi ruku na čelo. Koža mu je bila vlažna i hladna.

»Neka bude stalno pokriven«, reče Dilki Henriju.

Olsen dade Dilkiju svoj samostrel i baklju, te se niz platformu spustiše u tminu. Baklja im je bila potrebna sve dok nisu stigli u baštu. Tamo je put bio osvetljen mesečinom. Kretali su se brzo, put im je bio poznat i dobro osvetljen; za tri sata stigli su do prozora.

Dilki ga je osvetlio bakljom. Dva duga znaka kredom benu povučena na drvetu, oblikujući veliki krst; na sredini krsta Dilki pronađe bocu. Kapsule u njenoj unutrašnjosti svetlucale su na svetlosti baklje. Dilki uze bocu, te se okrenuše i potrčaše natrag, ostavljajući znake kredom na prozoru.

Kroz dva sata prispeli su na plantažu šargarepi i onda, na polovini uspona, zastali da dođu do daha. Vetar se smirio, pa su jasno začuli zvuk koji se iznenada pojavio sa istočne strane. Kada se ponovio, sada već glasnije, razaznali su gaženje nogu i lupkanje odgurnutih kamenčića. U senci plantaže opazili su svetlucanje. Obojica su skočila sa staze i stala iza jedne šargarepe. Na stazi se pojavila ogromna stonoga. Telo joj se na mesečini presijavalo kao komad pokretnog metala.

Stvorenje zasta — oni se baciše na zemlju — a onda pređe stazu i lagano nastavi, ritmičkim radom gomile nogu. Čulo se još dugo, sve dok se vetar nije ponovo javio u svežoj noći.

Dilki je ispustio dugi uzdah i tek tada postao svestan da mu srce lupa teško i ubrzano. Vetar mu je hladio oznojano telo. Obrisa je nos nervoznim gestom i pogledao u Olsena koji se u senci šargarepe jedva raspoznavao.

»Ne sviđa mi se to, Met.«, reče Olsen oštro.

Nastavili su ćutke uz brežuljak, svaki ćas se osvrcćući; na vrhu brežuljaka ugledali su pred sobom prigušeno svetlucanje u kolibi. Preostalo im je još pola sata hoda. Prešli su na stazu koja je vodila nizbrdo.

Odjednom je vetar doneo snažan miris stonoge; ogromna ćetvrtasta glava i prvih deset segmenata stonoginog tela izroniše iz senke pokraj staze. Pojava i miris ih slediše. Svetlucave oći su buljile pravo u njih; noge se podigoše i onda poće napad.

Dilki pojaća svetlost na baklji i uperi je u stonogine oći; kompleksna soćiva sevnuše kao mozaićko staklo i nestadoš u tami. Smrad trupa ih zapahnu; Bil Olsen viknu: »Gađaj je! Gađaj!« Zver je krenula u novi napad.

Olsen je pogodi u glavu a Dilki ispali dve strele u gamižuće telo. Bila je više od trideset milimetara duga; prva polovina joj se podiže u vazduh, noge zakoprcaše, te pade i eksplodira u snažnim grćevima. Rep koji se pomahnitalo uvijao odbaci Dilkija sa staze, negde među šargarepe; on skoći, te se pridruži Olsenu koji je već jurio ka kolibi. Krici umiruće stonoge laga no su se gubili iza njihovih leđa. Na kremaljski zid stigli su u zoru.

Na ivici platforme ćekao ih je Henri.

»Ćarli je mrtav.«, reće mirno.

Dilki pohita u sobu. Plavi prekrivaći behu skinuti s kreveta. Mrtvac je ležao obućen u svoju RAF košulju, golih nogu. Dilki sede na ivicu kreveta. Madrac zaškripa, pojaćavajući tišinu; ćovek koji se tako bućno borio za dah sada je ležao bezglasno; izgledao je kao da razmišlja, kao da je bio prepušten privatnim brigama koje ne želi ni sa kim u kolibi da podeli.

Dilki je duboko udahnuo; uzeo je boćicu zelenkastih kapsula i postavio je na ivicu kreveta a onda lagano, na vrhovima prstiju, izašao iz sobe.

Istog popodneva su sahranili Ćarlija. Odneli su ga do krova sanduka i spustili ga pomoću konopca niz stranu koja se naslanjala na zemlju. Telo je bilo zamotano u prekrivać koji je vijorio dok su ga spuštali; Olsen ga je prihvatio, te su ga preneli preko poda kolibe i provukli ispod vrata. Dan je bio lep ali su oblaci povremeno zaklanjali sunce. Olsen je koraknuo na ivicu kratera mravljeg lava i pustio da

telo klizne na dno. Tamo je ponovo umotao telo a prašina koja je neprestano klizila niz strane kratera brzo je učinila svoje.

Olsen se s teškom mukom popeo do ivice i pridružio kolegama. Vetar im je nanosio prašinu u oči. Gotovo odsutnog duha, Olsen neočekivano izvadi jednu strelu i ispali je prema kolibi. Zahvaćena strujom vetra, strela bi odnesena u baštu, gde nestade među šargarepama.

Dok su se penjali uz zid Kremlja, oglasio se radio. Međutim, pozivi su prestali pre nego što su stigli da odgovore. Dilki začuđeno podiže obrve, iznenađen kasnim pozivom. Potom nazva glavni štab.

Major Prajs je bio uznemiren; zvonio je više od jednog sata. Imao je poruku šefova: sledećeg dana svi bi trebalo da se nađu na određenom mestu, gde će ih pokupiti i poslati u važnu misiju. Sa njima je trebalo da pođe i Voliš.

»Poručnik Voliš je umro prošle noći, majore Prajs.«

Prajs izjavi da mu je strašno žao.

»Ponesite samo vaše oružje, kapetane Dilki a sva ostala oprema će biti obezbeđena. Transporter će se u dvanaest nula nula nalaziti kod prozora. Lord Raglen će vas uputiti u misiju.«

»Ma, šta je s tim? Koliko dugo će trajati misija?«

»Bojim se da više ne smem da vam kažem, kapetane Dilki. Lord Raglen će vam se lično obratiti!«

»Učinili smo mnogo na metodima preživljavanja, još ništa nije gotovo ali bi bilo bolje da jeste.«

»Ne brinite sada o tome, kapetane, ovo je zaista mnogo važnije od toga.«

»Hvala vam, majore Prajs.«

»Kada se budete ukrcali u transporter, možete stupiti u vezu sa mnom preko radija koji će vas tamo čekati.«

»Hvala vam, majore prajs.«

9

Na putu ka mestu sastanka došli su do mesta gde je Dilkija i Olsena napala stonoga. Trag razbacane zemlje vodio je pored traga prema šumici. Henri je bio radoznao a oni su ga sledili; zver je u agoniji bacala sitne biljke preko visokih šargarepa.

Odjednom opaziše stonogu koja je ležala u senci, nedaleko od njih, izuvijana oko stabla šargarepe. Glava i jedan deo tela behu netaknuti ali je ostatak propadao; mravi su načinili dug tunel kroz trup i razarali ga onako kako to Pigmeji rade sa trupom slona. I sad su bili tu, zaokupljeni rudarskim poslovima. Ljudi se nisu približavali. Posle nekoliko trenutaka, tiho su se udaljili.

Srebrna kugla u sredini prozorskog rama presijavala se na podnevnom suncu. Bila je velika kao teniska loptica a iz njenog ulaza pri dnu dolazilo je duboko brujanje. Prošli su kroz vrata, prešli preko rampe i sišli na pod. Unutrašnjost transportera beše gotovo ispunjena žiroskopom; njegova centralna tabla beše pet milimetara debela a tu se nalazio i težak upravljač za letenje. Krajevi table spajali su se sa podom i tavanicom. Kružni ležaj vodio je oko čitave prostorije a pod je bio prekriven crvenim tepihom. Radiodašiljač se nalazio na ležaju i Dilki je javio Prajsu da su se ukrcali.

Nakon pola časa osetili su kako se kontejner diže i kreće, zajedno sa kolima u koja je ubačen. Henri je upravo pregledao svoj notes, otkrio je da ne podnosi ovakvu vrstu putovanja, pa se ispružio na ležaju i zatvorio oči.

Napokon su osetili udarac koji je ličio na spuštanje lopte. Turbulentno kretanje se ubrzalo.

Dilki je pozvao Odeljenje 7A. Javio se Prajs.

»Šta mi to radimo sada?«

»Lord Raglen treba da stigne za sat vremena, okruglo u osamnaest nula nula. Obavestiću vas kada stigne. Ponesite radio sa sobom, možda će hteti da porazgovara s vama.«

»Poneo sam dokumenta poručnika Volisa i njih ću ostaviti u prostoriji. Takođe ću ostaviti naše beleške. Da li biste bili ljubazni da sredite da se prekucaju dok se ne vratimo?«

Vreme je prolazilo; hipnotičko brujanje žiroskopa postalo je dublje; tri čoveka su gledala u točak koji se okretao a Olsen je zaspao.

Prajs je pozvao negde oko dvadeset nula nula. Delovao je uzbuđeno. »Bojim se, kapetane Dilki, da će Lord Raglen kasniti. Otišao je u Dom lordova i možda će se vratiti tek u ponoć.«

Bil Olsen je ležao zatvorenih očiju. »A šta da se malo okrepimo, a?«, reče.

»Biće nam potrebno nešto hrane i pića.«, reče Dilki. »Nisam znao da ćemo toliko dugo čekati.«

»Žao mi je, kapetane, ali ćete morati da se strpate do sastanka. Možda će se Lord Raglen vratiti brže nego što sam rekao.«, otezao je Prajs. Olsen se okrenuo Dilkiju, razrogačio oči i uputio mu osmeh.

»... kasnije ćete jesti«, nastavi Prajs, »... naručili smo vam ogromnu porciju. Javiću vam se čim nešto čujem.« Veza se prekide.

Žiroskop se sve sporije okretao; naposljetku se ugasi čitava kontroma tabla na sredini.

Jedini zvuk poticao je sada iz praznih creva Bila Olsena.

Prajs se javio da bi rekao — gotovo bez daha — da je Lord Raglen napustio Dom lordova.

Petnaest minuta kasnije reče im da napuste prostoriju radi sastanka. Oni predoše rampu i napustiše transporter.

Kugla je bila smeštena na ivici Raglenovog stola. Tri čoveka su izašla na snežnobelu površinu. Bila je nalik sibirskom zatvoreničkom logoru, sa oštrim, reflektorskim svetlom stone lampe. Okrenuli su se od svetla i uputili prema sredini stola.

Velika, bela kontura nalazila se nedaleko od mesta gde su se iskrcali; zbog njene veličine nisu odmah prepoznali šaku. Ležala je sa dlanom nadole, bela, bez malja, sasvim mirna. Bela koža beše istačkana nepravilnim smeđim mrljama. Dilkijev pogled je putovao preko crnog rukava do piramide tela i glave. Prvi pogled na kolosalno telo šokiralo ga je; pre svega, novim uvidom u njegovu beznačajnost.

Lice je bilo slabo osvetljeno svetlošću koja se refletovala sa bele hartije na stolu. Buljili su u stegnute vilice i nabrano čelo. Desna ruka Lorda Raglena držala je cigaru; iz nje se dizao gust, plavi dini; dva poluzatvorena oka posmatrala su tamnu prostoriju.

Glas majora Prajsa dolazio je istovremeno i preko radiofona i preko stonog interfona.

»Kapetan Dilki i njegovi ljudi su spremni, gospodine.«

Vrh Raglenove cigare se zažario; oblačić dima krenuo je iz usta i prekrilo lice u šaku. Cigara je preletela iznad njihovih glava i spustila se u senku pored stone lampe — staklenu pepeljaru. Do njih dopre dubok glas, obojen dimom i konjakom. Veliko mesečasto lice nagnu se bliže.

»Vi ste izabrani da za ovo odeljenje obavite vrlo važan posao. Rečeno mi je da minijaturizacija predstavlja stvar budućnosti. Nisam ubeđen u to. Vaš je posao da ovaj poduhvat uspe; rezultati koje postignete uticaće na moju podršku projektu a shodno tome i na budućnost ovog programa. Misija nije važna sama po sebi već i zbog šireg značaja.«

Potom nastupi duga tišina. Dilki uključi radiofon.

»Još mi nije rečeno šta treba da uradimo, Lorde Raglen.«

Ponovo tišina.

Preko kancelarijskog interfona začu se glas majora Prajsa.

»Kapetan Dilki bi želeo da razgovara s vama, gospodine.«

»Šta?«

»Preko njegovog radiofona, gospodine. Vaše uvo, gospodine.«

Desna ruka Lorda Raglena dohvati mali uređaj na uvetu, povuče malu polugu a u Dilkijevim ušima začu se krckanje.

»Da?«

»Još mi nije rečeno o kakvoj misiji se radi, gospodine.«

Lord Raglen izvuče uređaj iz uveta.

»Prajs će vam sve objasniti.«

Desna ruka krete ka drugom kraju stola i pojavi se sa ogromnim sočivom iznad njihovih glava. Kroz sočivo ih je zainteresovano posmatralo krupno oko; oko Božje, protkano žutim i crvenim končićima. Oni se zagledaše u središte zenice.

Kapak dvaput trepnu a onda oka nestade, zajedno sa sočivom.

»Predstava je završena!«, reče Olsen.

Stolica se pomeri i užasno zaškripa; koraci, nalik grmljavini, približiše se vratima. Vrata se otvoriše i zatvoriše, uz škripu koja je ličila na kočenje teškog kamiona.

»Majore Prajs, još uvek čekam objašnjenje.«

»Iza transportera se nalazi kutija za cigarete, sa ugrađenim vratima sa strane. Ako uđete, možete jesti a ja ću vam kasnije dati kratko objašnjenje. Za jedan sat ću se javiti, pa ćemo onda razgovarati.«

Oni pogledaše preko blistavog lista hartije i opaziše prljavožutu kutiju cigareta. Reči Tigari de prima behu grubo otisnute na prednjoj strani; ispod horizontalne linije slova T nalazila su se otvorena vrata. Unutra je bilo svetla.

Unutrašnjost je ličila na kabinu kosmičkog broda a mirisala je na fabriku turskog duvana. Sa leve strane vrata nalazio se veliki prijemnik/odašiljač; bio je uključen. S desne strane vrata velika platforma je vodila do tavanice. Platforma je bila izrađena od belog poliuretana, sa utisnutim kalupima u obliku ljudskog tela. Između platforme i odašiljača bilo je troje malih vrata, obojenih u belo; jedna su bila otvorena; u minijaturnoj prostoriji se nalazilo skladište hrane. Čak je u frižideru bilo dve vrste piva. Tri čoveka se vratiliše do platforme i legoše u kalupe, sa obiljem hrane. Uživali su sve dok se major Prajs nije javio.

Misija je bila špijunska; trebalo je da budu prebačeni u Rumuniju; biće ostavljeni u blizini vojne baze, gde će pronaći put do sobe Maršala Volska; ugradiće radioodašiljače u Maršalovu glavu i onda se vratiti u Englesku.

Dilki je bio bled od besa. »Skot-Miln i Olsen nisu obaveštajci i ne pripadaju Bezbednosti, majore. Oni nisu pristali na ovo. Da li je profesor Matis znao o čemu se radi?«

Ne primećujući znake koje su mu davali prijatelji, Dilki ljutito nastavi: »I kakve veze ima špijunaža sa populacionom eksplozijom, majore Prajs?«

Tišina je trajala nekoliko sekundi.

»Vi ste pozajmljeni odeljenju, kapetane Dilki. Ovo neće uticati na program profesora Matisa.«

Dilki napokon primeti znake saglasnosti svojih kolega.

»Utićaće ako se ne vratimo.«, reče smireno i obori glavu.

Transporter Tigari de prima bio je snabdeven kompletnom opremom za misiju. Uz smrznutu hranu i paketiće glukoze i čokolade, bile su tu mape, kompasi, satovi i tri mala radioodašiljača — od kojih je svaki bio usmeren na Volska. Garderoba je sačinjavala komplete odeće sašivene po meri svakog pojedinca, genijalno krojene za smeštaj mapa, kompasa, kamera, sočiva i samostrele. Radioodašiljač se mogao smestiti u džepić koji se zatvarao zipzapom. Odeća je bila načinjena od prijatnog, nepromočivog tekstila fluorescentno žute boje.

»Mojore Prajs, koji je blesavi manijak došao na ideju da nas obuče u drečavo žuto? Sijaćemo kao svetleći crvi u ovome! Zar taj dasa nikada nije čuo za kamuflažu?«

Bil Olsen načini grimasu. »Pitajte ga na čijoj je strani.«

Major Prajs je bio suviše umoran da bi odgovarao na takva pitanja; Dilki ga je zasipao pitanjima o misiji a on je — u ranim jutarnjim časovima — odgovarao više nego što je želeo. Kutiju cigareta je trebalo da preuzmu dva agenta, muškarac i žena, koji kolima putuju po Evropi. Putovaće brodom do Ostendea, voziti se kroz Belgiju, Nemačku, Čehoslovačku, Mađarsku i zaustaviti se u Rumuniji. Tamo će biti ostavljeni kraj puta Arad — Bukurešt.

Volsk je bio komandant rumunskih tenkovskih jedinica, u ravninama severno od Transilvanijskih Alpa. Kutija će biti izbačena pored puta, u blizini logorskih zgrada. Oni moraju da nađu put do Volskove spavaće sobe i ugrade odašiljače u njegovu lobanju. Kada misija bude okončana, treba da se vrate u kutiju, obaveste Britansko predstavništvo u Bukureštu a turisti će ih pokupiti pri povratku. Džepovi svake jakne sadržavali su identične kompletne dokumenata: veliku mapu logora i okoline, vazдушnu fotografiju koja je prikazivala logorske zgrade i fotografiju Maršala Volska. "

Dilki je imao gomilu pitanja.

Kada i gde počinju?

Na vreme da uhvate noćni feribot iz Dovera, u petak.

Koliko dugo traje putovanje?

Oko pet dana: u Rumuniju treba da stignu u utorak.

Kako će biti izabačeni?

O tome će odlučiti agenti.

Kako će pričvrstiti odašiljače na Volskovu glavu?

Polugama i stezaljkama pričvrstiti odašiljače za kosu na lobanji.

Pa, ali kako će stići do Volskove glave?

Moraju sami nešto smisliti.

Zašto tri odašiljača?

Radi većih šansi na uspeh i smanjivanje rizika da se odašiljači skinu s glave.

Čemu služe kamere, dvogledi?

Momci žele da testiraju uređaje.

A sedišta kao u science-fiction filmovima?

Put će biti loš.

»Sve ovo zvuči kao jedan loš put«, promumla Dilki. »Čemu sve to? Zašto je važno prislušivati Maršala Volska?«

»Mislim da se ne treba upuštati u to, kapetane Dilki.« reče Prajs umorno. Međutim, on ipak objasni: pre nekoliko godina, vojni vrh komunističke centralne Evrope — Mađarske, Bugarske, Rumunije — i Rusije — održao je tajni godišnji sastanak; M15 se slabo interesovao za ovakve sastanke sve do ove godine kada su saznali da će doći i general Fok Sing. General Fok Sing je bio komandant graničnih snaga na granici između Kine i Indije; M15 je zbog toga zainteresovan — sastanci su ranije uvek bili rutinski i lokalni.

»Mislite da spremaju invaziju?«

»Ne, ne mislimo to, kapetane Dilki. Uostalom, malo smo zainteresovani za sam sastanak?«

Pošto je došao na red da bude ovogodišnji predsedavajući, Volsk će biti prisutan kada se bude raspravljalo o interesantnim stvarima: odašiljači će preneti svaku reč koju on bude izgovorio — pravo u London.

Slušali su zatvorenih usta. »Siguran sam da će sve ići dobro, kapetane Dilki. Ako vam treba više informacija, možete razgovarati sa mnom ovde. Vama i vašim ljudima želim sve najbolje a siguran sam da vam to želi i čitavo odeljenje.«

»Majore Prajs?«

»Da, kapetane Dilki?«

»Ja sam obmanut.« Dilkijev glas je zvučao gorko.

Tišina je dugo trajala.

Olsen promumla: »Laku noć. Mora biti da se taj gad dobro upetljao.«

10

Ubrzali su kas kad je kontejner bio pokupljen, smanjili ga dok su prelazili Kanal a probudili su kada su zabrujala kola na izlazu iz feribota u Ostendeu.

»Zvuči kao Folksvagen«, reče Henri. »Jednom sam imao Folksvagen... « Oni ga radozvalo pogledaše. »Zvao sam ga Oto.«, nasmeši se Henri.

Tri dana im prodoše u jelu, piću i oslušivanju razgovora kroz poluotvorena vrata; dva agenta su mnogo razgovarala. Bili su kao neki poslovni par koji se vozio na posao ali o njemu samom nije

mnogo govorio. Na graničnim prelazima čovek bi se naginjao nad kutiju i šapatom ih obaveštavao gde se nalaze — pušio je Goloaz.

U zoru četvrtog dana su stali — pa krenuli — a on je prošaputao: »Rumunija«.

Zatvorili su vrata, zavukli se u svoje postelje i čekali.

Put je bio loš, pa su se pošteno ugruvali; Dilki je gledao na sat; u osam i trideset je mašina usporila a ubrzo se i zaustavila. Čuli su otvaranje vrata, osetili svež vazduh, senzaciju leta i, napokon — kutija je pala na put.

Posle nekog vremena oprezno su otvorili vrata i čuli glasove.

»Bucuresti?«

»Inainteaza! Inainteaza!«, odgovoreno je oštro.

Dilki je lagano otvorio vrata; kola su krenula i izgubila se u oblaku prašine. Provirio je. Na putu je stajao čovek sa automatskom puškom, nalik na pripadnika hora donskih kozaka. »Kreći!«, zagremeo je i pokazao vozaču drugih kola pravac kojim je otišao Folksvagen. Crni pas kod ograde lajao je sve dok se i ta druga kola, pratioci agenata, nisu izgubila sa vidika.

Sa obližnjeg drveta se začula pesma ptica.

Dilkijev odred je započeo dug put preko drumu.

Volovska kola koja su tuda očigledno često prolazila, kao i promet tenkovima, ostavili su na putu tragove pravog bojišta — kako je to izgledalo minijaturnim ljudima. Prešli su preko udubina punih kukuruznih zrna, uspešno izbegli jezera sa dizeluljem i prava brda balege i naposletku se domogli druge strane puta. Trava je bila pokošena ali je unutar logora, s druge strane žice, neobuzdano rasla, kao prava prašuma. Tragovi insekata odveli su ih do teške žičane ograde. Odande su ugledali visoku, sivu baraku.

Dilki je izvadio vazdušnu fotografiju da odredi rutu. Na slici su dva lučna svetla nadvisila logorsku kapiju; međutim, kada su pogledali duž ograde, električnog kabla nigde nije bilo.

On vrati fotografiju u džep i reče: »Hajde da pronađemo kabel.«

Bio je uvijen oko stuba ulazne kapije i vodio je kroz travu, kao autoput. Oni se popeše na kabel i kroz dva sata se nađoše u senci zgrade.

Pored ogromne metalne barake nalazila se mala kućica od cigle. Kabel je ulazio u kućicu — iznutra se čulo monotono udaranje

mašine generatora.

Dva ogromna mehaničara u vojnim uniformama sedeli su na suncu, oslonjeni na zid barake; jedan sa polunagorelom cigaretom među usnama i zatvorenim okom a drugi sa malim krčagom pored nogu i rastvorenim novinama.

Mikroljudi su osmatrali situaciju. Čitač novina je čitao lagano, svaki red po tri puta; povremeno je dizao krčag i prinosio ga usnama; bio je to čaj — kada je ispio poslednji gutljaj, ispljunuo je i zavitlao krčag u travu. Spavač se probudio. Posle nekog vremena, ustali su i pošli u baraku.

Dilki i drugovi kliznuše sa kabela na betonsku osnovu barake. Prešli su preko terena na kome su se mehaničari odmarali i došli na ulaz u kome su oni nestali.

Bila je to radionica za opravku vozila. Pored sunčeve svetlosti koja je osvetljavala prostoriju, tu je bila upaljena i jedna sijalica na tavanici.

Vazдушna fotografija je pokazivala više zgrada u okolini barake. Najkraći put do njih vodio je dijagonalno preko barake i drugih vrata. Pod je bio identičan tlu Dilkijeve bašte; činilo se da će to biti putovanje od deset milja. Nekoliko tenkova marke Bistrica nalazilo se uza zid s desne strane, rasklopljeni i sa obiljem ulja koje je isticalo na sve strane; pored tenkova se nalazio odeljak sa alatom, servisni deo sa uređajem za punjenje akumulatora i dugom metalnm klupom koja se gubila u tamnoj unutrašnjosti hale.

»Hajdemo!«, reče Dilki. Najpre priđoše odeljku sa alatima, odakle se pomoli ogromna glava jednog mehaničara. Upravo je uzimao kanister sa uljem i spremao se da podmaže jedan deo koji se nalazio izvan oklopnog vozila; kada su stigli do kraja tog odeljka, Dilki se okrenuo i video da je podmazivač završio posao; već je vraćao podmazani deo na mesto, osvetljavajući donji deo vozila baterijskom lampom.

Putovali su prema severozapadu, ostavljajući punjač akumulatora s leve strane. Pred njima se pružala beskrajna ravnica na kojoj je miris prirode bio zamenjen mirisom nafte, ulja, nagorelog metala i kaustične sode. Na klupi visoko iznad njih pružao se red akumulatora, sa ogromnim ekranima koji su pokazivali amperažu.

Stakleni sudovi sa kiselinom, obmotani slamom, nalazili su se ispod klupe.

»Dalje od toga!«, opomenuo ih je Dilki kada je Henri prišao bliže staklenim sudovima. »To je amonijum hlorid!«

To nije bilo potrebno reći. Miris kiseline im je već nagrizaio i dražio nozdrve. Brzo se povukoše i potražiše drugu rutu. Jedino rešenje bilo je da ponovo pređu preko sredine poda, na drugu stranu, i tamo pronađu prilaz kod niza sanduka.

»Sad ne bismo smeli da rizikujemo!«, upozori ih Olsen. »Moglo bi im pasti na pamet da isteraju tenk! Bili bismo krasne pljeskavice!«

Dilki baci pogled na dva mehaničara koja su upravo navlačila gusenice na mehanizam tenka.

»Tako je, Bile. A kuda da krenemo?«

»Vratimo se na početak. To je najbolje.«

Ponovo prođu ispod klupe sa punjačem akumulatora i nađu se na prvoj čistini odakle Dilki baci pogled na mehaničara kome su u rukama još uvek zveckale gusenice.

Sa čistine predoše u senku radne klupe, popeše se na stare, iscepane uniforme i spustiše se na drugu stranu, u hrpu otpadaka, zarđalih metalnih delova, slomljenih cevi i iskrivljenih šipki.

Napredovali su sporo. Do kasno popodne prešli su tek polovinu planiranog puta kroz baraku.

Na jednom mestu Bil Olsen upade u baricu viskoznog ulja, što ih poprilično zadrža. Kada je čišćenje bilo gotovo, osetili su da ih je savladao umor. Jednostavno su se opružili po podu i izvadili po tablu čokolade.

Dok su jeli, Henri uhvati Olsena za mišicu i pokaza veliku crnu figuru iznad njih; bio je to pauk, u središtu mreže čiji su se kraci širili u pravilnom, besprekornom tkanju.

»Čudi me da na ovakvom smrdljivom mestu živi bilo koji insekt.«, promumla Olsen.

»Iznenadilo bi te gde sve insekti žive, Bile. Postoje neke vrste muva koje žive u sirovoj nafti u Južnoj Kaliforniji... gde zaista niko drugi ne živi.«

Posle odmora i malog Henrijevog predavanja, oni ponovo krenuše, izbegavajući krupne metalne delove sa kojih su svaki čas padale naslage rđe. U jednom trenutku nađu se pred velikom žutom

kutijom koja je ležala na hrpi otpadaka. Dilki se osmehnu kad ugleda iznenađenje na njihovim licima. Zajedno su čitali reći otisnute na kutiji: Tigari de prima.

Transporter!

Napola je bio uronjen u zardale metalne delove a vlaga ga je potpuno nagrizla. Približiše mu se a Henri dodirnu površinu koja se već raspadala. Na njoj je bilo mnoštvo otisaka zamašćenih prstiju. Vrata nije bilo.

Beše to stara kutija, ispražnjena mesecima ranije i bačena na otpad.

Tokom popodneva čuli su da mehaničari rade na motoru tenka. Motor je bio najpre upaljen, pa ugašen, a onda izvađen na klupu i rastavljen na delove.

A onda je prestao svaki zvuk tipičan za radionicu.

Jedan mehaničar je doviknuo drugome: »Jakove!« i očigledno mu nešto pokazao. Jakov je, međutim, pevao, punog srca, kao da vežba za nastup u italijanskoj operi. Radno vreme je bilo isteklo.

Začuli su udaljavanje koraka, pa lupjavu teških vrata. U radionici je zamro svaki zvuk.

Olsen je proverio sat. »Tačno. Izašli su u minut tačno.«

»Nema više udarnika,« promrmlja Henri.

Svetlo je bilo tako prigušeno da su jedva našli put do otvorenog poda. Pod je sada bio čist a alat uredno složen na jednom kraju radionice.

Put do vrata barake vodio je preko dela poda na kome su bile složene alatke i delovi mašine. U polumraku je sve to zajedno delovalo avetinjski. Alatke su se još presijavale a delovi tenka ličili su na ogromne nadgrobne spomenike nepoznate arhitekture.

Napokon su se dočepali dela koji je osvetljavala jedina sijalica sa tavanice.

Kroz tišinu se lagano probijalo mrmljanje koje su raspoznali kao pevanje. Dolazilo je odozgo.

Dilkiju i drugovima unutrašnjost barake je ličila na beskrajni svemir, sa žutom zvezdom u centru. Oko zvezde beše ispletan čitav niz mreža. Insekti su bili gospodari ovog svemira.

Odjednom se pevanje prekide i nastaje tišina. Iz tišine se do njih probi nekoliko oštro izgovorenih reći. Bio je to kratak raport. Posle

njega — ponovo tišina.

Tri čoveka se zгледаše.

Iz drugog pravca ponovo se začu pevanje. Najpre jedan glas, pa dva, zatim mnoštvo glasova koji su se pokrivali i nestajali, kao da dolaze i preplavljuju ih odasvud, od nikud, iz njihovih glava, iz dubokog svemira.

Zidovi barake hladili su se na noćnom vazduhu. Metal se stezao i proizvodio čudnu melodiju. Ljudi nastaviše da se kreću u polumraku. Kako se metal prilagođavao noćnoj temperaturi, tako se zvuk melodije gubio sam od sebe. Kada se potpuno izgubio, mogao se čuti samo bat njihovih koraka i nasrtanje moljaca na sijalicu.

Dilki se tihim glasom obrati ostalima: »Nismo spavali više od osamnaest časova, šta kažete?«

Umesto odgovora, Olsen pokaza na cev koja se nalazila pred njima. Bila je neznatno podignuta od tla, što im je pružalo dobar zaklon, i od eventualnog stražara i od moljaca koji su izgarali na površini sijalice i s treskom se rušili na pod.

Zavukli su se ispod cevi i za tren oka zaspali.

Spavali su sve dok jutarnja svežina nije prodrla kroz vrata.

»Idemo, deco«, reče Olsen i namignu Dilkiju. Podražavao je američki žargon.

Umiše se na hladnoj kapi vode koja je iscurila iz cevi i prodoše ispod vrata.

Još se nije sasvim razdanilo; bilo je hladno ali im je bilo drago da su se izvukli iz neprijatne radionice. Seli su na ivicu kamena koji je određivao pešačku stazu i posmatrali rađanje svetlosti na horizontu. Prva se na horizontu razaznala lelujava trava, postepeno poprimajući zelenu boju; pojava ptica i miris trave došli su im kao pravo osveženje nakon tumananja prljavom i smrdljivom barakom.

Henri se izvalio na ivični kamen dok su Dilki i Olsen razgledali fotografiju iz vazduha, tražeći najpogodniji prilaz glavnoj logorskoj zgradi.

Armija je očigledno preuzela seosku farmu. Ružni, belo okrečeni zidovi ukazivali su da posle preuzimanja farmerskih zgrada nije urađeno ništa na popravci. Čak se još uvek osećao karakterističan miris stoke. Ni okućnica sa povrćem nije uklonjena.

Dilki i Olsen ustadoše.

»Jesi li dobro, Henri? Voleo bih da nastavimo.«

»Dečko još raste! Trebalo bi još malo da spava!«, nasmeja se Bil Olsen i lupi šakom ispruženu Henrijevu nogu.

Henri otvori oči i sede. Činilo se da je dobio neku iznenadnu energiju.

Kada su prošli travnatu šumu i izbili na mesto gde je trava bila sasvim proređena, pronadoše žljeb koji je vodio od oluka — žljeb je bio prepun finog peska, te tu posle nove deonice, nadoše dobro sklonište.

U sedam sati prodoše dve visoke figure. Prošli su snažnim, energičnim koracima i nestali u pravcu barake. Sada su mogli da krenu dalje. Pred njima se pružalo dugo, peskovito korito olučnog žljeba.

Bil prime ti da pejzaž liči na područje oko Zambezija — jarko jutarnje sunce i pesak koji se presijavao kao vodena površina.

U osam sati ušli su u tunel od lišća puzavice. Odozgo se začula kolektivna pesma skakavaca.

Henri posla jednu strelu na skakavca ali ga samo rani; povređeni insekt pade nedaleko od njih, luđački skakućući u pokušaju da uzleti. Posmatrali su ga sve dok nije nestao u senci puzavice.

Ranjeni skakavac se zakačio za najbližu travku, besciljno mlatarajući svojim udovima i antenama. Delovao je patetično. Oni ga ubiše, raščerečiše i ispekoše; Bil Olsen je izvadio tri konzerve piva da bi zalio neočekivani roštilj.

U devet sati su ponovo krenuli.

Široki, peskoviti put kojim su hodali naglo je iščezao; sada su se probijali kroz nisko rastinje i dospeli na betonsku stazu koja je vodila pored same zgrade. Belina zida im je prodirala u mozak ali je kvalitet tvrdog puta doprineo da se, uprkos tome, za kratko vreme nađu na kraju zida i skrenu za ugao...

Zgrada je bila u obliku latiničnog slova L. Duže krilo zgrade pružalo se levo dok se centralni deo nalazio neposredno iza ugla. Napolju se nalazio ružan kameni sto, okružen lozom koja je rasla svuda naokolo. Za stolom je sedeo jedan čovek.

Uprkos vrelini na betonskoj podlozi, kroz jedan sat su se probili do senke loze, odakle su mogli dobro da osmotre čoveka za stolom. Sedeo je rukama položenim na sto, dok mu je vojnička kapa bila

nakrivljena. Bio je srednje visine, širokih leđa, kratkog vrata, okrugle glave.

»Bratislav Volsk. rođen 1913. Najstarije od desetoro dece. Sin seljaka. Tokom drugog svetskog rata služio u Sovjetskoj armiji. Čin maršal rumunske armije; tenkovske jedinice...«

Dilki se prisetio štampane biografije sa poledine Volskove fotografije — a takođe i čvrstih usana, okruglastih seljačkih obraza i malih, crnih očiju. Ovo je bez sumnje bio Volsk.

Sedeo je pod senovitom lozom i pušio, držeći cigaru između dva prsta. Bio je gotovo nepomičan; netremice je gledao u ravnicu koja se kupala na jutarnjem suncu.

Sa praga zgrade javljali su se različiti kancelarijski zvuci; kucanje na mašini, zvonjava telefona, otvaranje i zatvaranje fioka... Sedeo je tako punih petnaest minuta. Jedan vojnik se pojavi kraj stola i pruži mu hrpu papira; Volsk nije ni trepnuo — ispružio je desnu ruku i uzeo svežanj. Vojnik ga je pozdravio i ponovo se vratio u zgradu. Volsk je raširio papire pred sobom, ponovo zapalio cigaru, izvadio penkalo i počeo da potpisuje.

Pokreti su mu do sada bili vrlo usporeni; ali, kada je počeo da potpisuje, ruka mu se kretala brzo i energično. Prevrtao je listove kao mašina za slaganje. Kada je završio, vratio je penkalo u džep, odgurnuo dokumenta i vratio se svojoj meditaciji. Vojnik je ponovo izašao da pokupi potpisane dokumente i prenese neku poruku. Volsk je pogledao na sat, klimnuo glavom, izvadio iz džepa kutiju kubanskih cigara i zapalio jednu; uživajući u dimu, ponovo je pogledao na sat i lagano otišao u zgradu.

»To je naš čovek«, reče Dilki. »Možda će otići na ručak. Trebalo bi da se primakremo bliže.«

Prošli su ispod stola i počeli da se penju uz stablo loze. Međutim, pre nego što su stigli do visine stone ploče, Volsk se vratio i ponovo seo. Sakrili su se ispod lista i utišali disanje. Vetar je donosio miris belog luka i oznojanog tela.

Volsk je bio zaposlen čitavo popodne; diktirao je pisma, ulazio da preuzme telefonske pozive, izdavao naređenja. U jednom trenutku na dvorištu se pojavilo niz tenkova koje je Volsk otišao da obiđe; tenkovski zapovednik je došao po instrukcije a nešto kasnije i jedan kurir sa porukom. Volsk nije odgovorio.

Kasno popodne posetila su ga dva oficira i njegovo se ponašanje promenilo. Osmeh mu je nestao sa lica. Ustao je, odgurnuo stolicu i rukovao se sa oficirima.. Naručio je dve stolice. Posle razgovora uz šoljicu čaja, dva oficira su otišla.

Ponovo je seo za sto, ovog puta gologlav i raskopčane bluze. Pušio je nervozno. Smeđom maramicom je svaki čas brisao znoj sa čela. Kada je pretpostavljeni ponovo došao do stola, Volsk ga je otpustio a uskoro su zamrli i zvuci iz kancelarije; poslužitelj je doneo bocu votke i kafu; maršal je skinuo bluzu i prebacio je preko stola; privukao je bliže metalnu kutijicu koju su ostavili posetioci, otključao je i izvadio svežanj hartije. Ponovo je sipao votku, zapalio i bacio se na posao. Brzo je listao papire, pažljivo ih čitao i zapisivao beleške na marginu. Henri je tokom dana kamerom snimio okolinu logora... Volska... njegove posetioce... Dilki je odlučio da i sam načini nekoliko snimaka. Popeo se na sam vrh vinove loze kako bi imao dobar pogled na sto; trebalo mu je čitav sat da zauzme najbolji mogući položaj;

kroz tragač na aparatu video je celu maršalovu figuru i površinu stola; čak i prsten na ruci koja je listala dokumenta.

Dilki je stavio teleskopska sočiva, da bi još više približio dokumenta, šaku, kutiju; kutija je bila stara, izudarana, kroz nanose plave boje probijao je sjaj čelika; lepo se videlo da u njoj ima još fascikli sa dokumentima.

Brižljivo je fotografisao svaki pojedinačni dokument koji je Volsk držao pred sobom; svetlost je slabila ali je on nastavio da snima čak i kada je instrument pokazivao da svetla više nema. Moža će momci u. laboratoriji biti u stanju da izvuku sliku sa nejasnog negativa...

Volsk je zaključao dokumenta a Dilki se vratio Herniju i Olsenu. Sedeli su, zaklonjeni lišćem, i čekali.

Volsk je pio votku sve dok se nije sasvim smračilo. Video se jedino žar njegove kubanske cigare.

A onda se podigao i ušao u zgrdu. Svetlost je kroz otvorena vrata na trenutak obasjala sto sa polupraznom bocom votke. Vrata su se zalupila a na susednom prozoru se pojavilo svetlo.

Dilki je pogledao na sat: jedanaest.

Svetlo u sobi se ugasilo.

Volsk je legao da spava.

11

Imali su dve alternative: da se popnu uz lozu do prozora spavaće sobe ili da se spuste i pođu dugom stazom ka glavnoj zgradi i oko spavaće sobe. Nisu imali užad, pa su shvatili da mogu izgubiti sate i sate dok se ne domognu prozora a onda budu sprečeni da siđu na pod. Do zore je preostalo nekih šestsedam časova i Dilki zaključio da ima dovoljno vremena da krenu zaobilaznim, dužim putem.

Kroz tri sata našli su se u spavaćoj sobi.

Na beli zid je padao tračak mesečine; za njihove oči, preosetljive zbog višesatnog putovanja noću, spavaća soba i stvari u njoj behu sasvim raspoznatljive. Bila je to velika, belo okrečena prostorija sa ogoljenim podom, sa tri komada nameštaja: poljskim krevetom, monumentalnim plakarom sa seljačkim rezbarijama i ogromnom sofom, srebranstosivom na mesečevoj svetlosti; vrata su bila ukrašena aplikacijama od kovanog gvožđa, proizvedenim — Dilki se osmehnuo — u Baltimoru.

Volskovo odelo je ležalo na podu, bačeno i zgužvano. Mogli su da vide njegova gola ramena koja su virila iz prekrivača; u snu je bio nepomičan kao i u budnom stanju. Njegovo duboko, sporo disanje ispunjavalo je sobu. Do zore su preostala samo dva sata. Osećali su se poraženim. Noge kreveta bile su visoke i glatke i nisu mogli da nađu put do gornje površine kreveta.

Odjednom se začu dug i težak uzdah čoveka koji je spavao. Figura se okrenula na drugu stranu. Platneni čaršav se zategnuo, krevet je škripnuo a prekrivač je zadnjim delom pao na pod; potrčali su i odmah uvideli šansu koja im se ukazala. Nabori prekrivača delovali su kao talasasti prevoji planinskog podnožja.

Dilki pogleda ostale; Henri je piljio u Volskovo telo, sa odlučnim izrazom koji nije postojao u vreme kada se on, tri meseca ranije, priključio Dilkiju. Olsen je bezglasno zviždukao kroz zube dok je za bok pričvršćivao radiopredajnik a preko leđa samostrel.

»Možemo početi, ako ste spremni. Ja idem prvi. Sledite me na rastojanju od sto milimetara. Stavite odašiljače uz koren kose, da ih ne bismo izgubili pri prvom podišišavanju. Ja ću moj postaviti kod uha. Henri, ti stavi svoj na teme. . a ti, Bile, stavi negde...« Dilki jedva odagna potrebu da se rukuje... bilo bi to suviše melodramatično.

»Ako se razdvojimo, srešćemo se na ulazu u ovu sobu. Ako ne tamo, onda kod kutije.«

Bil Olsen pruži ruku a Dilki je steže; isto učini i Henri.

Dilki se okrete ka senci prve udoline; kada se popeo na ivicu platoa, pogledao je nazad i s naporom raspoznao ostale penjače.

Prekrivač je bio u šarenom dezenu, sa kvadratnim površinama boja koje su na mesečini izgledale kao sive i crne zakrpe. Ličio je na obrađenu njivu sa različitim usevima. Međutim, nije gubio vreme u razgledanju konfiguracije. Požurio je i uskoro se našao na vrhu prekrivača. Dve figure su takođe bile blizu.

Volskova koža se presijavala na blagoj mesečini koja se odražavala sa zida. Dilki je skinuo čizme i čarape i koraknuo na kožu; bila je gruba i tvrda, kao telo kita.

Volsk je ležao na desnoj strani. Dilki mu se popeo na grudi koje su se ritmički dizale i spuštale; iz dubine se čulo potmulo kucanje srca. Lagano je nastavio dalje, preko naboranog i osunčanog vrata, sve do levog uveta koje se u zastrašujućoj veličini dizalo pred njim kao kakva skulptura Henrija Mura. Desno od uveta ležali svi valoviti rovovi starog ožiljka. Zaustavio se kod prve vlasi.

Zora se bližila; bleđi nagoveštaji boja počeli su da prodiru u mesečinom obasjan crnobeli svet.

Dve žute mrlje predstavljale su jakne dvojice penjača ispod njega.

Iz glave se začula prava grmljavina; spavač je mrmljao; široka površina donjeg dela lica bila je prekrivena trodnevnom bradom. Mišići vilica su se stezali i opuštali — spavač je škrgutao zubima. Buka probudi strah u Dilkiju — u vazduhu se osećao miris votke, belog luka i cigareta; kao da se približavao nekoj zveri čija su usta bila puna mirisnih žrtava, minotauru ili kiklopu...

Olsen se nalazio samo tridesetak koraka iza njega; bilo je krajnje vreme da zađe u šumu vlasi kose.

Raspakovao je odašiljač, nešto malo veći od njegove pesnice; oslobodio je metalnu petlju i spustio aparat u krater korena dlake, vezujući petlju za sam stub dlake. Još jednom je pritegnuo vezu i okrenuo se.

Bil Olsen se nalazio na polovini krivine lobanje a Henri nešto niže. Činilo se da će uspeti.

Odjednom je opazio vaške; bile su grupisane na koži lobanje kao stado koje bezbrižno pase. Jasno je video surlu najbliže vaške, zabodenu u kožu. Svetlost koja je dolazila sa horizonta lobanje prolazila je kroz njihova tela — čak se u trbusima tih parazitskih stvorenja videlo pulsiranje krvi.

Tražeci pogodno mesto za svoj odašiljač, Olsen se približi jednoj vaški koja, pre nego što on uspe da nađe zaklon, iščupa surlu i pobeže ka ostatku krda, uznemirujući ga; vaške pojuriše u drugi red vlasi, koža lobanje se nabra i gotovo izbacila ljude iz ravnoteže.

Potom iz plumuraka izroni jedna ogromna figura.

Volskova šaka.

Žuti prsten bijesnu iznad njihovih glava a pristi se zabiše u hrapavu kožu, povijajući pravilne redove vlasi.

Češao se.

Dilki se ukočio od straha.

Henri bi odbačen naglim pomeranjem dlaka; pokušavao je da se uhvati za stablo jedne ali je udar bio toliko snažan da je jednostavno odleteo i izgubio se Dilkiju iz vidokruga.

Olsen se refleksno baci na kolena i ispali dve strele. One nestaše u jastučiću najbližeg prsta. Zvuk koji je ličio na rikanje hiljadu lavova pogodi Dilkija a ogromna šaka nestade.

Krajničkom oka on opazi kako Olsen leti u vazduh, kao da skače sa trampuline; sekund kasnije on učini to isto, s obzirom da se glava okrenula i dublje utisnula u jastuk. Obojica su instinktivno odskočila da se ne prignječe; za tili čas nađoše se u jednoj udolini prekrivača.

Čovek se pridiže u krevetu i spusti noge na pod. Prekrivač pade na pod. Obojica se nađoše dole, u procepu između dve daske. Utom ih prekri oblak prašine.

Dilki je za trenutak ležao na leđima, iznenađen događajem; kada je otvorio oči, ugledao je džinovsku figuru maršala Volska u uspravnom stavu. Glava se lagano povijala.

»Isus si Maria! Isus si Maria!«, grmeo je glas.

Dilki se pridiže a maršal Volsk se osvrnu po sobi, još bunovan od spavanja.

Dilki potrča ka zidu koji je sada u potpunosti bio obasjan izlazećim suncem.

Bolela ga je glava, pantalone mu behu u ritama, kolena oguljena a na levom ramenu pekla ga je nevidljiva rana.

12

Dilki sede na kraj rova, leđima oslonjen o zid, zatvorenih očiju, oborene glave. Mozak mu je grozničavo pretresao slike noćnih događaja. I stalno iznova, kao da se film vraća na isto mesto, viđao je vašku; smrt Henri Skot-Milna gledao je kao stari nemi film; video je Olsena kako se u sloumoušnu okreće. Keileidopskop se brzo okretao; sećanja su mu bila, gorka, nanosila su grudvu gorčine u grlo i gušila ga.

Tokom ranog jutra maršal Volks se vratio u spavaću sobu sa rukom u belom zavoju i mirisom antiseptika; presvukao se i otišao.

Tog dana i naredne noći Dilki je ostao tamo gde je pao. Volsk se nije vraćao.

U zoru drugog dana Dilki je pojeo čokoladu iz svog sledovanja hrane i krenuo u oblilazak sobe. Išao je uza zid, do senke garderobnog ormara, preskačući rovove između dasaka. Stigao je do ulaznih vrata i krenuo prema velikoj kancelariji.

Tada je začuo zvuk od koga mu se kosa digla na glavi; duboko, pritajeno režanje — ne zvuk insekta već psa. Okrenuo je glavu i pogledao u senku ulaznih vrata. Iz nje je izlazio ogromni, crni vučjak čija je visina dosegala Dilkiju do struka. Kretao se prema njemu, lagano pomerajući šape.

Dilkijeve misli behu potpuno zbrkane, nikako nije mogao da uklopi ovog psa veličine insekta u shemu sstvari. Za trenutak je njegov pogled počivao na žutim psećim očnjacima a onda je oko vrata opazio tešku ogrlicu, lanac sa kog se odvezao i koji se vukao po podu.

U senci on opazi još jedan pokret — mikročoveka koji stade ispred psa i naredi mu da se povuče. Bio je to vrlo velik čovek, za čitavu glavu veći od Dilkija. Dilkijev prvi utisak bio je da je to osoba neverovatne fizičke snage i sa prijatnim osmehom na licu.

Imao je konstituciju gimnastičara, sa debelim slojem mišića preko gudnog koša, ramena i po čitavim rukama. Držao je maslinastozeleni luk preko desne podlaktice. Široka usta, prav nos, plavozelene oči i

isturene jagodice isticali su se na golom telu koje je bilo bez ijedne jedine dlačice. I prilično tamne boje kože.

»Spunemi, će faci aići?«, osmehnuo se čovek.

Tišina.

»Intelegi Romanješte?«, nasmešio se ponovo.

Dilki je ćutao.

Crni pas je i dalje pritajeno režao. Mišićavko ga je povremeno šljapkao levom rukom po glavi i pas se konačno smirio, i spustio donji deo tela na pod.

»Govorite li engleski?«, glasilo je pitanje uz novi smešak.

Dilki odgovori: »Da«.

»Ah«!

Obrve mišićavog ćelavka pokazaše prijateljsku grimasu.

»Sta radite ovde?«

Dilki nije mogao da smisli odgovor.

Čovek i pas mu se približiše. Pas ponovo poče da, reži a čovek ga lupi rukom po njušci.

Pas je ućutao a čovek se ponovo nasmešio, otkrivajući zube koji u Dilkiju stvoriše neku neodređenu odbojnost.

»Okreni se, prijatelju«, reče.

Njegova leva ruka lagano je prelazila preko Dilkijeveg tela, preko džepova, ispod pazuha i između nogu. Nežno ga je potapšao po ramenu.

»Želim da podeš sa mnom, prijatelju. Imam nešto što bi ti voleo da vidiš«.

On načini gest koji je govorio: »Idi onuda a ja ću za tobom« te tako krenuše u kancelariju, hodnikom između metalnih ormara i zidova. Hodali su petnaest minuta: Dilki, čovek i pas.

»Kako se zoveš?«, upita ga čovek.

»Dilki«.

»Ćudno ime za Engleza. Moje ime je Novi Bacar«.

Dilki se okrete; Bacar je išao tik iza njega, sa lukom prebaćenim preko ruke i — strelom koja je ciljala u njegova leđa.

»A ovo je Fulg de Zapada...«, reče gimnastičar i pokaza na zver.
»U prevodu: Pahuljica«.

Posle nekog vremena, čovek dobaci:

»Vi Englezi dobro održavate kosu«.

Iznenaden nevažnošću poslednjih rečenica,

Dilki baci brzi pogled prema Bacaru. »Zapada... i on takođe dobro održava svoju kosu... zar ne, Zapada?« Pas diže pogled. Dilki skrenu pogled sa životinje i produži dalje.

Prošavši ispod fotelje, dođoše na sjajnu metalnu platformu u oblike lopate. Bila je široka trideset milimetara, zagrađena sa tri strane i s nekom vrstom šine duž otvorenog prednjeg dela. U uglovima su se nalazile čestice rđe a u sredini crni krug. Još uvek je mirisao na svežu boju.

»Samo nastavi, prijatelju«.

Dilki se provukao ispod šipke dok je Bacar načinio gimnastički skok preko nje; a onda je izveo nešto čudno kada je stao na krug, počeo je da hoda unazad. Spojio je palc i kažiprst, prineo ih ustima i ispustio dug, lenji zvižduk.

Sa fotelje se začu zvuk pucketanja kože i škripanja metala; jedna senka pade preko njih. Ogromna ruka koja je počivala u senci spusti se kao padajući blok a Dilki refleksno kleknu na kolena, rukama se hvatajući za šipku. Pas poče da laje.

Platforma je ostala u vazduhu još neko vreme, sve dok dodatna dva zvižduka ne signaliziraše da se podigne. Lajanje psa prelazilo je u pravu histeriju.

Platforma se diže iznad stola i Dilki opazi standardnu kancelarijsku opremu, telefon, pepeljaru, traku za pisaću mašinu, kutiju rumunskih cigareta.

Kutija je bila načinjena od jeftinog kartona, sa grubom slikom na prednjoj i gornjoj strani. Na slici je prikazan jahač na galopirajućem konju. Jahač je sedeo ukočeno u visokom sedlu, u šubari, agresivno brkat, sa redenikom preko grudi i puškom na leđima. Konj je galopirao potpuno ispruženih nogu; stomak mu je gotovo dodirivao zemlju.

Crtež je sadržavao neku vrstu ružne i primitivne vitalnosti. U polukrugu iznad jahačeve glave i ramena pisalo je: PARTIZANUL. Reči Tigari de prima calitate napisane su ispod konjskog trbuha.

Dilki je skrenuo pogled sa kutije cigareta na čoveka kraj sebe: Bacar ga je proučavao nekim lenjim pogledom, sa ironičnim osmehom na licu; nije govorio ništa.

Helikopter se prizemljio a jedna ruka ih je premestila par centimetara dalje od kutije; tu su se nalazila jedna vrata. Otvorena.

Bacarov osmeh se preobrazio u pretnju.

»Čestitam vam na genijalnoj kutiji s trikovima! Iznenađeni ste što je vidite ovde? Mi u Rumuniji imamo oštro oko!«

Mahnuo je rukom prema čuvaru a on je upravo palio cigaretu koja mu je do tada stajala zadevena za uvo. »Naš prijatelj je našao vašu kutiju s trikovima i doneo nam je«.

Dilki je pomislio da se time ukazuje čuvaru više poverenja u njegovu moć zapažanja i inteligencije nego što zaslužuje; verovatno ju je primetio dok je čuvao kapiju — oči umornog čoveka primećuju trivijalne stvari — a pokupio ju je smatrajući da su u njoj cigarete i verovatno pokazivao ostalima na straži kao kuriozitet, pre nego što je došla pred Bacara.

Kada su ušli u kontejner, Dilki je ustanovio da je pregrada strgnuta, otkrivajući Trajnu bateriju. Nadzorne ploče na velikom radioprijemniku/odašiljaču bile su uklonjene a delovi otrgnuti i poređani po platformi. Sve, to, uz kameru, mape, dvogled i kompase ličilo je na prodavnicu vojnih potrepština.

Novi Bacar je iz frižidera izvadio dve boce piva. Držeći ih obe u velikoj šaci; on ih otvori i jednu bocu pruži prema Dilkiju. Drugu prinese ustima, zagleda se u Dilkija, ispi sadržaj i zavitla bocu na pod, brišući usta rukavom.

»Volim to vaše englesko pivo«, reče, »ali je mnogo penušavo.«

Dilki je nemo stajao, sa hladnom bocom među dlanovima. Bacar je iznenađa skočio u stranu, zgrabio kameru, pritisnuo zatvarač zadnjeg zaštitnog dela, skinuo ga, a onda prineo kameru oku, pogledao kroz otvoren objektiv, škljocnuo, navio još jednom pa opet škljocnuo, pa još jednom...

Posmatrao ga je kroz otvoren objektiv i smeškao se a Dilki je zaprepašćeno buljio u oko uveličano objektivom.

»Pravite dobre kamere. Volite više senzorski svetlomer, a? Svaka kamera bi trebalo da ima ugrađen svetlomer, slažeš se? Dani odvojenog merenja svetla su prošli.«

Dilki nije mogao da dođe k sebi.

»Je li kamera japanska?«

Dilki odgovori: »Ne znam.«

Tamna ruka zgrabi zaštitnu poledinu i vrati je na mesto. »Ne vidim serijski broj? Da li uopšte ima serijski broj?«

Dilki slegnu ramenima.

Ruke pažljivo vratiše kameru među skupocene instrumente.

»Imali smo nevolje sa zuboboljom«, progundā Bacar. Dilki odluči da se uključi u konverzaciju, iako je ona jednom već imala nadrealistički obrt. »Baš mi je žao. Zubobolja je gadna stvar — može da bude vrlo bolna.«

Bacar se nasmeja. »Da, našeg prvog čoveka je ubio njegov veštački zub, smanjivao se suviše brzo, zub mu je dobio veličinu deset a lice veličinu nula!«

Dilki se osmehnu po prvi put; ideja, iako smrtonosna, bese zabavna.

To Bacara ohrabri da nastavi.

»Da, bio je alergičan na veštački zub... a ja sam izgubio nešto kose.« On pređe dlanom preko smeđe čele. »Jesi li ti imao kakvih alergijskih simptoma?«

Dilki je ponovo ćutao.

»Veštački zub? Opadanje kose? Bolest? Gluvoća? Melanholija? Ludilo? Smrt?« Reči su zvučale kao da dolaze sa zdravstvenog formulara.

Njegov sagovornik je pružao više informacija nego što ih je primao ali je Dilki bio umoran od providnog pokušaja da se trikom dobiju informacije.

»Gospodine Bacar, vi znate ko sam i šta sam. Ova igra koju sa mnom igrate neće dati rezultata. Mi smo profesionalni agenti, pa biste morali znati da ne mogu da odgovorim na vaša pitanja.«

Dilki se okrenuo i bocu, sada već zagrejanu dlanovima, spustio na platformu. Tada se ponovo okrenuo Bacaru.

Bacar je još uvek sedeo na platformi, sa osmehom na licu; međutim, bio je to osmeh koji je suviše dugo trajao.

Lagano priđe ivici platforme.

»Vrlo dobro, gospodine Dilki.« Govorio je tišim i sporijim glasom, nezatno naglašavajući reč »gospodine«. »Igraćemo onda drugu igru. Možda će vam se učiniti zabavnijom. Barem mislim da će meni biti. Koraknite na nosač.«

Ovog puta je signalni zvižduk bio složeniji; čuvar je podigao i platformu i kutiju cigareta i poneo ih niz dugu prostoriju, brzo prolazeći između ružnih kancelarijskih stolova. Zadnji deo prostorije bese odeljen staklom a iza staklene pregrade nalazio se još jedan sto; ovaj je bio prekriven belom hartijom a na hartiji, ispred hrpe cevi i kutija, stajao je mikroskop:

Bio je to lep ali nekako antikvitetni instrument — velik, sa sjajnom mesinganom cevi i pločicom na koju je gledalo tri vrste sočiva. Kad se transporter približio vrhu cevi, Dilki je ugledao složenu konstrukciju točkica i poluga; tada je čuvar lagano spustio transporter na vrh mikroskopskog tornja.

Stupili su na kružni okular.

Dilki je išao ispred Novog Bacara, ka centru staklene osnove.

»Imam nešto, da ti pokažem, prijatelju.« Reč »prijatelj« je sada bila lagano ironično naglašena, izazovna i podrugljiva.

Zviznuo je a čuvar je rukom pomerio nadole nivo okulara. Staklo na kome je Dilki stajao postade osvetljeno, te on pogleda dole. Bio je zapanjen onim što se pojavilo — ogromnom crnobelom fotografijom lica.

Lice je pripadalo Bilu Olsenu.

Glava je bila iskrenuta; lice se videlo iz profila; bezizražajne oči benu široko otvorene. Tanki, tamni mlaz krvi tekao je iz raščupane kose i formirao malu baricu iznad uveta. Krv je bila prikazana u boji. Dilki nije gledao fotografiju; buljio je u plavilo usana; tamna koža, sada bez krvi, postala je siva.

Bacar je dao signal a čuvar je okrenuo točkić sa strane mikroskopa — lice ispod Dilkijevih nogu je počelo da se pomera; osećao je laku vrtoglavicu sve dok nije ugledao golo telo.

Bilo je strašno unakaženo; gola rebra su štrcala iz raskomadanoj mesa a s desne noge bese oguljena koža. Noga bese izlomljena i pretvorena u groteskni oblik. Šake behu čvrsto vezane.

»Možda bi voleo da vidiš kako je to izvedeno?«, upita Bacar.

Dilkijev pogled beše prikovan za telo prijatelja.

Bacar zviznu; telo se još više smanji; pokraj tela mrtvog čoveka nalazila se stnoga. Ona je takođe bila mrtva, sklupčana u Soblik dug 15 milimetara. Ležala je na leđima i otkrivala blešćeće žute segmente

na trbuhu. Na glavi, ispod okrutnih donjih vilica, nalazila se rupa okružena obiljem zelenila — karakteristična rana od samostrela.

Svetlost ispod Dilkijevih nogu naglo se izmeni; dva tela se preobraziše u crne siluete, smeštene u opscenoj igri smrti.

»Imam da ti pokažem još nešto.«

Bacar sede na okvir okulara od slonovače sa samostrelom preko kolena.

Dilki je grabio vazduh dugim, teškim uzdasima; telo mu se treslo od emocionalnog šoka; vrtoglavica, bol i bes otimali su se za prevlast.

»Pokazaću ti nešto drugo.«, reče zlobni glas. Dilki lagano okrete glavu iako mu pogled ostade prikovan za zarobljivača — bio je to pogled pun mržnje. Bacar munjevito podiže samostrel prema svom zatvoreniku, ustade i zviznu; čuvar podiže drveni sanduk a onda ga sa treskom spusti na sam okvir okulara, držeći ga između palca i kažiprsta.

Sanduk je bio ogroman — širok oko četrdeset milimetara — izrađen grubo, sa prednjom stranom od metala. Miris koji je dolazio iz sanduka podsetio je Dilkija na kavez; međutim, bio je to miris insekta. Dilki s gađenjem okrete glavu i pokuša da udahne svež vazduh.

Kroz kružne otvore videla se unutrašnjost sanduka koja beše mračna; Dilki oseti da ga nešto iznutra posmatra i sluša. Bacar lupnu prednju stranu samostrelom a iznutra se začu pritajeno režanje.

Kroz otvor je uspeo da nazre blještave zlataste trbuhe stonoga; nije mogao da vidi koliko ih je pošto su gmizale i uvijale se na sredini sanduka, preplićući se i sudarajući; jedna od njih se zaustavila i pogledala ga svojim mnogostrukim sočivastim očima, te on pomeri glavu sa otvora.

»Video si našu malu menažeriju. Hajde sada da razgovaramo drugačije. Vratićemo te u tvoju kutiju.«

Džinovska ruka odnese sanduk i na njegovo mesto stavi transporter. Oni se popeše; Dilki se uhvati za šipku i još jednom, u letu iznad mikroskopa, baci pogled na okular.

Izađe kao mesečar na ivicu stola i krenu dve stotine koraka dalje, prema kutiji cigareta.

Pored kutije se nalazilo nešto što je imalo četvrtast oblik, prekriveno tkaninom; Dilki radoznalo priđe, smatrajući da je neka nova igra;

ispostavilo se da je to pravi metalni kavez preko čijeg je zadnjeg dela bila prebačena tkanina. On obiđe ugao i uhvati se za jednu šipku.

Jedva da je nešto video u polumraku.

Odjednom je opazio jednu figuru.

Bila je kao silueta, nepomična, pritisnuta uz prednji deo kaveza. Ruke su joj bile podignute, šake vezane za šipke. Gledala je napolje malo iskrivljene glave, ali joj je glava bila lagano pomerena u stranu.

Bacar snažno udari tri puta po kavezu a Dilki se baci unazad; u magnovenju opazi da figura spušta ruke i počinje da trči — na jednoj strani kaveza nalazila su se vrata, zamandaljena teškom drvenom gredom. Na Bacarov znak, Dilki podiže jedan kraj grede, te ovaj otvori vrata. Uđoše u kavez.

Zatvorenik otrča u najudaljeniji ugao od vrata i ostade tamo, sa dlanom prislonjenim uza zid. Drugom rukom se držao za vrat.

Zatvorenik je bila žena.

Crnkinja.

Stajala je nepomično; bila je gola a šipke su bacale geometrijsku senku preko njenog tela i na zid iza nje.

Bacar je pokazao prstom na pod ispred sebe a devojka je dotrčala i stala mirno. Imala je vitke, elegantne ruke koje su se tresle od iznenadnog upada u kavez; bila je visoka a njeno telo vitko; dojke, premda ne velike, behu pune i okrugle. Lice joj je imalo karakteristike crnog naroda; isturene jagodice, raširene nozdrve, tamnu kožu, usne tamnoljubičaste.

Široko otvorene oči počivale su na Bacani.

Bacar reče. »Šta misliš o njoj? Dovedi smo je sa univerziteta. Na njoj radimo neke laboratorijske testove. Reč je o novom pristupu minijaturizaciji — injekcije umesto lekova. Ide prilično brzo i ja sam zadovoljan dosadašnjim rezultatima. Nema alergije. Vidiš, kosa joj je ostala!«

Bacar usmeri ruku ka njenoj glavi i crnom trouglu između nogu. Devojkine oči još uvek behu širom otvorene; u polumraku su joj se lepo videle samo beonjače.

»Možemo da odgajamo ljude do mikroveličine. Ali, ženski reproduktivni sistem je složen a mi želimo da se uverimo da neće biti rđavih sporednih efekata... nismo sigurni ni u pogledu sterilnosti. Ovo crnče će nam pokazati... sutra ćemo joj izvaditi jajnike.«

Devojčine oči se zatvoriše; da bi sprečila drhtanje ruku, ona ispreplete prste i steže ih.

Lekcija je bila završena, te oni napustiše kavez; Bacar spusti gredu a teški zvuk odjeknu nekoliko puta, zloslutno.

Dilki je sa sobom poneo sliku koja mu se urezala pre nego što su se vrata zalupila — devojkicu koja stoji na sredini ogromnog kaveza, spojenih šaka, oborene glave.

Otišli su do pakla cigareta a kada su ušli, Bacar zatvori vrata i nasloni se leđima na njih.

13

»Da pojednostavim«, reče Bacar. »Sada ćemo nas dvojica razgovarati otvoreno. Želim da odgovoriš na moja pitanja o nečemu što bi morao da znaš.« On iskrenu glavu, malčice zažmuri i nastavi dubljim glasom. »Želim da razumeš da je meni lično važno da odgovoriš na moja pitanja.«

Bacarova promena raspoloženja — od prijateljstva do zlobe i tihe uozbiljenosti — nervirala je Dilkiju. Odjednom, i po prvi put, na pamet mu pade pitanje: da li je on normalan?

Znoj mu poteče niz leđa.

»Ako mi ne odgovoriš, daću te stonogama — da li bi voleo da te stonoge imaju za ručak?« Pretnja je bila više nego stvarna — Dilkiju pripade muka. »Ne. Nije lepo, tvoj prijatelj nije bio kao ti. Neću oklevati da isto učinim i sa tobom. Moraš mi sve reći.«

Ponašanje mu postade arogantnije. »Ovo da mi kažeš: zašto si došao? Gde je treći čovek? Gde su načinjeni činoci za minijaturizaciju? Koliko dugo je tvoj narod radio na minijaturizaciji? Jesi li imao alergiju? Kako je napravljena tvoja tehnička oprema — i posebno želim da znam ovo — gde i kako — ovaj radio.«

Bacar je govorio lagano, naglašavajući svaku reč. »Ako mi to ne kažeš, uradiću ti ono što je urađeno i sa tvojim prijateljem. Bićeš vezan i spušten kod gusenice. To je užasan i vrlo bolan način umiranja. Ali, ne žurimo previše. Ostaćeš ovde do jutra. Noćas razmisli o odgovorima. Sada idem do maršala Volska. On nije zadovoljan svojom rukom ali ga ja mogu ubediti da ti sačuva život — ako budeš razgovarao sa mnom.« Pauza.

»Seti se gusenice.«

Pauza.

»Sad idem.«

On se poluokrenu vratima ali još držeći luk uperen u Dilkijev stomak.

Hladni znoj mu obli čelo. Ramena zadrhtaše a glava pade. Reče, gotovo nečujno: »Kada bih... možda bih mogao...« i okrete se prema platformi »...predjanik je ... u predajniku je...«

Bacar se umiri i nagnu glavu kako bi lakše razaznao Dilkijeve reči.

»U predajniku...« Dilkijeva ruka se pruži prema instrumentu.«..je..«. On podiže instrument da bi ga pokazao Bacaru. Ali, ruka nije zadržala pokret; kretala se u širokom luku i povećavala brzinu — sva snaga Dilkijevog tela pretoči se u udarac koji zavitla uređaj na čelo čoveka, negde između obrva — radio je eksplodirao a delići stakla i metala zariše se u kožu.

Strela samostrela zabode se u bok polietilenske platforme i nestade.

Novi Bacar pade kao pokošen. Oči mu se zatvoriše a zubi stegnuše; levo koleno Metju Dilkija zari se u lice padajućeg čoveka dok ga ruke gurnuše u stranu. »Ovo je za Olsena!«, viknu on.

Drhteći, on sede da se smiri a potom odvuče Bacara do platforme, gde ga ubaci u srednje od tri udubljenja i sveza ruke i noge. Potom kleknu kraj čvrsto uvezane figure i pogleda duboku brazgotinu između obrva — dobro je, neko vreme neće mrdnuti — pa skoči sa platforme na pod i metodično zađe po džepovima. U spoljnom džepu vindjakne Novog Bacara on nade hemijsku olovku i ostatke sledovanja hrane; u gornjem džepu nađe rolnu filma i priključi je nađenim stvarima u kutiji sa mapom.

Odlazući kutiju s mapom i jedan preostali radiopredajnik na stranu, on pokupi ostali pribor — kamere, sočiva, dvoglede — sa platforme i zakopa ih u podu, prikrivši rupu futrolom samostrela. Potom uništi velikog Markonija i pope se da razbije električni sat.

Tobolci sa strelama behu prazni; Bacar ih je sve spalio. On razbi beskorisno oružje o čošak frižidera, uze predajnik i kutiju sa mapom i krete ka vratima. Bacar je ležao nepomično; ruke su mu beživotno nalegale na pod a usta behu otvorena, sa usirenim potočićem krvi niz bradu. Možda je to mrtav čovek, pomisli Dilki. Ne bi se reklo da diše.

Satana je krunisan.

Dilki oprezno otvori vrata. Vrućina i dosada uspavali su stražara. Sedeo je zavaljen u stolicu, sa kapom navučenom preko očiju. Dilki otrča do kaveza, otključa vrata i uđe. Devojka bese sklupčana u uglu.

»Govoriš engleski?«

Ona klimnu.

»Pođi sa mnom.«

Devojka pođe za njim iz kaveza, pa preko otvorenog terena do platforme transportera. On je uze za ruku i povede u sredinu obojenog kruga. »Sedi tu. Na ovom crnilu te ne mogu videti.«

Lice joj nije pokazivalo da razume ali ipak sede sa podignutim kolenima koje obuhvati rukama, Dilki se smesti između nje i stražara. Zviznuo je dvaput; poslušna ruka podiže transporter sa stola a na dva nova visoka zvižduka transporter se podigne visoko u vazduh; stražar se uputi ka velikoj kancelariji.

Za deset sekundi našli su se izvan zgrade a za još tri prizemljili su se na ploči ispod vinske ostave.

Bilo je suviše lako.

Čuvar je ostao da sačeka dolazak maršala Volska. Žmirkao je na večernjem suncu koje je sijalo kroz lišće vinove loze. Crnkinja je pala na stranu i ostala da leži sklupčana; Dilki je lagano dotaknu i ona ustade.

Koračali su hladnom površinom ploče. »Trči«, reče on. Trčali su do hrpe lišća na kraju ploče; devojka ga je uskoro ostavila za sobom — na suncu su joj se belela stopala.

Kiselkasti miris napola popušenih cigara širio se oko gomile lišća. Oni se spustiše sa ploče, potrčaše kroz džunglu kopriva i nađoše se na spoljnoj visoravni. Dilki je imao samo jednu misao: da ode što dalje od kuće.

Tle koje su sada prelazili bese korišćeno kao vozni park. Površina je bila izbrazdana tragovima točkova kola i tenkova; duvao je snažan vetar — za njih je to bila pustinja.

Trčao je dok se nije smračilo; devojka ga je sledila u stopu. Na jednom mestu su zastali; rupa u zemlji nalikovala je pećini. Odlučili su da tu provedu noć jer su u rupi bili zaštićeni od vetra. Ali, bilo je užasno hladno, pa jedva da su i spavali. Dok je bio budan, Dilki je

neprestano mislio kako da se izbavi i stigne u Englesku. Vežba za spašavanje — okrenuti kutiju cigareta, stupiti u kontakt sa agentima u Bukureštu, pričekati na njihov dolazak — ne, ne, to je bila vežba a sada potpuno nemogući poduhvat. Čitave noći je lupao glavu o mogućnosti susreta sa Folksvagenom. Kada je svanulo, raširio je svoje mape. Fotografija iz vazduha je sadržavala veliki broj markiranih tačaka, te on potraži onu u kojoj su se presecale dve sekcije — to je bila tačka na putu koji je vodio iz Bukurešta.

Ako su agenti u Bukureštu imali identičnu mapu — možda bi i bio u stanju da fiksira tačku susreta sa njima. Ali, nije znao kako da odredi takvo mesto.

Doručkovali su poslednje ostatke sledovanja i krenuli preko ravnice; devojka ga je i dalje sledila ćutke. On je bio preokupiran problemom kontakta.

Sunce je do usijanja zagrevalo belu pustinju u podne su dospeli do vetrovitog i uzburkanog potoka. Spustili su se niz erozivnu stranu korita i napili se vode; Dilki je kleknuo i poprskao nenormalno znojavo telo.

Iz daljine se začuo povik. Crnkinja je stajala iza njega i gledala u tom pravcu.

On skoči i okrete se.

Na ivici korita je stajao čovek i gledao na suprotnu stranu. Mahnuo je rukom i ponovo viknuo. Pridružio mu se uskoro još jedan čovek, pa još jedan, pa još jedan; jaki, goli i bez kose; fizički behu gotovo kopije Bacara ali su se znatno razlikovali u visini. Za trenutak je Dilki pomislio da su njihove razlike u visini iluzorne — obmana perspektive — a onda je shvatio da je najmanji čovek visok samo tri milimetra. Najveći je bio džin od devet milimetara.

Pojavio se i peti čovek; na lancu je vodio velikog crnog psa; levo oko mu je bilo zatvoreno krupnim ljubičastim otokom.

Bio je to Bacar.

Dilki i crna devojka se okrenuše i potrčaše kroz vodu; njihovi goniodi počеше da se deru i trče ivicom korita, sve dok ne nađu stazu prema vodi. Pored potoka se pružala ravnica, reklo bi se sve do samog horizonta. Dilki i devojka potrčaše — najpre lagano a onda još sporije; trčali su brzo i lako, ostavljajući znatan prostor za sobom.

Bacar je vodio psa koji je besno lajao. Dilki je teško disao, sav obliven znojem. U leđima je osetio oštar bol. Da nije bilo straha, odustao bi od trčanja. Napokon su se dočepali ravnice sa mnoštvom prašnjavih kratera. Strah od gonilaca, zarobljavanja i mučenja nije prestajao ali dah gotovo da jeste. Više nije mogao da trči.

»Nastavi da trčiš!«, prozborio je i zaustavio se.

Stajao je u prašini na ivici jednog kratera i pripremao se za svoju poslednju borbu. Krater je bio između njega i gonilaca; Bacar i pas su stigli prvi; čovek je počeo da ide za njim oko kratera, ali je pas pošao direktnim putem, povukavši gospodara niz padinu kratera. Ostali su ih sledili; skliznuli su u oblaku prašine niz padinu i počeli da se penju onom stranom na kojoj se nalazio Dilki.

Bacar je otpustio psa kako bi se lakše penjao; kada mu se pas približio, šutnuo ga je pravo u glavu a životinja je urliknula i sručila se unazad na ljude koji su se penjali. Prevrnuli su se i otkotrljali dole.

Dilki se okrenuo u nameri da ponovo beži ali je u tom trenutku — između psovki i povika — začuo vrisak. To nije bio samo krik bola već krik čoveka ispunjenog neopisivim užasom.

Dno kratera, ispunjeno koprcajućim telima ljudi i zavijajućeg psa, odjednom se izdiglo u talasu peska i stenja.

Ljudi i pas su počeli da tonu u pukotinu, urličući i mlatarajući rukama, kao da ih upravo guta ogromna mašina za mlevenje mesa.

Dilki je opazio ritmičke bljeskove rogova mravljeg lava.

Čulo se krckanje nalik lomljenju štapića.

Bio je ukočen od užasa.

Ljudi kojih se plašio i koje je mrzeo pretvorili su se u agoniji u stvorenja pred kojima je osetio snažno sažaljenje.

Mravljem lavu je trebalo nekoliko minuta da ih sve povuče ispod površine. Poslednji je na redu bio Novi Bacar.

Bio je mrtav pre nego što mu je glava zauvek nestala.

14

Dilki je kleknuo na pesak, nateran jakim svetlom sa kojim se suočio. Okrenuo je glavu a crna devojka je prošla kraj njega. Ona nije videla umiranja ali je čula urlikanje ljudi i psa, kao i Dilkijevu ukočenost u užasu. Oči joj behu široko otvorene od šoka i straha; vukla je kutiju i predajnik sa mesta gde ih je Dilki ispustio. Dilki je otišao do nje, uzeo

kutiju i predajnik a ona je oborila glavu i nekontrolisano uznjihala telo — on joj dodirnu rame a ona ustade i pričeka da se i on pokrene. On pogleda prema severu, ka pustinji, a potom i u pravcu odakle su došli. Činilo se da na severu nema budućnosti; instiktivno oseti da neće biti daljeg gonjenja. On obliznu suve usne.

»Vratimo se do potoka.«

Ponovo se vratiše do vode. Dilki je žedno pio a onda se smestio u senku, držeći vazdusnu fotografiju pred sobom.

Kroz izvesno vreme prasnu u glasan smeh. Stres od događaja u poslednja dva dana i strah od potere blokirao mu je um — sada je, u opuštenijem stanju, uvideo da je rešenje jednostavno: mesto susreta je bilo dole, u donjem levom delu fotografije. Tamo, gde su se spajale zapadna i južna ograda, čineći pravi ugao, nalazio se stub. Uzeo je predajnik; strana mu je bila uljubljena a mikrofonska rešetka polomljena; protresao ga je a iz njega je iscurio mlaz peska. Stavio ga je na uvo i začuo slabi zvuk, nalik zvuku talasa iz školjke. Kada je pritisnuo dugme »akcija«, nije mogao da čuje nikakvo statičko zviždanje — zamišljao je da ga je zvuk iz potoka iz pozadine pokrivaio. Pogledao je scenu pred sobom i pribrao se.

Sunce se razlivalo preko korita potoka, otkrivajući belilo i žutilo njegovih strana. Od smrti njihovih gonilaca devojka nije pokazivala potrebu da ostane kraj Dilkija; sada se kupala, spirajući belu prašinu sa lica i tela; jako plavetnilo neba odražavalo se u vodi. Nebo, pesak, voda, devojka: to je zaista bilo lepo.

Prineo je predajnik ustima i rekao: »00.25/1 zove Odeljenje 7A.«

Ponovio je poziv nekoliko desetina puta. Na zvuk njegovog glasa devojka je podigla pogled, a onda izašla iz vode, graciozno gazeći po plićaku... Nežno je stresala sa sebe kapljice, onako kako to rade mačke vlažnim šapama.

»Ovo je hitno. Prvobitni plan spašavanja neće delovati. Želim da udesite novo mesto susreta sa agentima iz Bukurešta. Slušajte pažljivo na vazdušnoj fotografiji terena videćete stub od ograde u jugozapadnom delu logora. Pokupite nas tamo; pešice smo pa će biti potreban kontejner.. Bićemo tamo kroz šestsedam časova. Čekaćemo.«

Iako predajnik možda nije radio, ili poruka nije bila primljena, Dilki je preduzeo nešto pozitivno i sada je imao osećanje pravca.

Devojka mu se pridružila u hladovini. Stajala je pred njim, prebacivši sav telesni teret na jednu nogu. Oči su joj netremice počivale na njemu.

On dodirnu tle dlanom. »Sedi i odmori se — treba uskoro da krenemo.«

Ona se približi i sede na pesak kraj njega.

»Kako se zoveš?«

»Hajasint«, odgovori ona.

»Ja sam Metju Dilki.«

Ona se stidljivo osmehnu na ovu kurtoaznu razmenu imena.

»Šta radiš u Bumuniji?«, upita on.

»Studirala sam na bukureštanskom univerzitetu.«

»A šta si studirala?«, upita on sa novim zanimanjem.

»Ekonomiju i političke nauke.« Govorila je odmereno, blago, sa izvesnom melodijom u glasu. Do tada ga je sledila potpuno bez reči; smatrao ju je primitivkom — nekim kome čovek mora da se obraća najprostijim jezikom.

Objasnio joj je svoj plan i nacrtao mapu njihovog kretanja do mesta sastanka. Ubedio ju je da je radio preneo poruku ali je ona zaključila da će možda biti pokupljeni; želela je da krene što pre i pomogne mu na neki način a on joj je uzvratilo tako što joj je dao da nosi kutiju sa mapom.

Potok je tekao ka jugozapadu i Dilki je odlučio da putuju duž njegovog korita sve dok ne naiđu na zapadnu ogradu. Kada su napustili ravnice i približili se vegetaciji, suočili su se sa pravom divljinom, peščanim mušicama i skakavcima koji su plutali po površini vode, mravima koji su prelazili vodu na svojim nadzemnim stazama... Devojka je počela da se plaši, te se još više približila Dilkiju. U suton su stigli do ograde i skrenuli ka jugu. Izašao je pun i svetao mesec, obasjavši im put; Dilki je, uprkos osvetljenosti, hodao lagano i pažljivo, neprestano gledajući u senke, svestan da su nenaoružani. Tokom putovanja, s vremena na vreme je ponavljao poruku u predajnik. U ponoć su stigli do ugaonog stuba. Dizao se tri hiljade milimetara iznad njih, svetao na mesečini, pridržavajući visoku ogradu čiji je jedan krak vodio ka severu a drugi ka istoku. Stub je bio učvršćen na okrugloj betonskoj ploči.

Kada su sasvim prišli stubu, Dilki je pogledao niz drum ka Bukureštu. Lepo se video na mesečini; negde na jugu je skretao ka planinama. Bio je potpuno prazan. Čuli su se samo zvuci vetra u visokoj travi i krckanje metalnog stuba u betonskoj ploči.

Proveli su noć sedeći naslonjeni na stub, pokušavajući da se zaštite od vetra; međutim, jutro ih je zateklo ukočene od hladnoće i iscrpljene od nespavanja. Veličanstveno sunce je počelo da greje vazduh; cela dolina je oživela. Projahao je čovek na konju; jahač je, nalik Džingis kanu, nosio prsluk od ovčije kože. Gledao je prema logoru, prema starim farmerskim zgradama. Kasnije je naišao dečak koji je putem terao koze. Dan je prošao brzo.

Dilki je pošao na kratak izlet da pronađe hranu, ostavivši devojkicu da stražari. Vratio se sa semenkama i jajima. Jeli su slasno, uživajući na suncu.

Dilki je osmatrao put i razgovarao sa Hajasint.

Zvala se Hajasint Jelva Kasama. Dom joj je bio u Ugandi. Otac joj je bio napredni trgovac koji je dobio mesto u novoj vladi kada je njegova zemlja stekla nezavisnost. Zemlja je dobila kredite i tehničku pomoć od Sovjeta i Hajasint je došla u Bukurešt zahvaljujući studentskoj stipendiji. Nije im dobro krenulo, novi režim u Ugandi nije potrajao dugo; političari su bili prevrtljivi i surovi.

Medeni mesec sa Sovjetima uskoro je prestao; rumunskougandski odnosi su zahladili; crni studenti nisu bili popularni u Bukureštu. Neki su bili i pretučeni.

Hajasint je sedela leđima oslonjena o stub. Dilki joj je posmatrao profil sa mesta gde je ležao. Oči joj behu tužne a glas dubok — preko kukuruznih i suncokretnih polja gledala je u pravcu Transilvanijskih Alpa. U vazduhu je poigravala melanholija svega prisutnog.

»Otac, majka, sestre i braća ubijeni su u masakru u Kampali.«

Ponovo je naslonila glavu na stub i zatvorila oči. On je zaključio da njenoj melanholiji, pored svega, doprinosi i njena nova dimenzija, pa joj je rodni kraj još nedostupniji.

Nešto kasnije, Dilki ustade, donese parče lista koje je odnekud doletelo na postolje i stavi ga kraj devojkice. Ona se ispruži i ubrzo zaspa.

On je dalje sedeo, posmatrajući put. Tokom dugog, toplog popodneva nije se pojavilo nijedno vozilo, ni kola, ni tenk, čak ni obična kolica.

Sunce se zacrvenelo i spustilo u dolinu; stado koza kretalo se prema kući; sivi sloj oblaka vukao se od planinskih vrhova ka severnim padinama. Vazduh je odjednom postao hladan a prestao je poj ptica i insekata.

Strah od prisluškivanja uticao je da prekine emitovanje poruke. Takođe ga je mučio i strah da je predajnik bio pokvaren. Ponovo ga je prisionio na uvo; još uvek je disao kao morska školjka. I baš kada je pomislio da je uhvatio drugačiji zvuk — shvatio je da je to najobičnija zvučna posledica — prebacivanje dugmeta sa off na on, samo izmena unutrašnje akustike.

Postalo je tamnije i hladnije.

Vetar je drmusao ogradu a stub je bez prestanka krčkao. Mirisalo je na sneg i led, što je i bilo prirodno, s obzirom da je vetar duvao sa planine.

Hajasint se probudila i on se smestio kraj nje. Iznenada se na drumu ka Bukureštu začula neka pesma. U galopu je projahao jahač čija je jakna vijorila na vetru. Ljuljao se u sedlu, smejući se samom sebi.

Vetar je prelazio u oluju; udari su tresli ogradu i stub, proizvodeći talase koji su vibrirali kroz postolje na kome su se oni nalazili. Niski oblaci zaklonili su mesec; mrak je bio potpun a prekidala su ga tek povremena svetla reflektora na glavnoj kapiji. Stub je grmeo i ljuljao se kao katarka na gigantskom jedrenjaku.

Osećali su punu snagu vetra; sklupčali, su se, sa nogama među kolenima, stisnuli jedno uz drugo, pokušavajući da zaspe, čak je izgledalo da ih zvižduk vetra uspavljuje.

Tako su utonuli u hladan san.

15

»Metju! Metju!« On oseti ruku na ramenu i poče legano da se budi iz sna. »Metju!« Otvorivši oči, bio je zaslepljen dvema svetlosnim zvezdama koje su sijale kroz njišuće vlati trave. Iz pravca Bukurešta približavala su se kola. Bio je u stanju da raspozna čegrtanje motora sa vazдушnim hlađenjem. Svetla su se uvećavala i gubila zvezdasti

oblik. Kola se uz škripu kočnica zaustaviše, vrata se otvoriše i jedna ogromna figura potrča prema njima. Sve se zbilo u jednoj sekundi. Dilki je opazio da krupna šaka drži limenu kutiju i spušta je na beton.

»Dilki!« Reč je mirisala na Goloaz. Kutija je bila delimično otvorena. On zgrabi devojčinu ruku i potrča. Kad stiže do nje, poskoči, uhvati se za ivicu i u jednom skoku se nađe gore. Držeći devojku za ruku, povuče je i oboje se skljojkaše na dno. Dilki se uspravi i ugleda agentove oči kako kroz naočare bulje u njega. Gotovo je čuo kako preplašeni čovek odbrojava sekunde; odmah potom kutija se diže u vazduh, stope potrčашe po betonu, kutija pade na policu, vrata se zalupiše i menjač iz lera pređe u prvu, drugu, treću brzinu... S obzirom da je agent ostavio poluotvorenu kutiju, svetla sa komandne table delimično su osvetljavala unutrašnjost kutije.

Bila je napola ispunjena žutim ventilacionim cevima.

Bile su velike i savitljive, kao gumena creva, i kotrljale su se po podu kutije dok su kola odskakala preko ispupčenja na putu. Dilki se naslonio na zid, nogama zadržavajući cevi da se ne kotrljaju.

Hladnoća metala bila je podnošljivija od hladnoće na vetru.

Hajasint se naslonila na Dilkija, tresući se od zime. On je stegnuo vilice da ne cvokoće.

Kola se zaustaviše na granici.

Dilki postavi jednu cev po dijagonali poda i učvrsti je tako što jedan njen kraj priljubi uza sam zid. Ventilacione cevi su bile sedam milimetara duge i oko dva milimetra u prečniku.

»Hajasint!«

Ona skoči da mu pomogne u nameštanju cevi.

»Ne!«, viknu on. »Ulazi unutra!«

Motor ponovo proradi a oni se šćućuriše u cevi.

Gipkost cevi primoravala je dva tela da se priljube jedno uz drugo.

Prešli su preko granice i krenuli na Zapad. Čitavog dana bili su svesni — premda je on pokušavao da odagna tu misao — moglo je da se desi da se nikada ne izbave, mogli su umreti od gladi negde pored puta za Bukurešt.

Posle izvesnog vremena toplota dva spojena tela u cevi ih umiri; opružiše se bez grča, licem okrenuti jedno prema drugom i pokušaše da zatvore oči.

Najviše ih je umirivala činjenica da su prešli granicu bez problema.

»Prilično si koščata!«, reče on nameštajući se udobnije. »Moramo te nagojiti kad se vratimo kući.«

Devojčino telo uzdrhta. On nežno prebaci ruku preko njenog struka. »Izvini,«, promrmlja on ali istog trena shvati da se ona smeje — a ne suprotno.

Put postade prijatniji a zvuk motora ujednačen i uspavljujući.

»Volela bih da se ugojim.«, reče ona pospano.

16

Jutarnje svetio koje je svojim zracima probijalo žutu plastiku beše blago i toplo. Dilki se probudio i pogledao devojku; spavala je kraj njega, sa dlanovima na njegovim grudima i glavom na ramenima. Nije želeo da je uznemirava. Stomak mu je krčao; odjednom je shvatio da nije jeo više od dvanaest časova. Provirio je iz cevi u kontejner. Hajasint je bacila kutiju sa mapom u ugao sanduka, ali je Dilki znao da tu nema hrane. Izračunao je da im treba tri dana da stignu do Londona.

Kao podstaknuta njegovim razmišljanjem, sa druge strane se oglasila žena: »Ne možemo ih tako ostaviti, Džone. Moramo ih ostaviti na boljem mestu. Zaustavimo se kod sledeće kafane i doručkujmo.«

Kola su prešla na šljunkoviti teren i zaustavila se. Džon je pomolio glavu iznad otvora sanduka i zabrundao: »Mi idemo na kafu i pokušaćmo da donesemo nešto i za vas.«

Nakon petnaestak minuta začuo se ključ u bravi; Dilki se iskobeljao iz cevi i provirio preko ivice sanduka. Čovek je bio obučen u standardnu englesku vikend-odeću; seo je za volan, odložio paklo Goloaza u spremište i načinio mesta za sanduk.

Žena je ušla na zadnje sedište, noseći poslužavnik sa čokoladom. Pažljivo se smestila, izvadila malu plastičnu kašiku, napunila je kafom i stavila na policu pokraj sanduka. Mainijaturnim nožićem čovek je sastrugao površinu čokolade, slažući komadiće u gomilu pokraj kašičice.

Hajasint je pošla za Dilkijem.

Vrela kafa pušila se u ogromnom krateru kašičice. Dilki je istraživački zamočio prst u tečnost. Bila je tako topla da su se bacili na čokoladu — to su već mogli jesti. Struganje im je uspelo.

Agenti su takođe posedali i podelili ostatke slatkiša. Nosevi su im skoro dodirivali policu a pogledi im behu fiksirani na stvorenja nalik mravima.

Hajasint ih je posmatrala netremice; nije bila naviknuta da gleda normalna stvorenja iz takve blizine. Šuma dlaka izvirala je iz čovekovih nozdrva. Debeli crveni premaz prekrivao je ženine usne dok su pore njene kože bile ispunjene puderom koji je podsećao na kreč. Žvakanje čokolade podsećalo je na miniranje u kamenolomu.

Njihovo buljenje uznemiri Hajasint, te se ona obrati Dilkiju za pomoć i objašnjenje. On je sedeo prekrštenih nogu, sa ostatkom čokolade među rukama, i hladnokrvno žvakao, proučavajući džinove.

Kafa se ohladila i mogli su da je piju. Pili su je iz sastavljenih dlanova a potom se vratili u sanduk sa ostacima čokolade.

Dilki je preudesio ventilacione cevi — onu u kojoj su spavali pridržavale su druge cevi: To ih je više štitilo od hladnog limenog poda i drmusanja kola; bilo je toplo ali klaustrofobično.

Trebalo im je dva dana i jedna noć naporne vožnje da stignu od Ostendea. Dok su čekali u redu za ukrcavanje na večernji feribot za Dover, vozač se prisetio da ih treba zaštititi. Ona je iz svoje ručne torbe izvadila kutijicu sa puderom i stavila je pokraj njihove metalne komore.

Kutija sa puderom je bila ogromna zlatna ostriga; ušli su u nju i izvalili se na mek, ljubičasti, kružni krevet — gužvicu vate korišćene za puderisanje. Dilki se zabavljao povlačenjem mekih niti vate, kao dečak koji se igra sa perjanim jastukom. Hajasint je sela i poručavala svoj lik u ogromnom ogledalu. Zabacila je unazad dugu kosu i vezala je u jednostavnu punđu. Dilki je zatvorio oči.

Miris pudera za lice visio je u vazduhu.

»Miriše kao budoar prokletih ženturača!«, slušao je imaginarni glas Bila Olsena. Sećanje na lovačku ekspediciju po suncem obasjanoj bašti i na večeri kraj vatre na ulazu u Kremlj okupiralo mu je maštu.

Prešli su Kanal i u ponoć prispeli u Dover. Dilki je slušao razgovor muškarca i žene; bili su umorni i složili su se da štab neće biti otvoren sve do pola deset ujutru, te nema razloga da voze pravo za London. Prošli su kroz Dover i zaustavili se kod prvog motela na putu A2.

Dilki je ležao i posmatrao agenta u ogledalu; žena se sklupčala na zadnjem sedištu a muškarac je dremao napred.

Ponovo je zatvorio oči.

Sunce je nestalo iz njegovog sećanja; sada je bilo tmurno; još jednom je video film iz noći sa Volskovom glavom. Kamion koji je prolazio napravio je vazdušni talas pa su se kola zanjihala... patrolna kola su takode prošla, ostavljajući plavi svetlosni trag na licu zaspalog agenta... kišna oluja je naišla sa Kanala i počela da bubnja po krovu kola i prozorima...

Dilki je zaspao i sanjao.

Sanjao je da se nalazi u Kremlju. Na mestu klizećih vratašca koja su prekrivala ulaz u bravu nalazile su se dve staklene pločice. Bio je zatočen između njih. Dole, na podu, mogao je da vidi majušnu figuru; posmatrao ju je, srce mu je lupalo od iščekivanja. Figura je počela da raste, kao da je eskloplodirala iznutra; izrasla je u monstruožnu golišavu figuru, preterano mišićavu; a imala je vučju glavu. Okretala je glavu iz usta se prolomio užasan urlik. Prsti čudovišta pritisli su jednu lutkastu figuru na grudi; Dilki je razrogačio oči. Bila je to Hajasint. Uхватила je Dilkijev pogled; noge su joj bile vezane, ruke podignute, s dlanovima okrenutim prema njemu. Oči joj behu zatvorene dok su kapljice krvi lagano klizile niz lice. Pale su na ogromnu šaku koja ju je pritiskala.

Dilki je bio stisnut između staklenih zidova kao i devojka. Nije mogao da se pokrene, nije mogao da viče. Krik besa i užasa ostao je zatočen u njemu, staklo mu je pritiskalo pluća... lupanje srca se usporavalo... i zaustavilo se.

Probudio se i skočio. Kao da mu je u grlu ostao krik iz sna. A onda je, krkljajući, ponovo pao na ležaj.

Kiša je prestala; pun mesec je u potpunosti osvetljavao zlatnu ostrigu za puder.

Začuo je dubok glas iza sebe; Hajasint je ležala sklupčana kao crna mačka. Oči joj behu zatvorene ali su joj usne podrhtavale nekim osmehom. Ruka je bila ispružena kao da želi nekoga da dotakne. »Oče?«, promrmljala je.

On ponovo zaspao, tonući kroz paperjaste oblake tuge i strepnje.

U pet sati čovek za volanom se probudi, protegli i izađe iz kola. Udahnu malo svežeg vazduha, protrlja udove i vrati se, nastavljajući

put za London.

U devet sati ga pozdravi nadzornik parkirališta Ministarstva. On ugasi motor i izađe iz kola, noseći u džepu jakne kutijicu za puder. Mrak u kutijici beše totalan ali je po drmusanju Dilki procenio da prolaze poznatim hodnicima i stepenicama — prema njegovoj staroj kancelariji. Kutijica u agentovoj ruci od toplote njegove ruke postala je prava pravcata sauna.

Kutijicu je spustio na sto, zatim se začulo biranje brojeva na telefonu i prigušen agentov glas. Potom se poklopac pudrijere diže i svetlost dana ih preli kao mleko.

»Major Prajs kaže da ga pozovete u pola deset.«

Dilki je stajao nasred pudrijere i posmatrao kako ogromna čovekova glava nestaje sa vidika. Začu se šum otvaranja i zatvaranja pneumatskih vrata. »Nije se čak ni pozdravio!«, reče Dilki.

Hajasint se neodređeno smešila.

Bilo je jasno da misija nije uspela. Možda ga je očekivao neprijatan razgovor sa Lordom Raglenom.

Radioveza se oglasila pre nego što je Dilki uspeo da nazove majora Prajsa. Major je kao i obično bio prezaposlen, zvučao je službeno a želeo je trenutni izveštaj koji će moći da odnese Lordu Raglenu. Još je rekao Dilkiju da i snimio njihov razgovor i da su mu potrebna detaljna objašnjenja misije. Dilki je opisao događaje u Rumuniji, od trenutka kada je spušten na put od Arada prema Bukureštu, sve dok, nedelju dana kasnije, nije pokupljen. Uključio je sve što je smatrao relevantnim. Završio je mirno, ravnodušno: »Žao mi je što to moram da kažem, majore Prajs, ali uspeh misije je izostao. Posebno žalim zbog smrti Olsena i Skot-Milna i želim da registrujete činjenicu da oni ne snose krivicu za neuspeh poduhvata.«

Za trenutak je pomislio da takve reči više pripadaju samom majoru Prajsu.

»Hvala Vam, kapetane Dilki. Lord Raglen se večeras vraća iz Škotske i možda će poželeti da Vas vidi.«

Dilki isključi radio.

»Šta će biti sada, Metju?«

Hajasintino pitanje prekide njegova razmišljanja. Ne odgovorivši, on uze radio i nazva majora Prajsa.

»Majore Prajs, možete li urediti da gospođica Kasama i ja dobijemo neku odeću? Ako ostajemo ovde do uveče, biće nam hladno. Bio bih srećan i da nam obezbedite pokrivače... A takođe nam treba i nešto hrane... Hrana nam je ostala u limenoj kutiji u kojoj su nas vaši agenti preneli iz Rumunije... U kutiji se nalazi i druga kutija sa rolnom filma koji bi vas možda zainteresovao... kutija je verovatno još u kolima.«

»Videću šta mogu da učinim, kapetane.«...

Paket sa hranom i ostalim stvarima koje je Dilki zatražio stigao je vrlo brzo. Sa pisaćeg stola prešli su na kauč, koji je posle pudrijere sa vatom delovao krajnje tvrdo i neudobno. Dilki se opružio, stavio ruke pod glavu i zatvorio oči.

Napor podnošenja usmenog izveštaja izoštrio mu je uspomene; premda nije mogao sprečiti propast misije, saznanje da to može izazvati posledice u programu minijaturizacije, sasvim ga je onespokojavalo.

Rad hemičara, inženjera i matematičara; žrtvovanje ljudi u postupku minijaturizacije; smrt Bila Olsena i Hernija...

I — prepoznao je i brigu za sebe — šta će se dogoditi sa neuspešnim mikrošpijunom?

17

Ujutru, bez opomene, sfera je počela da se trza i postala desantna. Za kratko vreme se prizemljila a radiofon je javio: »Ovde Prajs. Lord Raglen čeka, molim vas da izađete.«

Bilo je to kao da su se svi njegovi razgovori sa šefovima štabova, odborima i disciplinskim komitetima slili u jedan.

Dok se spuštao niz rampu, postao je svestan hrapavog glasa koji se razaznavao u opštem šištanju.

»... u misiji je bilo propusta. Posebno žalim zbog smrti Olsena i Skot-Milna i želim da se registruje činjenica da oni ne dele krivicu za neuspeh....«

Šištanje se nastavilo; Dilki je pogledao ogromne koturove koji se okreću i traku koja se kretala između njih; Raglenova bleđa ruka se pomolila i pritisnula dugme »stop« na magnetofonu. Muklu tišinu narušavala je samo teška zvonjava BigBena.

Mrlja na hartiji bila je žućkastomrka. Danas Dilki nije bio na svetlosti zatočeničkog logora u Sibiru; umrljana staza kojom je hodao bila je osvetljena poznim septembarskim suncem. Jedna ruka je lupila ručicu interfona. »Prajse, želim da slušaš ovo. Gde je Dilki? Je li tu?« Krupno lice se nagnulo nad stazu. »U redu, u redu, mogu da ga vidim.« Masivni torzo se uspravio, glava se ukrutila a šake lupile o klupe sa obe strane smeđeg tepiha na kojem je Dilki stajao.

»Kapetane Dilki.« Pa duga pauza.

»Kapetane Dilki. Saslušao sam izveštaj o Vašem putu po Balkanu. Istina je da niste uspeli u predmetu misije — i to je propust. Vi ste se, međutim, vratili sa mnoštvom informacija o stanju komunističke minijaturizacije a ovo odeljenje to smatra vrednim. Štaviše, ubijanjem čoveka Bacara možda ste i podržali njihov program. Bacar, otkrili smo, nije bio samo mali kontraobaveštajac već je imao i značajnu naučnu reputaciju a moguće je da je učestvovao i u njihovom programu minijaturizacije.«

Dilki je bio zaprepašćen; nikako nije mogao da razume smisao reci Lorda Raglena.

»Ali, Vi ste se zapravo vratili sa nečim što ja cenim više od uspešne nadoknade za Vašu propalu misiju...«

Dilki je buljio; božanska glava se smeškala.

»... film koji ste poneli pružio nam je informacije od posebnog značaja.« Meka šaka je prešla preko Dilkijeve glave i podigla sa stola crnobelu fotogarfiju. Dilki je sa mnogo napora, zbog veličine fotografije zbog sunca koje se presijavalo na površini fotografije, ipak uspeo da prepozna sliku — prepoznao je vrh mermera, ruku sa kubanskom cigarom, čeličnu kutiju i dokumenta u njoj.

»Ono što ste nam doneli, kapetane, jeste vojna šifra koja se sada koristi u Rusiji i na Blakanu. Omogućila nam je da dešifrujemo mnogo materijala koji već imamo... i nema razloga da se to za sada menja.

Dali ste nam trideset i šest izvrsnih slika. Dilki je stigao pre Jehove da bi ga uništili rečima.

Okrenuo se prema Hajasint ali je ona ostala u senci transportera.

»Mi ćemo nastaviti sa minijaturizacijom. Vi ste vodili pionirski plan i ja želim da kontrolišete sledeću fazu. Major Prajs raspolaže detaljima.«

Ruke Lorda Raglena sklopiše se na svega nekoliko centimetara od Dilkija. Za trenutak mu pogled pređe po prostoriji a onda se vrati na majušnu figuru na tepihu.

— Želini da iskoristim ovu priliku, kapetane, da izrazim moje žaljenje što neće biti službenog priznanja...« On pročisti grlo i nastavi: »... molim Vas da primite saučešće zbog gubitka ljudi...«

Fraze načiniše novi obrt u Dilkijevim emocijama. Spojeni prsti se razdvojiše i prekinuše vezu na interfonu — razgovor je bio završen.

18

Dilki je rukom prekrio lice i jeknuo. Široki sto za kojim je sedeo bio je natrpan hartijama i arhivskim kutijama. Podigao je šolju koja mu je ležala na čelu i sipao vrću kafu.

Kroz prozor svoje stare kancelarije pogledao je na park Sv. Džejmisa.

Tek je prošlo sedam. Čitav niz komunalnih kola upravo je napuštao park, prelazio Vestminsterski most i kretao ka južnim predgrađima. Bočna svetla taksija koji je vozio ka Molu promicala su ispod drveća koja su bacala senku na ulicu. Prigušeni lepet krila otkrivao je ostrvce gde su se parkovski pelikani spremali za počinak.

Dve sedmice je radio sa Prajsom na planu mikrozaednice; plan je već postojao u nacrtu ali ne i detaljno razrađen. Trupa od stotinu mikroljudi trebalo je da se vežba tokom šestomesečnog perioda. Dilki je iz arhiva početnika izabrao deset imena da sa preostalima rade kao instruktori.

Naručio je robu i opremu i proverio prepis uputstva za preživljavanje.

Nastaviće da koristi svoju baštu i kolibu kao teren za vežbu a ljudi i oprema će biti isporučivani direktno na pod stare šupe — Lord Raglen je preduzeo mere da sav posao ostane apsolutna tajna. Pripreme su dovršene: sutra će urediti transport.

Iznad krošnji drveća geometrijski oblici svetla pravili su čudan višegugao Hiltona.

Visoko na nebu zviždao je avion.

Dilki iznenada postade svestan tišine u prostoriji. Okrete se i pogleda Hajasint.

Ležala je na kauču, sa čašom u rukama, zagledana u nebo. Izraz joj je bio gotovo melanholičan.

Avion je uvlačio krilca i sletao na londonski aerodrom, ostavljajući na nebu zagasitoružičasti trag koji je natkriljavao Hamersrmt. Oči su joj pratile trepćuća svetla na krilima letelice; crveno, zeleno — crveno, zeleno — crveno, zeleno...

Dilki je iznenada shvatio da je naklonost rođena među njima sada bledila. Bio je zaokupljen planiranjem, što mu je sve misli usmeravalo ka unutrašnjosti; danima joj se jedva i obraćao, što vodilo u gotovo trajno ćutanje.

»Hajasint.«

Njegov prigušeni glas vrati je iz sanjarenja.

»Metju?«

»Sutra moram da idem na selo.«

Ona je i dalje ćutala.

»Ako želiš, možeš da ostaneš. Mogla bi da pomogneš oko pripreme robe za skladišta, ali... želeo bih da pođeš sa mnom.«

Prostorija je bila gotovo sasvim mračna, nije mogao da joj vidi lice. »Biće teško u početku. Ali, ja ću morati da uredim kancelariju u baznom logoru a ti bi mogla da je vodiš...«

Ona se osmehnu u mraku. »I da te učim političkim naukama?«

Na prozoru je bilo puno prašine i paukovih niti. Dilki je rukom prešao preko zapakovane kutije koja je stajala u centru pukotine na prozoru. Ne tumbaj!, pisalo je na njoj. Čarli nikada nije dobio svoj motor.

Napustili su kuću, popeli se na stenje i pošli razrovanom mravljom stazom. Izmaglica je prigušivala jesenje sunce koje je obasjavalo poznati pejzaž.

Kad su prošli cvetove u umiranju i zaputili se preko ravnice i zasada, Dilkijevo raspoloženje se umnogome popravi. Hajasint se osmehivala, premda ju je donekle plašio rizik koji je i njega pratio prilikom prvog smanjivanja.

Predveče predoše i poslednji uspon i nađoše se pred ogromnom šupom.

Agent je otključao vrata i uklonio daske zakucane preko njih. Sada su bila osigurana, modernom elektronskom bravom.

Popeli su se uz stepenice i provukli ispod vrata. Ljubazni komunalci su učinili svoje; kutija je bila podignuta sa vreća u uglu i smeštena nasred kolibe.

Dilkijev pogled lutao je od sive površine zida do tavanice.

Trofeji Bila Olsena još uvek su visili iznad klizećih vrata a površina im je bila nagaravljena dimom vatri koje su tu često gorele. Rupa usečena s druge strane lokota omogućavala je ulaz u unutrašnjost kutije. Postaviće patos.. instalirati lift... spavaonice, trpezarije, kuhinje... laboratoriju, gimnastičku salu...

Oktobarski vetar je zavijao napolju; hladnoća je prodirala u kolibu, te on navuče okovratnik svoje jakne i nabi ruke u duboke džepove.

Vetar ispod vrata donese jedan list.

Dilki oseti hladnu ruku koja se uvlači u njegov džep. Dlanovi se spojiše a prsti prepletoše. Tako spojeni, krenuše prema kutiji.

Sadržaj

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18